APOLOGIA
Chymico- Medica Practica
JOHAN. OBERN-
DORFFERI:
COM, PALAT. CÆSAREI:
&c.

Adversus illiberales

MARTINI RULANDI
PERSON. MEDICI
Calumnias.

BASILIUS.

Ad calumnias tacendum non est, non ut contradicendo nos ulciscamur: sed ne Mendacio inoffensum progressum permittamus; aut eos, qui seducti sunt, damno inhærere sinamus.

Ἐλευθέρου γὰρ ἀνδρὸς τἀληθῆ λέγειν.
Quæ vera sunt, loqui virum ingenuum decet.

Ex Typographeo Forsteriano.

M D C X.

SERENISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, DOMINO

PHILIPPO LUDOVICO, COMITI PALATINO RHENI, DUCI BAVARIÆ, COMITI IN VELdentz & Sponheim, &c.

ET

SERENISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, DOMINO

WOLFGANGO GULIELMO, COMITI PALATINO RHENI, DUCI BAVARIÆ, COMITI IN VELDENTZ & Sponheim, &c.

CLEVIAE, JULIAE ET MONTI DUCI, COMITI Marchiæ & Ravenspurgi, Domino in Ravenstein &c.

NEC NON

Nobilitate, Magnificentiâ, atq; prudentiâ præditis, Consuli & inclyto Senatui Reipub. Ratisbonensis:

Pietatis & Religionis propugnatoribus, Impietatis hostibus:
Veritatis testibus, Mendacii adversariis:
Virtutis protectoribus, Sceleris vindicatoribus:

Justitiæ executoribus, Injustitiæ osoribus:

Integritatis fautoribus, Hypocrisis inimicis:

Publici boni tutoribus, Privati contemptoribus:

Pacis & Quietis amatoribus, Dissidii & discordiarum dissuasoribus:

Veritatis & innocentiæ acerrimus propugnator, & communis utilitatis defensor assiduus,

JOHANNES OBERNDORFFER, Comes Palat. Cæsar. &c.

Suæ erga illos gratitudinis & observantiæ testandæ gratiâ,

Hanc Apologiam humillimè dedicat, offert & consecrat.

AD

MAGNIFICUM, NOBILISS. EXCELLENTISSIMUMQUE VIRUM,
Dominum

JOHANNEM OBERNDORFFERUM, COMITEM SACR. CÆS. PALATII, PHILOSOPHUM EXIMIUM,

MEDICUM EXPERIENTISSIMUM, ILLUSTRISS. PRINCIPUM Germaniæ Archiatrum & Consiliarium dignissimum, Dominum & Patronum suum colendissimum;

LUEM UNGARICAM, UT OMNIA, AD INVIDIAM USQUE INVIDORUM,

solertissimè & fidelissimè docentem.

IUPPITER *ex durâ Terrâ cùm condidit almus,*
Terrigenûm durum condidit hocce genus;
Corpora conflabat fulvi tunc massa metalli,
Corpora conflabat martia massa fera:
Terrigenûm species constabant ære senili,
*Non aberantque, V*ENUS*, ruffa metalla tua.*
Terrigenûm ecce genus durum fuit, arte carebat,
Ut duro durus victus & ipse fuit.

Victus erat pomum, frondosa cubilia prata,
Et mors & morbus tunc nisi tardus erat.
Nulla fuit febris, lædebant nulla venena,
Aspidis haud morsus, Vipera non nocuit:
AEthere non Pestis stillabant semina tetræ;
Sed dubitant Proceres, hic negat, ille refert.
At simul ex altâ flammam tulit arce Prometheus,
Tunc victus simplex cessat & ille vetus;
Tunc Chalybis pondus dicto sub Sole liquescit,
Terrigenis remanent pondera, Terra, tua,
Quæ tuus ô Titan succendit fervor & æstus,
Neptunus magnus destruit ære suo.
AEolus emittit sua nunc spiramina venti,
Nunc retinetq;, necat pondera, Terra, tua.
Agmina morborum vexant mortalia corda,
Corruit hic sensus, spiritus ipse ruit:
Hîc tremulos artus cernis, hîc Herculis æstum,
Hîc Syrius fervor pectora anhela quatit.
Marmora, quod mirum, lacerant tua viscera Munde
Parve, tui pereunt pectoris & thalami.
Quis numeret morbi numeros, queis fabrica pulchra,
Fabrica queis Hominis perpetuũ quatitur?
Non poterunt fauces centum, nõ oraq; centũ:
Nam

Nam numeris numeros ecce carere ſcio.
Tunc Hominis miſeri ſed fata miſerta ruinæ,
Magna ruina Hominis commovet ad lacrymas.
Divorum reſonant voces tunc ſydere diæ:
Juppiter, an ſola nunc Beſtia ſola colet?
Quid juvat è Saxis te olim mortalia ſaxa
Reſtauràſſe novùm Deucalionis ope?
Graniferã turbã juvat & qd pulchra figura
Terrigenûm, AEſonide corde precãte polũ?
Tartareas inter portas quis thuribus aras
Ornabit, ſi Orbis totus inanis erit?
Ecce cadent cæſo nulli nunc vulnere Tauri,
Et fundent vinum Cornua nulla tibi;
Ad tacitas ſedes magna eſt jam miſſa caterva,
Terrigenûm replet magna querela polum.
O cæcas mentes, cæcis quæ lumina ſpondent
Lyncis, & hæ ſpondẽt lumina fraude, dolo.
Tollere conantur nubes, ſed Noctis imago,
Proh dolor, has ſequitur, (fraude agiturq; dolo)
Tollere nodoſam neſcit Medicina Podagram:
Cedito nunc metrum, ſancte Poëta, tuum.
Tollere nodoſam nunc ſcit Medicina Podagrã:
Da veniam, quæſo, ſancte Poëta, tuam.

Nunc

Nunc lenit tua crura dolentia fortis aquai
Massa, artus negat ast ire redire loco.
Gorgonis ac faciem vidissent lumina tristem,
Crura rigent subitò, saxea signa rigent.
Quidve liquor præstet, rogo crede mihi, benedictus?
Sæpè malum mulcet, sæpiùs ipse parit.
Cingula quid Sophiæ prosint, nunc ora queruntur
Terrigenûm; clamant, ah, mala, Zona parit.
Testis es, ô Hessi, nobis, castissima costa,
Ungara dum torquet morbida corda lues;
Flammis dum Syriis languent tua tempora acerbè,
Attigit incastus corpora casta tua.
Voce vocat Medicus magnus vel Stentoris altâ,
Pluribus ut saperet, nescius at sapere.
Huc virgas rigidas, huc cuncti fert e flagella;
Dæmonis has vires pellere virga potest.
Dæmona quid quæris? tua num præcordia Dæmon
Fascinat? an Phœbi Filia dura tibi?
Spiritus an jecoris menti nūc prævalet almæ?
An videas celebrem dignus ut Anticyram?

Dæmona

Dæmona dũ quæris, Medice, annon pneumata sancta
Ignoras? Spernis? Dæmona finge ferum.
(Hermes, quò rapior! rapit en in juria facti)
Linque tuas curas, pone supercilium.
Pharmaca non tractet Tonsor, non vagus Apella,
Non Vetulæ tractent pharmaca pulchra manu.
Exulet à Phœbo, ignarus sic quisquis abesto,
Desere tu curas curva Puella tuas.
Hoc volvunt verbum divi cordeq; revolvunt,
Et placido vultu tunc Jovis ora rogant:
Annue, magne Pater, votis, tu percipe vota;
Parce Pater, miseris parcito Terrigenis:
Pharmaca Terrigenas doceas tu Juppiter ipse;
In Mundum redeat, Filia, Phœbe, tua.
Juppiter in celsis habitans fulgore secundo
Et tonitru fausto sydera fausta dedit:
Adridet Phœbus, genitus Majâ quoq; plaudit,
Et Soror & Conjux plaudit & ipsa Jovis.
Clarus OBERNDORFFER *surgit, donaria Jovæ*
Callens, Hippocratis grãmata cũcta sciens.

In lucem revocans animas, cocytia mortis
Jura, modo virgæ, sustulit, artis ope.
Hic pellit, pellensq; docet te pellere Febris
Ungara, sic pellit crimina Terrigenûm.
Se Medea senes laudet renovâsse recoctos
Viribus herbarum dexteritate novâ,
Arte senes Medicâ reddit juvenilibus annis,
Nestoris ut videant sæcula terna tria.
HUIC statuant meritò statuam, quã Vipera lambit;
HUIC MEDICO statuant Hippocratis statuam.
Ast verum nihil est ex omni parte beatum,
Cerberus ecce triceps murmura multa movet:
Ast verum deniq; & sunt multa beata putanda,
Cerberus ecce triceps murmura vana movet.
Spernit OBERNDORFFER latratus, murmura spernit,
Grammasin& sopit murmura vana suis.
Hostibus, ecce, diu parco, sed jure peperci,
Maxume OBERNDORFFER, talia corde moves:
Nunc tandem scribam, quoniã me cogitis ipsi;
Viribus has vires pellere jure licet.

Ori-

Oribus & vestris succedant Gorgonis ora,
Torpeat & Nilus, Thessalus & rigeat.
Vos Niobes tangat, meruistis, saxea forma,
Copia latratus, murmuris estq; satis.
Pauca quidem scribam nunc, scribere plura paratus,
Si moveat voces Cerberus atq; sonum:
Nunc sumo calamũ, pinget discrimina solùm
Chromasin ast pinget, murmura si moveat.
Latratus teneas vanos nunc Cerbere vane,
Si teneas, teneo, Cerbere, scripta mea.
Si placet, effundas, fundã quoq; credito scripta
Cerbere, quæ cantent crimina multa tua.
Si tibi sit mentis donum, mihi conscia recti
Mens suadet, taceas, sancta Sophia jubet:
Ut taceas moneo, timeã q; murmura vana?
Nõ puto, fortè putas? scribito, scripta dabo.
Sopio nõn herbis, sed sopio voce Draconem,
Subscribit nobis Methis & ipsa Themis.

Observantiæ ara posità
à
I. G. VV. Z. B.

HIPPOCRATES

LEGE SUA

In personatos medicos.

Multi Medici personarum, quæ in Tragœdiis producuntur, maximè similes esse videntur. Quem admodum enim illi quidem formam, habitum, & personam histrionis referunt, neque tamen histriones sunt: hic & medici, nomine quidem multi, reipsâ perpauci.

APOLOGIA
Chymico-Medica Practica:
JOHANN. OBERN-
DORFFERI:
COM. PALAT. CÆSAREI:
&c.

Adversus illiberales
MARTINI RULANDI
CALUMNIAS.

Ullum mihi dubium facio, Serenissimi Principes, Domini Clementissimi, Vosq; Viri Nobiliss. Senatores Amplissimi, neminem ex vobis esse, qui eam induat opinionem, quasi ex illorum numero sim, qui sibi rixandi labores asciscat gratis: sed unumquemlibet vestrûm candidè potiùs sensurum, me nihil magis amare & amâsse semper, quàm pacem, simulq; publicam quietem unicè amplexum, minimumq; dissidiis & contentionibus addictum fuisse. A quibus ut alienus à cunabulis semper fui; ita hujus rei vos testes cõpertæ fidei habeo, me ab iis toto pectore abhorruisse, cum meis Collegis pacificè vixisse, cumq; iis de gravissimis Morbis è fundamentis Medicinę contulisse, neque unquam ad hunc usque diem vel verbis, vel facto aliquem lęsisse, & vel minimam vobis peperisse molestiam.

Postquàm verò Martinus Rulandus Lavingâ hûc appulit, me tunc temporis Græcii in Styriâ habitante, à vobis stipendio altus & constitutus, mox non solùm Pharmacopœis omnibus, Viris solertissimis, quibus prima certamina ineunda; sed & deinceps ipsis artis Medicæ Doctoribus, viris certè vitæ morumq; integritate ornatissimis,

ſimis, & ipſius artis operibus fælicitate ſingulari præſtantiſſimis; nõ omnibus & universè, ſed alternatim, movit litem, quorum actiones, ad vos per quoſdam delatæ, adhuc in oculis, animo, & manibus ve-ſtris verſantur: Imò, nec Ordini veſtro Senatorio parcens, horrenda & virulenta crimina graveſq; ſæpe contumelias evomuit, acidoq; ſuo ſermone & cavillationibus non leves vobis peperit moleſtias; ac licet à vobis ſæpius ſeveriſſimè objurgatus & mulctatus, excuſſis tamen habenis mox ad ingenium rediit, maximè quando ebrius certatim ad jurgia turbida, tanquam inſanus, proſiliit. Tandem, ne & me ſuâ maledicentiâ præteriret, ſtrophis ſuis obliquis hactenus ſemper inſidiosè petiit, atq; neſcio quibus ſcelerum furiis agitatus, præter omnem culpam & meritum meum, meris calumniis & mendaciis, quibus plenus & refertus, me quoque adortus eſt, Anno 1605.

Dum enim mihi tunc temporis munus viſitandi Pharmacopolia à veſtro Senatorio Ordine adjunctis Viris Magnificis, Ampliſſimis & Literatiſſimis D. Jonâ Paulo VVolfio p.m. & Eliâ Eppingero, unà cum Martino Solfleis, Reipub. veſtræ Phyſico ordinario, & Spectatore ſuo Fratre Andreâ Rulando, demandatum fuiſſet, lubẽs ob publicum bonum promovendum laborem hunc cum hiſce ſubii. Jamdudũm enim ad aures veſtras pervenerat, *quòd Rulandus, ex rebus vulgaribus & vilibus, lucroſam & quæſtuoſam faceret medicinam, dum ſua arcana, ſeu, ut Empirici hi loquuntur, Magnalia, (quæ prætextu ſecretioris Medicinæ in aliquot, ut vulgus vocat, receptulis conſiſtere ſibi & imperitis perſuadent) partim intra proprios conficeret Lares, partim Pharmacopœo ſuo Heinrico Ördlein (ſic & hunc vocabat) cæteris omnibus ſpretis, contemptis & pro nihilo habitis, conficienda traderet, ut is magno ære & precio, ſed iniquo, venalia extruderet.* Id autem in eum finem ab his duobus excogitatum, ut alter alterum mutuo officio viciſſim efferret laudibus, commendaret, & magno ſtudio ſuos quisq; promoveret conatus, tum in urbe, tum extra eam, famam ſibi compararent apud rerũ imperitos, *hunc in arte medicâ eſſe præ cæteris Excellentiſſimum, alterum in dextrâ medicamentorum præparatione ita, aliis prælucere, ut meritò θαυμαςὴς ſit nominandus.* Hinc ſermo undique ſparſus, *hunc ſolum habere merces recentes, apud cæteros Pharmacopœos nihil quicquam boni inveniri: ne* & hac ratione his πρὸς ὀλίγον βλέποντες, lucroque unicè inhiantes, fraudi inexpiabili aucupandę pecuniæ quid deeſſet,

Re patefactâ, occasio & ansa Senatui Amplissimo & Prudentissimo data fuit, ut visitatio Pharmacopoliorum solennis institueretur, quæ aliâs per aliquot annos fuerat intermissa. Eo tempore in ejus officinâ initium visitationis nos sumentes, pharmacis quibusdã planè barbarica, & minùs apud alios verè candidos & cordatos Viros usitata fuerunt imposita nomina. Quorum, ut ex multis pauca, tanquam Mysteria, in lucem proferam, cùm veritati idonea sit lux, sed furibus nox, quemadmodum loquitur Euripides; Rulandus rem benè seriam, ac tanti momenti, ridiculis planè expressit verbis, & pessimâ pronunciavit voce, quæ nihil nisi Arabica pigmẽta redolet. Quis enim ex peritissimis & exercitatissimis Medicis vel Pharmacopœis diligentissimis, qui hæc quotidie tractant, divinare potest, quid sit *Extractum Pneuma Picra Alcoolisat. Rul. quid Diacydonites Catarcticum Rul. Aqua Antipodagrica Rulandi, Aqua Calcis Chymice præparata, Oleum Hiraclinum, Oleum Catarcticum, Cingulum sapientiæ, Anthorhabarbarum, Exvirtuativum Rhabarbari Melanophygos, Spiritus Catarcticus, Sal Imperatoris, & alia* innumera obscura, suspensa, portentosa, perplexa, monstrosa, & in alium distorta sensum vocabula, quæ & mentis monstrosę, & inverecundi ingenii certum sunt indicium? His enim vel invidet, vel fallere vult; utrumque Viri mali, sic, ut meritò cum C. Agrippa dicere possemus: *Tituli remedia habent, pyxides venena.* Cumq; Pharmacopœus à nobis de præparatione & istorum descriptione interrogatus, ut eas in lucem proferret, hisce verbis nobis respondit, *Ea Rulandi secreta esse, qui descriptiones istorum sibi communicârit, sed eas ad se recepisse, nec ampliùs in suâ potestate esse; apud istum inveniri. Hæc enim ipse domi suæ præparat, & dividenda mihi offert.* Ad ea hanc vestro Senatorio Ordini censuram nostram obtulimus, quæ de verbo ad verbum hoc modo se habet;

Quemadmodum in gubernandis Rebuspublicis semper periculosum & perniciosum habitum fuit, si antiquis & benè constitutis legibus relictis vel spretis, nova & insolita, præsertim deteriores invehantur: Sic id eò periculosius & perniciosius in Medicinâ faciendâ videtur, quò materiam majoribus & gravioribus vitæ periculis plenam tractamus, si non solùm nova, sæpiùs etiam exitiosa exhibeantur remedia: sed etiam ne fraus deprehendatur, à novis istis nova excogitentur vocabula, nova (si Diis placet) remedia, de quibus nec ipsi Pharma-

Pharmacopœo quid constat, & quæ non sine ægri detrimento ab ipsomet Architecto eorum adhibentur: Unde plus periculi & damni à medicamento & Medico, quàm ab ipso Morbo timendum. Et ut reliqua taceamus, quorum plurima alia prostant, etsi hæc tàm magna Mysteria & secreta ab aliis emendicata sint, tamen deinceps ipse ea sibi vendicat, nomen affingens novum, monstrumq; novum parturit, quod postmodum novum & Rulandicum, cæteris nihilominus prorsus ignotum esse debeat.

Miramur autem quid hunc tàm profundè doctũ commoverit, ut contra omnium veterũ institutum, q. omnia scrutati, nihil intentatũ requerũt, *quemadmodũ Plin. loquitur, affectatâ hac obscuritate & barbarie quæreret? cùm meritò notum illi esse debeat istud Hipp. in eos, qui artẽ medicam quæstus caussâ insectantur, l. de arte à principio ferè:* Nomina esse Naturæ decreta, & lege quâdã Naturæ reb. indita. *Nam nomina sunt rerum naturâ existentium simulachra; non inania, sed quæ artem & artifices habent. Et ut verba rerum claves sunt, ita rebus inserviunt, non contrà. Unde omnes Prudentes ab hujusmodi barbaricis, absonis & absurdis vocabulis sese temperârunt, immò eadem execrati sunt, & veritati, cujus plana, simplex & dilucida; non uni, sed plerisq; est oratio, unicè studuerunt. Nam ipse Gal. fa-*
simpl. *tetur,* nõnunquã abusum unà rerum quoq; confundere notitiã. *At*
10. c. 12 *quis major abusus esse potest eo, qui usum oẽm tollit? Tollit autẽ, qui uni quæstui privato servit. Cui adstipulatur Aristot. Philosophiæ lumen, dum inquit,* eos, q. nominũ vires ignorant, & seipsos sępenumerò & alios fallere. *Immò fatetur Avicenna, Medicorũ Princeps,* necessitatẽ ad vocum cõsideratione duxisse nos. *Unde multorũ errorũ multa nomina causa sũt. Atque utinam usque ad nomina eorum errata terminarent, & non etiam in res ipsas vitæ periculosas præcipitarent! Omnis enim novatio non caret perturbatione. Et si hujusmodi vocabulorum Etymon ex ipso orignis fonte ei esset deducendum, tunc nomen cum re ita conveniret, ut Barbarus simillimus Barbaro esse videretur.*

Quamvis autem ejus naturæ non sumus, ut hujus Hominis acutas & profundas animi sui cogitationes perscrutemur; cùm pharmacis suis tam barbara imposuerit nomina: attamen, ut modestè nostrum de his rebus judicium feramus, & uno verbo animum ejus percellamus, inflammavit ipsum Plutophilia: *quam ei optamus libenter, & hac majora, si saltem cum utilitate, emolumento, salute & commodo proximi hoc fieret. Ut autem sub hoc velamento fallaces insidiæ, doli taciti & malitiosi laterent, & ipsum aucupium emungend. pecuniam novum, suppressis veris & legitimis nominibus instar*

Agyr-

Agyrtarum, utendum erat peregrinis vocabulis, ut major fides reconditissimis suis arcanis & secretissimis suis secretis habeatur. Hinc ampullosa & sesquipedalia verba undiq; sonant: solum hunc optimũ esse Medicũ, cęteros Triviales istos nihil de istis reb. scire, multo labore partis, & lõgo usu multorũ salute cõprobatis: hunc solũ Virum esse eminentẽ, hunc à Parente in arte Medicâ instructũ, & cum lacte materno suxisse artẽ Medicã. *Et ut speciosior res sit*, nullibi tãta arcana reperiri, nisi in hujus loci uno Pharmacopolio. *Ob quã causã hunc particeps lucri non exigui cõmendat Pharmacopola, & sic vice versâ ipse Medicus, qui cum illo colludit: cujus servulũ etiã ipse Medicus sibi sub stipe devincit, qui lenocinio fungẽs istũ apud miseros ægros præfert, qui ad eosdẽ invisendos mittitur, neglecto Medico Collegâ, qui medicamẽta, absente ipso præscribit & exhibet, nõ aliter ac si excelleret in arte. Quæ omnia vestris repugnant legibus, in quib. ꝓhibetur, ne Pharmacopœi falcem in Medicorũ messem immittant: & ne propriis moti affectib. lucri cupidine neminem Collegarum ꝓmoveant, alterutrum aut extollendo, vel vellicando; vicissim Medici Pharmacopœum vel hunc, vel illũ alteri non præferant, ægris subtrahant. Quæ omnia ut iniqua, ita si hisce omnibus plura adjungenda, buccis inflatis, adductis superciliis undiq; locorum propagatur;* Alterũ Medicorum ad plebejos; *(per quos omnes comprehendit, Cives, imo & Nobiles)* nõ accedere, sed magni nominis Viris & Principibus duntaxat suâ inservire operâ; reliqs ordinariis, dũ ab Ampliss. Senatu stipendio sunt cõducti ad praxin exercendã, extra urbẽ non dari licẽtiam: ideo ipsũ Ampliss. Senatui conditionẽ suã resignâsse, ut liber & im̃unis ubiq; locorũ praxin suam exercere possit: ei ultrò offerri singulis penè mensib. à qbusdã Imperii Principib. conditiones, à quib. ei numerentur 1500. aut 1600. pro annuo stipendio: jam etjam oblatas ei esse literas, in quibus postuletur, ut Professorem in Academia Tubingensi agat. *Hæ & aliæ innumeræ jactationes & copiæ cassæ verborum insolentium per totam urbem divulgatæ sunt, in eum saltem finem, ut solus apud simplices & credulos, qui rem non intelligunt, magnum adipiscerentur nomen, & aurã captaret vulgarem; cæterorum interim famam & existimationem minueret, aut inquinaret, vel si posset, prorsus extingueret. Quod si & hæ machinationes dolosæ omnes nullũ felicem emergendi successum sortiuntur, tunc* arrepto supplici libello in Monasteria se confert, ac Monasteriorũ Præsuli eundem porrigit, ut intercedentibus simul aliis stipendium ei constituatur, ne conditione vacare videatur. *Quemadmodum autem ignis dum parvus est, nullũ infert damnum; invalescens verò alia post alia corripit, & latius serpit: ita si*

vitia hæc simul admittuntur, fieri non potest, quin detrimentum Respub. unà cum subditis capiat maximum. Ideo cùm extrema postulet necessitas, dum tempus adhuc hisce omnibus jam enarratis malis succurrendi, rogamus humiliter inclytum Senatum, ut suam authoritatem ad evitanda majora mala severè interponat. Sin minùs, cogimur & nos nostrumq; bonum nomen & famam, ut & ipsam artem Medicam, cui addicti & jurati sumus, adversus hosce Ardeliones publico defendere scripto.

His ita gestis nuntiatum Rulando fuit, omnes eius dolos & artes Senatui Amplissimo adapertas esse: mox is ex improviso occasionem arripit tumultuariè se ulciscendi. Et dum fortè me absente hîc ad Nobilem quendam Francum, Dn. Johan. Conradum à Münster Vexillisferum, malignâ febre iaborantem, accersitur, egoque sequente die rediens per ejusdem Hospitem vocatus accedo (summoperè enim mihi commendatus erat à Cl. Viro Leonhardo Khun, Illustrissimi Principis ac Dn. Dn. Philippi Ludovici Palat. &c. Medico Fidelissimo, ut & à Nobiliss. Dn. Ludovico Vito Fucks piæ & sãctæ memoriæ) omnia examino diligenter, nihil aliud invenio conspecto ejus dorso, nisi rubras maculas easque multas; præscribo quę malignitati resistunt, Cor corroborant, atque sanguinis fervori opitulantur. Jam enim erat corpus Neopurgi purgatum, simulq; secta vena. Quibus id effeci, ut intra octiduum pristinę restitutus fuerit sanitati æger. In ipsâ curatione, die subsequente, nescio an ebrius, vel vino furiosus prorsus, quod omnem illi abstulit sensum, me acerbissimis adoritur literis, dum imperiosè suo more mox sic incipit; *Aut solus cura Nobilissimum Dn. à Munster, aut tuâ te abdica curâ, me* DEI *gratiâ sat potente, qui curem. Si enim vobis, jure Collegii violato, pharmacopolia injuriosè visitare, me alto spreto supercilio, concessum est, & consultationes, quibus & me legitimè petitum arcebatis, instituere; & mihi meo jure uti licebit, mederi scilicet cum Viris verè doctis & candidè agentibus, calumniantes fugere, hostiles impetus expugnare. Nec vos prius ulla συνουσίᾳ aut συμβουλεύσει dignabor, quàm revocaveritis mendacissima convitia in Pharmacopoliorum visitationibus, & aliis effutita locis, præsentibus Viris magnis & doctis, me hactenus usum venenatis medicamentis, Mercurialibus, &c. Tu Dn. Oberndorffere Vir si es, & Eruditus cœtui literato haberi cupis, publicè demonstra, quod nugaris. Virum me senties non calumniantem, sed solidè pro tenuitate ingenii mei respondentem.*

In secundis sic: *Ignorantiâ te eorum* (venenorum) *magnâ teneri exinde apparet, quòd mendaciter & ruditer in Pharmacopolio effutiveris,*

ris, me uti medicamentis venenatis; me Chymicis medicamentis hactenus κατὰ λόγον καὶ τόπον usum. Si hoc jussu Magistratus nostri evomuisti, videlicet me uti medicamentis venenatis; jure meo & Cæsareo eloquor & edico, Magistratum nostrum tam mentiri, quàm te mentitum esse.

Ex hisce nunc, tanquam ex unguibus Leonem, quilibet prudens, etiam me tacente, animadvertere potest, quanto cum stomacho in me insontem omnem suam evomuerit bilem, à proposito declinãs balbutiente suo sermone, verbis amaris, maledictis nefariis, contumeliis frivolis me asperè incessens, in hoc pertinaciter insistẽs, *se nunquam uti venenatis medicamentis:* sicque omnium suorum malefactorum culpam in me unicum & insontẽ transfert, malè sibi conscius januam ipse sibi aperit, &, ut Sortex, suo indicio se prodit. Unde dum inanis futilisq; ejus loquacitas, nullum esset finem habitura, veritatis amore accensus, virtutis amore permotus, mendacii odio excitatus, ipsiq; probro armatus rem hanc totam vestro Senatorio Ordini aperui, cui jam per se notum, eum à nobis minimè repulsã passum, cùm Actor & Judex esse simul non possit. Quidquid enim hac in re egimus, id mandato & jussu Prudentissimi Magistratus factum, qui sibi à nobis modum præscribi non sinit. Et præsentes Amplissimi Viri, qui ipsi in singulis Pharmacopoliis singulas penè res cum verbis ipsis diligenter annotârunt, testimonium mihi publicum perhibere possunt, quemadmodum & ipsi Medici, me, ne verbulo quidem ullo unquam, Eum *venenatis uti medicamentis, multò minus Mercurialibus, mentionem fecisse.* Verùm ut malè sibi conscius de se omnia dici putat, ita facta sua eum jam pungunt, quæ veri sunt Conscientiæ laquei. Damnat id ipse in his, quòd aliâs in suis libellis prædicat & admittit, admissum jam criminatur, dignus certè objurgatione & castigatione simul cum Delatore, cui tam patulas statim prębuerit aures, sic ut mox in principio dentem infregerit in solido. Deinde pharmacorum suorum nulla prorsus est ibi facta mentio, cùm formulæ istorum nobis exhibitæ nõ sint. Non igitur in iis narrationibus vitium est recitantis, sed mentientis animi. Insuper pœnâ meritâ maximè dignus, qui mox in controversię limine ter mendacii convincitur, quo homini literato nihil turpius.

Scribit Alex. l. 6. c. 10. apud Persas & Indos moris fuisse, q ter mẽdacio abus', illi per oẽm vitã silentium imponebatur, nulloq; Magistratu aut honore dign' habebat. Quòd si hęc lex adhuc hodie floreret, p meo vicino Rulãdo nimis dura, sed justa esset futura. Interĩ more suo

oleum affundere camino non cessat, sed mox in curiâ vestrâ pfrictâ fronte, mendacii immemor, nugatur, me non in Pharmacopolio, sed *in tabulâ Sereniss. Principis ac Dn. Dn. Philippi Ludovici Comit. Palat. Rheni, Ducis Bavariæ, &c. Dn. mei Clementiss. præsente Cl. Viro D. Philippo Menzelio Medicinæ Professore in Academiâ Ingolstadiensi dignissimo & benè merito dixisse;* EUM *venenatis uti medicamentis.* Quod cùm mihi à vobis objectũ, falsò me accusatũ respondi, eumq; nimis taxè locutũ: nihilominùs ne quid vobis in mentẽ de me sinistrè veniat, me ad Dn. Menzelium hac de re priùs scripturũ, quàm Sereniss Principi Dn. meo Clementiss. meis pariam molestiam. Is inter alia in calce suarũ literarum sic rescribit: *Quòd autem in mensâ Illustriss. Principis Palatini, Collegã, ceu venenatis pharmacis utentem, me præsente, infamaveris, minimè recordor: neq; (quantum equidẽ memini) ullo verbulo is nominatus est. Fac autem tale quid dictum fuisse; scilicet is ego sum, qui hoc ipsum Collegæ tuo protinus sim renuntiaturus, & inter eos, quos officii ratio arctè conjunxit, lites & discordias seminaturus. Inquire in vitã & mores meos, nihil (spero) hujus labis in me reperies. Sed de his coràm uberiùs. Vale Cl. Vir, meq; (ut hactenus) ama. Ingolstadii, die X. Decemb. Anno salut. M D C V.*

Cùm itaq; animadverteret, se jam veritate victum, minas jactat & spirat ferociores cum impudentiâ, quæ, ut loquitur Xenophõ, ad omnem turpitudinem maximè Dux est, ac hosce Testes floccifaciẽs, contra severum Magistratus edictum falsis pro veris, infectis pro factis magis pertinaciter inhærens, librum *Chymiæ Progymnasmatum* inscriptum, ex *Israëlis Harveti Demonstratione veritatis chymicæ, & Andr. Libavii examine sententiæ Parisiensis scholæ,* potissimùm consutum, evulgat: in quo, nomine meo omisso, tam Vir iste malus, quàm Homo futilis & scriptor mendax, in ꝓposito adhuc perseverans, me & alios ꝑscindit tacitè sine causâ, ac super hęc oĩa *me* insimulans *veneni accusatorẽ* malitiosè, ita superbit & gesticulatur, quasi contra effrenẽ Gigantem hunc nemo hiscere auderet. Re benè deliberatâ lento egi consilio, ac satis diu tacui, nec Sereniss. Principi ac Dn. Dn. Philippo Ludovico, Com. Palat. Duci Bavariæ, Comiti in Veldentz & Sponheim, Dn. meo clementissimo, manifestare volui. Tandem ne meæ bonæ diffidere causæ viderer, atq; ipsa res præsens posceret remedium, nolens volens, quantumvis invitus (Nemo enim jure nobis id vitio dare poterit, nisi animum habeat malitiâ & invidiâ omninò suffusum) etiam ad Serenissimum Principem ac Dn. Dn. Philippum Ludovicum Palatinum, Dominum meum Clementissimum,

rem

rem totam deferre coactus sum, & Serenitatem suam pro Teste adhibere omnium religiosissimo & sufficientissimo: qui de me insonte hoc modo ad vos dedit literas:

Fürsichtig/Ersam vnd Weise/Liebe besondere/ Vns hat der Hochgelert/ vnser bestelter Medicus, vnd lieber getrewer/ Johannes Oberndorffer der Artzney Doctor, in vnterthenigkeit klagend zuerkennen geben/welcher gestallt Er/wegen verrichter Visitation der Apotecken in Regenspurg/ mit D. Martin Rulanden in etwas beschwerliche Irzungen erwachsen/sonderlich daß er Oberndorffer vom gedachten D. Ruland beschuldiget werde/ als ob er jhn an vnserer Tafel an Ehren angetastet/ vnd daß er venenata medicamenta gebrauchte / bezüchtiget haben solte: mit vntertheniger bitt / weiln er sich solcher aufflagen wol vnschuldig wisse / daß wir jhme dessen zeugnus mitzutheilen geruhen wolten.

Weiln vns dañ/daß dergleichen beschuldigung an vnserer Tafel fürgangen seyn solte/ nicht bewust: Also haben wir euch dessen der Warheit zu steur hiemit verständigen wöllen/ vnd zweifeln nicht/ir werdet von Ampts vnd Obrigkeit wegen/ vnd sowol publico als privato respectu, für euch selbst nicht vngeneigt seyn / auff solche mittel vnd weg zugedencken / wie beede theil diser mißverstand halber auff leidleliche weg verglichen / vnd mit einander wider zu guten freunden gesprochen werden mögen. Wolten wir vns auff gemelten D. Oberndorffers anregen nicht verhalten/ vnd sind euch mit dienstwilligem willen wolgeneigt. Datum Newburg an der Donaw/den 9. October/ Anno 1606.

Quis nunc tam vecors & stupidus est, qui non videat, Hominem hunc, toties auctoritatibus & Testibus oculatis & locupletissimis convictum, nullâ συνεσίᾳ aut συμβυλεύσει ampliùs, ut ipsius verbis utar dignũ esse, & quẽ nemo bon' respõso, nemo colloquio, nemo aditu, nemo civitate, nemo luce dignũ putet? Hoc autẽ cogitare debuisset, cui hæc omnia nota fuerũt, si mica saltẽ Salis in inculto, indomito & rudi ejus corpore extitisset, antequã Propudium, dicere volebam *Propugnaculum* istud *Alchymiæ* in publicum sparsisset, ne Ca-

merinam movendo fortè ejus machinationes & technæ in lucẽ prodirent, cùm aliâs nihil sit tàm tectum & opertũ, quod nõ reveletur, & nihil occultum, quin futurum sit ut sciatur.

Quanquã autẽ tum temporis mihi in animũ induxeram, ferocitatẽ istam Hominis minùs urbani comprimere, & innocentiã tum meã, tum aliorũ publico scripto testatã facere, & vanitatẽ opiniosissimi scriptoris refutando convellere, quã antehac stylo Germanico, quasi penicillo adumbravi: ne mea vicissim ꝓpugnatio ei potissimũ libello defuisse videatur, accidit, ut cũ Serenissi. Principe ac Dn. Dn. VVolffgãgo VVilhelmo Palatino Rheni, Duce Bavariæ, Dn. meo Clementissimo, ꝓficiscendum mihi fuerit Pragã: ibi tũ Electoris Saxoniæ Legatos, tũ inprimis Serenissimi mei Principis Consiliaros Rulandus rogat & orat, *ne quid intermittãt, sed omnes nervos intendere velint sedulò, ut recõcilatio animorũ fieri possit.* Ante autẽ nostrũ discessũ impẽsiùs instat, evincitq; instando, interponẽte se inprimis ipso Serenissimo Principe, *culpã & injuriã mihi à se illatã cõfitetur, ac in unũ vestri Ordinis hominẽ*, cujus anima nũc Deo vivit, *hujus Tragœdiæ, exacerbationis & diuturni odii authorẽ & stimulatorẽ in omniũ præsentiâ transfert*, araneis similis, quæ ex se telas texũt: ita hic ex seipso cõminiscitur statim fabulas ac mẽdacia, cũ nihil subsit veri, saltẽ ut majores nectat rixas. Ab eo tẽpore eũ Amicũ esse reconciliatũ, & oĩa esse tuta rat' sum, ut ipse sibi fuerit non sine magno applausu simul cum illis, ad quos ante meum Pragâ reditum, huc scripsit, gratulatus.

Nunc elapso vix uno anno, nescio sanè quâ furiâ excitus & incensus, ambitione & odio mei iterũ abrept', excusso mẽtis ipsius Rectore & Cõsultore, *fidẽ datã nefariè frangit*, ne uno verbulo à me læsus, Amicus esse desinit, qui sine dubio nunquã ex animo fuit Amicus, malâ fide mecũ agens, meras nugas tractãs furiosis verbis: horrẽda crimina, ut antea, ita nũc denuò mihi publicè imponit, & graves ꝑ fas & nefas sine rubore inurit cõtumelias, Canes imitatus, q̃ postquã semel coriũ degustârint, haud facilè inde absterrentur. Identidem & hic, cùm semel maledicus, ac limites pudicitur jamdudum transgressus, veritatis oblitus, & mẽdacio assuetus, nunquã ullius honestatis, benevolentię & gratitudinis meminisse ampliùs potest. Proinde velut ille ad vomitũ revertitur, ita hic ad ꝓbra, mẽdacia & flagitia suâ maledicẽtiâ semper relabitur, & quod omniũ sceleratissimũ, *perfidus* fit sceleratè.

Quamobrẽ nemo mihi vitio vertat, si aut aliq̃d acrius deinceps ꝓ me atq; aliis cũ veritate dixero; aut etiã liberiùs hîc egero, quãvel

per-

personæ meæ dignitas, vel causæ ipsius bonitas postulare videbũtur: ad q faciundũ ipse Rulandus, Fortunæ suæ faber, me suis calumniis, suis cõtumeliis, suis cõsutis strophis innocentẽ & immeritũ ptraxit & incitavit, ignẽ hũc fumo suo suscitavit; unde lux hęc effulsit clara.

I.

Ac primũ *ejus Mysteria Chymica vel medicamẽta*, si modò hoc nomine digna, de quibus hactenus tãta gloriatio, *in theatrũ Medicũ producã*, quæ aliâs condita & sepulta latuissent: ut omnes saniores intelligant, *minimè ea esse, quæ salutaria dici, & in ægri emolumentum adhiberi possint, cùm veneni labe non careant.*

II.

Ea remedia, quæ Rulandus in suo Progymnasmatum, vel potius phantasmatum Elencho Spagyricorum remediorum ponit, breviter examinabo, *an ea sint, & qualia, ab ipso* tumidis *proclamantur* buccis, nec sine cõvitio jactantur, *quod in usum communem, inq; salutem generis humani commemodè ducta sint.*

III.

Num ea cum juramento Basileæ præstito conveniant.

IV.

Suam Epistolam, perfidiæ & ingratitudinis tanquã vivũ exemplar, calumniis & mendaciis plenam, ipsi, ut meritus est, cum retorsione perpetuâ remittam.

Digressio de Chymiæ usu & abusu.

Antequam verò hac de re verba facere incipiam, parùm hîc subsistere mihi liceat, atque odiosa illa verba: *Misochymicus, Osores Chymiæ ignari, rancidi, Chymiatriæ adversantes &c.* quibus me & alios pungit, diligentiùs examinare. Quæ, ut Calumniator, ex sinu suo apposuit, indefesso studio contendens eò, ut & me hac ratione omnibus odiosum faceret, & omnium ludibrio exponeret: ita sunt mihi Testes compertæ fidei multi celebres Pharmacopœi, diversis in locis, quibus contrarium

trarium

trariũ notius, quàm ut à me dici vel scribi possit, cùm ante 30. annos primus in hoc loco fuerim, qui verè Chymica, hoc est accuratiore curâ & industriâ elaborata medicamenta, non infeliciter in usum medicũ traxerim & adhibuerim. Nihil temerè dico, nihil mentior: infiniti adsunt Testes, qui affirmare bonâ fide possunt, ut & formulæ in ipsorum Officinis adhuc extantes abundè testantur. Sed & hoc mendacium illi concedendum tanquam Medico, sed Empirico; alii minimè.

l.3. de Rep.

Ut autem conscientię meæ & omnibus bonis satisfiat, non calumniæ, quam detestor: semper judicavi cum sanioribus, *veram Chymiam Medicam* (De hac enim nobis Medicis debet esse sermo, non de absolutâ illâ, quæ nullo fine communi continetur, quamvis multa multis utilia, etiã medico producat, nisi fortè lapidis illius phantastici potiùs, quàm Philosophici faciendi) *esse rerum naturalium seu simplicium medicamentorum omninò omnium, sive ex animalib. sive vegetabilib. sive mineralib.* (Tot enim fiunt genera etiã apud Galenum 6. simplic. 1.) *sumptorum, ad usum medicum, ferè beneficio Ignis præparatricem, sive per partium facultatibus differentium separationem* (à qua ob humores liquorésve elicitos *chymia* videtur dicta, etsi aliis ob metallorum fusionem) *sive per separatorum ab inutilib. cum suis aliisq; utilib. conjunctionem novam:* à quâ utrâq; operatione nõ ineptè fortè *spagirica* appellata est, ἀπὸ τοῦ σπᾷν, quod est vellere aut divellere conjuncta, & ἀγείρειν, quod congregare divisa aut sparsa. Opus sanè, ut veterib. non planè ignotũ (quemadmodũ post Cęsalpinum, virũ omni laude, quæ ob philosophiam & medicinam debetur ulli, dignum, l.2. de medic. fac. à capite. 15. luculenter doctissimus vir D. Jacob. Zvvingerus ostẽdit eruditissimo libello nuper edito, Exam. chymic. princip. cap.7. Galenò certè adeò vehementer desideratum, ut pro arte solâ separandarum partium contrariarum, inveniendâ nõ dubitet omnia subire pericula, ut ait lib. 1. simpl. c. 19. ideoq; inventu perfectuque difficilimũ: ita partum jam præstantissimum, omniq; laude cumulatissimum; in primis si eidem Medica peritia secundũ medendi Methodum fuerit conjuncta, & ambitiosa contrà nugacitas temeritasque sublata. Ideoq; fateor, nos virtute atq; insignium Chymicorum præstantiâ & exercitationibus, multos nunc habere eximios liquores, balsamos, Essentias, quas dicunt, atq; olea & alia, ante nostram ætatem prorsus incognita; quorum omnium excellentes Artifices summâ laude dignos existimamus.

Hanc

Hãc Chymiã verã amo venerorq; , cupidis amplector ulnis, & suâ laude cũ saniorib' ad cælũ usq; extollo, atq; instar gẽmę pretiosæ habeo. Hujus autẽ Rulandus, ut non ea, q̃ jactat, jecit fundamẽta; ita nec cũ ratione methodoq; utitur: nedũ ut virum bonũ decet: nec quenquã arbitror fore, qui si modò hũc Hominẽ nôrit, aut ineptias editas hactenus legit, fraudesq; propendit, hac in parte à me sit dissensurus.

Econversò, fucatam, dolosam & adulterinam istam Chymiam, quę Garrulos nimiâ fiduciâ auro argentoq; unicè inhiantes, solisq; promissis divites Jatrochymicos, sublimatores, & nuper natos novos, novarum causarum exploratores, fumivenditores, Histriones, fraudulento titulo Medicos ænigmaticos, veritatis Inimicos & Osores maximos, ac nescio quorum arcanorum damnosos Nugaores, veterem & veram Medicinam Chymicis corruptelis conspuentes, & ejusdẽ præcepta solidissima rejiciẽtes acevertentes, nõ aliter ac Pestes Civium publicas cum omnibus bonis meritò odimus, & proscribẽdos ad extremos Orbis fines censemus: ut qui vehementissimis plerumq; causticisq; pharmacis citissimè, vel calorem nostrum innatum (qui in temperaturâ consistit, & mediocritate gaudet) maximè accendãt, & siccitate immodicâ humidũ vividũ sive primigeniũ absumant, aut spirituũ Cordis in languentibus substantiam abominabili metallico fœtore evertant. Unde omninò fieri nequit, quin Chymicis fucatis ac impitè factis magno nostro vitę discrimine utamur: præsertim quando ejusmodi ad summũ sunt extenuata, & absq; determinato pondere, contemptis scopis Medicis, repudiatâq; Hippocratis & Galeni methodo, omnium hominũ generi, quocunq; etiam tempore & cuiq; morbo ac temperamento exhibeantur, quippe quibus plures miserè perduntur & occiduntur, quàm persanantur. 2. Abusu.

Nunc etiã hoc Rulandus, qui se in arte Medicâ & Philosophiâ (quæ nos benè honestéq; agere, deq; omni naturâ accuratè & perspicuè disserere docet) instructũ opinatur, scire debet, corporis Morborumq; causas, non ad medicamina Chymico atq; ultimo Vulcano præparata torquendas, sed hæc ipsa, qualiacunq; sunt, ad singulorum infinitorum Hominum & affectuũ naturas singulari fide convertenda esse. Etenim medicamenta corporis causâ inveniuntur, non corpus medicamentorũ gratiâ; alioq; stupida, iners, imò cæca erit omnis medicatio. Nã sicut Princeps ad Reipubl. cõmoditatẽ, non hæc ad illius volũtatẽ cõstituitur; sic summa Medico cura sit, cõtrariis exactè medicationibus cujuscunq; morbi causã tollere, nõ incompertis, enormib', vehemẽtibusq;, nullis artis legibus, nullo firmo ordini

nitentibus fidere, q̃ graviter decumbentẽ morboq; magno afflictum lędere, nihil autẽ primarię occasionis adimere possũt. Hãc sanè Chymiã exercet diligẽter Ruland⁹. Quantũvis n. tãquã verã buccis tumidis apud alios prędicet, & sub cristis verę Chymię sua conet̃ tegere atq; defẽdere vitia: nihilominus vilib⁹ sępè, & noxiis, ut ex sequentibus patebit, utit̃, & interim de quintis atq; arcanis essẽtiis ĩmani pretio auri extractis nugat̃, sicq; imperitis fucũ facit, ut major recõditissimis suis arcanis fides habeat̃. Et licèt gloriet̃ in angulis, multo se curâsse suis medicamẽtis Chymicis, ꝓ desperatis ab aliis relictos; tamẽ id nesciũt boni Viri, & veri Artifices, q̃ soli de his artib⁹ possũt judicare. Id apertũ & c õpertũ est, pręter privatas prędicationes atq; laudes, & domestica testimonia, in conventiculis clandestinis & cõessationibus eorũ ad libitum conficta levissimè, aliud fide dignum nihil restare.

2. Si mihi autẽ dicendũ est etiã de eâ Chymiâ, q̃ Magicũ illũ celebratę feracitatis lapidẽ Philosophorũ, si nõ Morosophorũ, cõficiat, tanquã summũ & divinũ opinione ipsorũ auxiliũ ad oĩa coporis mala depellẽda; ut & ea, q̃ jã diu multumq; acerrimo studio atq; incredibili cupiditate incũbit in Auri veri effictionẽ: tũc certè de hac tantũ sentio, quantũ sensus & inde deducta ratio dictat. Dũ n. effectio Auri, ut & lapidis istius p artem vestrã Chymicã est possibilis, cur ea tãdiu sine intermissione, noctudieq; herculeis planè laboribus quæsita, & tã multũ optata nondũ reperta & usitata fuit? Etenim possibilis dicitur, ut est, generatio animaliũ, medicamentorũ, aliarũ multarũ rerũ, non solũ p naturã: sed etiã p solertiã & industriã humanã: quia jampridẽ inventę sũt artes, q̃ hujusmodi res & verè & facilè possũt pficere. Cur idẽ nõ cõtingit in Auro Chymico, & Saxo isto Sisyphi? Nisi quia vel talis mod⁹ efficiẽdi tale Aurũ & Lapidẽ simpliciter est impossibilis: vel si possibilis, nondũ tamẽ is est ingenio humano: & fortè nec exploratè & pfectè cognoscet̃ unq̃. Quòd si autẽ habẽt isti, ut jactitant, verã certãq; artẽ Aurũ cõficiẽdi & Lapidẽ istũ, cur sibi primũ nõ faciũt tãtũ Auri, ut nullius egeãt, sed bonis omnib. quę parari Auro possũt, affluãt & abũdent? Huic n. unicè inhiãt, noctu diuq; hoc sitiũt indesinẽter; cũ nil nisi Aurũ crepẽt: in quorũ furno si Aurũ germinaret, certè pinguioris fortunę essẽt, nec opus, ut alios ꝓpter id suis technis circũvenirẽt & mẽdaciis fallerẽt adeò, ut verè q̃dã dixerit de chym. istis, eos t̃. inanẽ pecunię nõ malè q̃sitę semp habere crumenã, quã cerebrũ differtũ. Ac si vera dicere auderẽ, existimarem hos spe inani Crœso esse ditiores; inopiâ verò Iro & Codro paupiores, ac nõ nisi vanis suis ꝓmissis alienis opibus exhauriẽdis studere, ut suã quoquo modo egestatẽ sublevent, atq;, ut ille dicit, *Aurũ non efficiãt, sed absumant; crume-*

tias nõ impleāt, sed magis depleant; Aurū in furno nõ coquāt, sed decoquant & exhauriant. Ideò nõ immeritò cū eminentissimo cõsummatissimi & acerrimi judicii Viro Julio Cæs. Scaligero assevero, *istas* (Alchymistarū) *fornaculas odio odi plusquā Vatiniano. Sunt n. Noctuæ ad aucupia crumenarū, à quibus Aurū, q̃ postea pollicentur, sibi captent priùs.*

Ex his nūc clarū esse potest, qualis sim *Misochymicus*: absurdarū nẽpe pniciosarumq; opinionū osor, & Pseudochymicorū medicamẽtorū hostis maximus. Si quis aliter sẽtit, is me de hac re amicè admoneat, & ratione & experientiâ cõvincat, meq; his meliora doceat. Sic vict' lubẽs cedā, ne in ꝓposito ptinaciter pseverare videar. Etenim homini ingenuo nulla gloria major, quā veritatis patrociniū, etiā cõtra se ipsum. Si hoc adhuc tibi displicet, da operā strenuā, ut hujus Lapidis saltẽ miculas aliquot cõpares, & Auri illicò Talẽta, quotquot voles tibi, cõsequêris, cūq; te ita ostentes, ut Auro Chymico inauratus, aut, si mavis, totus aureus alicubi stare possis: Sic n.

Semper honos nomenq; tuum laudesq; manebunt.

Licèt autẽ Auri ipsius illectus commoditate, Vulcanum hospitio licenter accipere, & luculentas ei instituere Officinas prompto animo vellem ad aurū faciendū & habendū; tamẽ me deterret, quòd videam Chymiā istam Artificium esse, quod blandâ amabilitate Cultores suos ad fortunæ humilitatẽ redigat & strāgulet. Et ut huic meę opinioni magis inhæream, cõfirmat me magni istius Tritemii admonitio ad tales Chymicos, *ne aut nimis securè in rebus Chymicis progrediantur, aut nimis facilè Chymicorum falsorum dictis fidem præstent*; adeò ut vero verius esse credam, quod dicit, *Chymiam, nempe, perpetuò Virginẽ esse castam, à pluribus quidem adamari, sed multas habere ancillas famulantes, quæ Dominam suā perpetuâ vigilantiâ custodiant, seq; ejus nomine supponant, ut eā cõservẽt à cõmercio tot importunè amantiū tẽpore sempiterno intactā. Vanitas, fraus, dolus, sophisticatio, cupiditas, falsitas, cõfidentia, mẽdax stultitia, pauptas, desperatio, fuga, ꝓscriptio & mẽdicitas, Pedissequæ sūt Alchymiæ, quæ jā simulātes Dominā amatā, eā inviolatā custodiūt, & semetipsas illius Procis pecuniosis, avaris, cupidis libenter prostituunt.* Hactenus Tritemius.

Ex q̃bus omnib. clarū est, hosce Chymicos oẽs magis sacræ auri famẽ & cupiditatẽ tangere, quā philosophicā animorū curā amplecti, q̃ oẽs ad unū salebrosi & ęnigmatici sūt, hęsitātes, & in hāc artẽ sine duce ingredientes, ꝓrsus pplexi in medio operis sępè eā nõ sine levi jacturâ rei familiaris deserunt; aut dubitātes magno cū insumptarū rerum detrimento turpiter illā dimittūt. Idipsum, ne jacturâ & pudore doctior, seriùs ipsis Phrygibus sapere viderer; & damno accepto mihi contingere posset, ut inanẽ in furnis capesserẽ laborẽ, tibi hanc

provinciã relinquã: tu promissis dignũ præsta, ac aureos ꝑ?rea nobis fœtus, aut ꝑ Majestate vacui nominis tui, clemẽter patere, ut aliquid, aurei splendoris exigui ex aurifactrice tuâ arte nobis etiam irradiet, quo Cor exhilarare possimus. Id enim Cor recreare creditur.

Verùm quia semper præstat, tuta suscipere, & capere inde fructum mediocrem & certum, quàm ingentium commodorum cupiditate tractare, quæ periculũ habent, res ubi non, uti expectata est, ei cecidit: Ideò affectanda illi necessariò fuerũt alia Chymiæ cõpendia, eaq; satis quoq; lucrosa ipsi. Nã, ne q̃d fraudi decederet, jã experientiã edoct' simul, nec aliter fallere ampliùs sciens; nihilominus ut magnus videretur & haberetur Chymic', etsi fortè artis nunquã etiã levissima fecit rudimenta, ad medicamẽta nimis anilia & circũforanea cõfugit, atq; cũ iis nominũ novorũ impositione, abusu & inversione aliorũ ludit. Veniendum enim ad propositorum primum.

I. PARS
De mysteriis Rulandi Chymicis.

Sed ne tã citò fraus, odio digna meritò, animadverteretur, abblandiens sibi ipsi titulo ob lucrũ, *Aquã* illã *Benedictã* encomiis jamdudũ celebratã in usum revocavit, quæ ut in arcanis Rulandicis arcanissimis & ꝓfundissimis diu latuit; ita excellentẽ hanc aquã Chymicã in lucẽ ante alia egregia mysteria primũ ꝓferã, ut omnes boni videãt & intelligãt, eã nõ ex Hippocratis, & Galeni, vel aliorũ rectè medentiũ monumentis, sed ex Traduce, Patre in Filios, ut hi gloriãtur, haustã esse: cujus divinũ præparandi artificiũ hoc modo se habet:

I.
Aqua Benedicta.
1. Præparatio.

Accipe Antimoniũ, q̃ habet venas subtiles, spissas, sicut capilli, & lucidas, & q̃, cũ rũpitur, habet colorẽ citrinũ, quantũ vis: pulverisa vel terito subtiliter super Lapide Pictorũ aut alio polito, admisce salis dimidiũ & pone in vas figulinum quadratũ, oblongũ, nõ vitreatũ. Hujus præstat 2. vel 3. parata habere, ut uno fracto aliud in prõptu sit. Illud vas noli implere, ne inter vertendũ ejiciatur, & ne inæqualis fiat calcinatio. Incũbat verò vas secundũ extremitates tegulis, ut subtus carbones cõmodè locũ habeãt: oportet munire à lateribus cũ tegulis, ne dũ vertitur rudiculâ Antimoniũ, vas loco facilè moveatur. Rudicula talis esto. Et est pars ferrea, cui sit infixus baculus ligneus oblongus, ut, q̃ versaturus est Antimoniũ, remotior sit, ne lædatur à fumo, & minore etiã defatigatione agitet. Sub hoc vase accendũtur carbones sub claro cœlo nullo vento flãte, & paulatim ignis confirmatur: tunc rudiculâ move, inde fumũ emittit albũ & operimentũ, tunc cave tibi. Et quãdo vides Antimoniũ, dum vertis, in vase quasi liquescere & vasi adhærere, ut liquidum fiat, & multæ glebæ coalescant, mox ab igne vas

cum ♁° deposito, & nihilominus tamen cum rudiculâ vertito, donec in glebas concrescat & frigescat. Deinde concretum Antimonium abrade, pulverisa, aut in mortario contunde,, rursus in lapide contere subtiliter, contritũ rursus, ut antea, igni admove, & paulatim ignis confortandus est, vertendo cum rudicula sine intermissione, donec rursus liquescere & vasi adhærere velle appareat, & vas quasi ignescat. Tum iterum ab igne deposito, & rudiculâ semper moveto, donec rursum in glebas quasdam concrescat & frigescat. Ego sexies, septies, octies aut sæpiùs calcinavi, donec omnem amiserit fumum, & album aut rubicundum factum. Tum ut antea secundò terito in lapide, & si jam pulvis Antimonii similis planè sit cineri albescenti (daß es an der farb scheinet wie ein rötlich oder weißlich aschen. Dann so es an dem fewer wie zuvor keinen rauch mehr von sich gibt / vnd nicht mehr stincket) *non opus est tertiò admoveri igni. Aut potes sic probare an perfectùm sit & satis calcinatum, si in ardente carbone nullum ampliùs emittit fumum.* Item nimb einen Goldschmidt tigel / *istum pone super ignitos carbones, donec extrà & intus ignescat, postea injice parum de illo pulvere Antimonii calcinati, & sinas liquescere, donec Antimonii liquor igni & ignito craticulo similis fiat* (das ist aber ein zeichen / daß das *Antimonium* zerfleußt / so du oft in glüenden tigel mit einem grossen eisern drat greiffest / das ♁ bleibt hangen am drat schön gelb vnd roth / dann zeuchs flugs herauß) *postea guttatim funde liquescens aut super marmor vel lapidem alium. Si satis est calcinatum, tunc ♁ fusum colorem rubeum, aut rubini vel granati referet: sin adhuc nigrum sit, tertiò igni admoveto ♁ & tertiò ignem paulatim confirmato, donec tandem (quod multò tardiùs; quàm secundo loco, ut secundo tardiùs, quàm primo fieri consuevit) rursus ita parùm liquescere & adhærere videatur, & tunc subitò dabit fumum magnum, & quamprimùm satis est, tunc quasi momento desinet fumum dare, ac tunc iterum deposito ab igne, & vertas rudiculâ; donec frigescat, ac si non in glebulas evaserit, iterum terito, & tunc etiam non ampliùs scintillat,* Es ist kein glintzend ding mehr drinnen / vnd ist gleich einer schönen weissen aschen. *Postquam ita calcinatum est ♁ impone materiam ollæ vitreatæ, affunde aquam ferventem, agita cum baculo, ubi paululum resederit, innatantem aquæ salem vel materiam cum cochleari detrahe, sic aliquoties move, dum adhuc calet aqua. Postea ubi benè resederit, defunde aquã; & affunde novã calentẽ (quidam affundunt acetũ fortissimũ destillatum) & si quid supernatat, tolle. Tertiò rursus atteratur, & tertiò acetum calens eodem modo affunde, & depone, materiam supernatantem, &*

cùm subsederit ♁ depone. Ultimò in ollâ sinas exiccare ♁, vel exiccetur citò ad ignem aut in ☉ vel ♄. si opus sit. Mox crucibulo (in einem tigel) *ignito intus & extrà parum semper infundito, & sinas liquescere tamdiu, donec liquor & crucibulum intus ignis colorare cessant. Tunc fundas in marmor vel lapidem guttatim & habebis pulchrum ♁.* Wanns noch nicht schön genug ist / so mag *(raro faciendum,* dann je länger es darnach brinnt / je schöner es darnach wird) mans noch einmal oder zū dritten mal in tigel thun / so gar fewrig seyn muß / darnach thu man auf einmal nur ein wenig in den tigel etwan 2. oder 3. nußschalen voll von der aschen ♁/ nach dem der tigel klein od' groß ist / vnd darnach soll man weidlich mit dem blaßbalg zublasen / vnd das fewer stercken *usque ad ignitionem ♁ÿ & crucibuli,* vnd also ein kleine weil verziehen vnd darnach mit einer Goldschmidezangen auß dem fewer gethan / vnnd auf einen stein gossen / je länger es im fewer bleibt je röther es wirdt.

2. *Dosis & modus utendi.*

Et hic est certus modus parandi & calcnandi ♁, cujus dosis sunt gr. 1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. & 10. cum totidem Mastices, & pauco succo rosaceo. Bibitur pòst statim parum juris pisorum. In Clysteribus datur sine pondere in Colicâ affectione. Iohan. Uvierus gr. iij aut 4. infundit per noctem in vini unc. j aut paulo amplius, deinde per linteum vino colato admiscet pulveris Canellæ, id est, Cinamomi electi pauxillum, quod bibendum exhibet.

Rulandus infundit totidem per noctem tria, aut pro necessitate 4. vel 5. in aquas & liquores convenientes morbo, & hoc pacto mira præstat. Idem etiam cum cibo præbet, si aliter offerre non potest: & feliciter operatur.

3. *Virtus.*

♁ hoc quid possit & valeat, jam longo usu & tempore ipse Martinus Rulandus expertus sum, tanquam expertus Medicus, & didici in quartanâ febre curandâ, in Ictero, in aliis febribus, Epilesiâ, Asthmate, Ischiade, Paralysi, & in omnibus similibus morbis & in scolica. Et ego infuso ejus curavi omnem Hydropem, Pulmonis, Iecoris, Lienis, Ventriculi, & aliorum membrorum ægritudines omnes mirâ Dei Opt. Max. *gratiâ & favore. Sed caveat & ab hoc abstineat, quicunque ejus virtutis arcana est ignarus & inexpertus.*

Hactenus

Hactenus Martinus Rulandus Senior, qui hunc Chymiæ Thesaurū posteritati suæ, ut κειμήλιον aliis non communicandum reliquit. Quo is, ut ex superiorib. patet, in gravissimis morbis usus est, sed ita, ut idipsum Antimoniū in liquorem aliquem juxta placitū & palatum ægri aliquot infuderit horis, eoq; tandem colato patiēti exhibuerit, titulo non tam specioso, quàm gratioso decorato, Aqua nempe benedicta insignito & indito.

Judicent nunc Viri boni, docti ac prudentes, nū hæc cum titulo tam splendido atq; magnifico cōveniat, an secus; & an benedicta vel maledicta sit, salutarísne, an maligna. Martinule sapientule, lepidissime Philosophule, qui hactenus ab aliis publico scripto sæpiùs admonitus, ut hanc divinam aquam evulgares, doce nos meliorē, aut dedoce. Hæc enim de verbo ad verbum ex tui Parentis aureo Secretorū libro descripta est. Istum inspice iterum atque iterum evolve, ac si inveneris saniorem, propter bonum publicum aendem nobis communicare non dedignare.

Æquum autem fuisset & laude dignū, ut hæc aqua tot decantata laudib. jamdudū in conspectū Excellētiss. Medicorum ꝓdiisset: tūc multi hac centauricâ medicatione, aut veriùs mordicatione, rectè aliis monentibus, in extrema repentè discrimina, vomitus vehementissimos, Colicos dolores acerbissimos, Diarrhęas crudeles, convulsiones lethales, syncopas frequentes, & præmaturas mortes nunquā inducti fuissent. Sed hæc, delicatule Rulādule, minimè tibi stomachum moveant, cùm nihil hîc affectib. tribuam, sed rationi, & veritati, quam metiuntur sapientes Bono, non privato, sed publico, omnia. Veritas quippe scopus est, ad quē hæc omnia dirigo & collimo, ut sacræ Artis Medicæ dignitas cōservetur & unicè tueatur. Si autem meliorem priore habes, non amethodicam aut Empiricā, qualis est illa, huic nō dissimilis, quæ in dispensatorio Georgii Melichii invenitur & apud alios: sed salubriorę, securiorē, sine ullâ violentiâ operantē, nec ullam naturæ vim inferentem, substitue, eamq; nobis propala.

Hæc n. vehementia pharmaca in exiguâ dosi exhibita, dulcib. admista, sub quib. sępè venenū latet, palato grata, saluti minimè; adeò naturā cōturbant, & tantoperè exagitant, ut cogatur susq; deq; quâ potest, se exonerare tātâ violētiâ, ut aliquādo cum spirituū exolutione mors subitanea & inopinata, aut morbus priore deterior cōsequatur.

Insuper nec ritè hoc purgat, tollendo nempe id ꝙ peccat, sed sine delectu irritando naturam superpurgat, sic, ut tàm infernè, quàm

supernè

supernè ejiciat omnes humores valde difformes, pōderis & virtutis quantitate non imminuta. Quoties enim idem infunditur, toties novam purgandi vim liquori impartitur, citra virium ponderisque imminutionem. Quare ii viderint, quomodo artem suam tueantur, qui id laudant, & exhibent sine omni delectu. Id certum est, Vitrum Antimonii Ori ventriculi inimicissimum existere, in venas raptum & distributum per corpus etiam reliquas partes lacessere & vellicare, sed levius, ut quidam volunt.

'uercet. in ... ttet. ... ultimo

Testantur sanctè Chymici, se nunquam vitro Antimonii usos fuisse. Non enim in vitrificatione consistit vera ejus virtus, quam & omnes Philosophi Chymici improbant, sed in verâ ejus præparatione, quam Basil. Valentinus Monachus Ordinis S. Benedicti, qui longe ante natum Paracelsum vixit, edocet, si modò & huic credendum. Nec opus est, ut ægrotantes nostros in vitę pericula per tàm violenta conjiciamus, quæ vires potiùs convellunt, ventriculum enervant, labefactant & eundem erodunt, nec non totum ægrorum corpus purgationum torturis exagitant, cùm tutiora nobis ad manum sint, quæ tutò, facili tolerantiâ & levamine expurgant. Cùm enim suppetant fruges, frustrà vescimur glande, ut non immeritò Asclepiades fortia medicamenta purgantia rejicienda censuerit. Unde etiam magis cavendi & fugiendi hi, qui Antimonium & hujusmodi pharmaca alia, ne veneficia eorum depræhendātur, variè mutant, alterant, pingunt, & sæpè nomen illustre nefario medicamēto inducunt; aut ita obscurant, ut quid significet, nullus plenè intelligat. Quod apud hos magnæ est artis; aliàs Chymici Medici nō sunt, nec habentur, & si hisce obscuris & monstrosis non uterentur vocabulis, tunc pulcherrimæ, secretæ & pecuniosæ ipsorum arti tantum decederet, ut non haberent, quo panem atrum ex hesterno jure vorarent.

Vera autem Chymica perlaudata remedia me, ut & alios peritos Medicos non fugiunt, nec mihi desunt. Ea autem sunt blandiora & securiora tuâ *aquâ benedictâ*, quibus & in diversis affectibus feliciter utor, habitâ semper ratione temporis, sexus, ætatis, consuetudinis, & aliarum circumstantiarum. Quare si Chymica tibi tantoperè cordi, vera, non falsa, rationabilia, non anilia, salutaria, non deleteria in medium posthac afferto, aliâs omnes unanimiter statuent, te in fornace quidem natum, sed in eâ non bene excoctum esse.

2. *Dia-*

2.

Diacydonites Catharicum.

Verùm quia & hæc *aqua Benedicta* gloriam & honorem suum turpiter amisit, patefactâ fraude per Medicos Lavinganos & alios vicinos, eam nihil aliud esse, nisi Antimonium in liquorem aliquem infusum: Stibiarius hic omnia subiens, ut posset ditescere, minimè autem probus fieri, *Diacydonites suum Catarcticum* hujus vice excogitavit, quod hîc *Lucidum* appellavit, ex *Antidotario Iohan. Jacobi VVeckeri* furtim desumptum, quod is *Diacydonium stibiatum* appellavit, cujus hæc est descriptio:

1. *Descriptio.*

R. Diacydon. ad perfect. consistent. coct. lib. j
Vitri Antimonii Unc. js
Trag. Drach. ij. Misce.

2. *Dosis.*

Dosis Drach. j una plus minus pro sumentis viribus.

Quo modo, ut in aliis omnibus, eos imitatur, qui dum boni Viri videri volunt, pocula aliena surripientes, ansas mutant & insignia tollunt, ne possint agnosci: ita hic nil aliud facit, quàm ut inventis alienis paululum quiddam, aut nil prorsus immutans, sibi usurpet & adscribat, putans suum esse inventum, quod est alterius, sicque suum nomen omnibus suis remediorum formulis ventosâ jactantiâ præfigens, semper nova in annum novum excogitavit remedia. Nunc verò an & hoc salutare vel benignum, an φαρμακώδης κακὴ, judicent boni, docti atque periti Medici. Mihi satis est, sentire cum sanioribus & sapientioribus, Antimonium vitrificatum obtinere temperamentum corpori nostro prorsus inimicum, & hinc vires ei adesse irritandi tantas, quæ expultricem facultatem cogat tãto cum impetu magnâ cum perturbatione ex corpore bona simul cum malis ejicere, & per inferiora & superiora ea ducere & evacuare, instar Mercurii præcipitati & aliorum venenosorum pharmacorum. Si autem hoc illi suâ opinione tutum medicamen, & non nisi extremis morbis adhibendum, experiatur idipsum in semetipso, non in aliis: tunc Sole meridiano clariùs videbit, eundem effectum id habiturum, quem habuit in Singeriâ, Judicis Reichenpachensis Conjuge, administratum à Fratre. Ea, ut hodieq; testabitur cum marito,

intra 24. horas circiter ducenties & ad deliquiá evacuata, haud dubiè ad imminentē usq; mortem, ut hîc quibusdā & à te factū, nisi Theriacâ adversante venenis venenatam illius vim compescuisset. Heu scel'! heu nefas! rem eò deductam hoc seculo impio, ut non ad juvandos & purgandos, sed ad jugulandos homines tale φάρμακον repertum sit, quod nullo nec odore, nec sapore præditum, in exiguâ dosi vel mole parvâ, Hominem turpi, sed certâ calamitate è medio sæpè tollat (ut divini Hipp. verbis utar) testante idipsum simul quotidianâ abundè experientiâ!

Quemadmodum autem Lucripetæ hi Medici ægerrimè ferūt, ut sua abdita, Viris bonis autē abiecta, palàm ꝓponātur, ac vēditationes vanę abscindantur, sacraq; Mysteria Plutophiliæ ex adytis in clarā lucē evocentur; ita oēs in pectus advocant dolos & artes, ut ea celent, unde nō genuina, sed adulterina, speciem veri habentia substituūt. Id ipsū & hîc factum, quod tamen Viri boni non est. Ne verò fraus manifestetur, tunc *Diacydonites catarcticum cum Extracto Mechoacan & Diagridio* cum suis correctivis compositum fingit, & subdolè comminiscitur, fucum sic faciens, quasi ab omni culpâ liber nunquam Antimonio usus fuisset.

Hinc vel Sole ipso clarius fit quàm artificiosè & fraudulenter multos hactenus hisce circumvenerit pharmacis; taceo damna; potiùs palato & gulæ litare studens, quàm divæ Hygiææ.

Non possum hîc non Nobiliss. Virorū, videl. Dn. *Octaviani Roboreti à Freiberg, Godefridi Steeghii, & Hectoris Moscagliæ* S. C. Majestatis Cubiculariorum Medicorum, judicium & censuram de hoc in medium afferre, qui sic unanimiter sentiunt: *Antimonium, quamvis absolutè damnari non posse videatur, quòd nonnullis aliquando opis aliquid attulerit: indifferenter tamen usurpatum, ut Empiricorum mos est, omnes eodem Calopodio induere multorum incommodorum causa esse potest, ob insignem & maximam ejus vim Naturæ nostræ admodum inimicam: quæ quidem vel inde ostenditur, quòd in tam paucâ quantitate sumptum, ita violenter tum sursum, tum deorsum, indifferenter tā bonos, quàm pravos humores purget: ut, si debilioris Cordis, aut angusti pectoris patientib. temere exhibeatur, præter syncopas & Lipothymias ex nimis violentâ purgatione, non leve etiam alicujus vasis disruptionis, & inde Phthisis, ac mortis periculum immineat, ut propterea cùm multa tutiora habeamus medicamenta, non immeritò à melioris classis Medicis ejus usus tanquam periculosissimus evitetur.*

Aqua

3.

Aqua Antipodagrica.

Antimonium nunc in ordine ſequitur *Aqua Antipodagrica*, quà hactenus meſsē auream exercuerunt Rulandi. (Nam lib.j. pond. medicinalis hi, nunc x. florenis, mox x. coronatis, interdum pluris vendiderunt) cujus deſcriptionem quantumvis in ſecreto apud ſe more Circumforaneorum retinuerunt, ne quid turpi decederet lucro; nihilominus genuina hæc à Celeberrimo Viro *Dn. Philippo Menzelio* artis Medicæ Profeſſore in Academiâ Ingolſtadienſi, mihi ante aliquot annos communicata fuit. Quale autem id ſit magnæ certè & divinæ artis artificium, ars verò pecunioſa, advertite paucis; ſed riſum tenete Amici.

1. DESCRIPTIO.

Hujus deſcriptio hoc modo ſe habet:

R. Flor. Chamomil.
Melilot. ana M.S.
Aq. ſimpl. lib. iiij.

Bulliant tribus fervoribus, colato liquori adde Aq. fortis mortificatæ lib. iiij. Aq. fortis vivæ, id eſt, quæ nondum venit in uſum Aurifabrorum, Unc. ij. Tingantur ſucco vel decocto Myrtillorum, vel Ligno Braſilio, vel Minio. Servetur in vitreo vaſe. Fortior fit, ſi addas Mercurii ſublimati Unc. ij. præbulliti in aq. ſ.

2. VIRTUS.

Hæc an benefica vel venefica, ſalutaris vel lethalis ſit, an plus periculi ab hac, quàm ab ipſo expectandum morbo, Boni & Periti Medici, quibus ſalus Hominum cordi, dextrè judicent.

Nulla certè curationis capitalior peſtis eſt, quàm illorum, qui cùm maximè lædunt ac nocent, id tamen agunt, ut boni Viri eſſe videantur; & nullo modo venena, quæ ratione indomitæ ſuæ malitiæ nunquam juvare, imò ſemper lædere nata ſunt; ſed ſalutaria, quę cęteros latent Medicos, ſemper exhibuiſſe, non ſolùm ſibi, ſed & ægrotis ipſis, falſò perſuadent. Verùm maximè dolendum eſt, hunc & ejus farinæ Homunciones adeò parvi, imò flocci tum veritatem, tum ſalutem humanam pendere, ut glorię illis ſit, experimenta in hominis perniciē reduntātia per mortes feciſſe. Hæc aqua Antipodagrica tantæ olī exiſtimationis fuit, ut

aliquot doliolis repletis Lavingâ cum Medico migrârit in Austriam; inde gravis ære domum crumena reversa, tantum laudis Negotiator iste cũ hac suâ merce adeptus est, ut fallax & fucosa ubiq; proclamata sit, nec de reditu unquam ampliùs cogitârit, sed domi vitam agens schedulas instar Agyrtarum, quæ adhuc in manibus hominum versantur, imprimi curârit, cum ventoso titulo prostare aquam certam Antipodagricam Lavingę apud Martinum Rulandum Seniorẽ. Hujus vestigiis insistens Martinus Filius hîc Ratisbonæ candẽ præparavit, sed tantâ astutiâ, ut dolus non facilè animadversus sit. Eam enim non omnibus postulantibus divendidit, sed in secretis tenens, solis Podagricis, iisque divitib., quos in curâ habebat, tacitè adhibuit, unde ille messem auream & uberrimam messuit.

Postquam autem Andreas Rulandus advenisset, suam operam primùm Senatui Amplissimo obtulit. Is cùm ejus operâ minimè opus haberet, cœpit per MISERICORCIAM DEI & VISCERA CHRISTI obsecrare & mendicare, ut in numerum Ordinariorum Medicorum reciperetur, (parce Rulande vera dicenti) quibus precibus, intercedentibus & rogantibus pro mendiculo hoc aliis, impetrat stipendiũ satis honestum. Verùm dum id ad alendam familiam non sufficeret, omnes intendit nervos, quomodo & ipse dives fieri posset. Nam muscæ famelicæ, ut pulices, altiùs infigunt aculeos. Itaque cùm illi sufficiens defuerit stipendium, (Nemo enim curat unde habeas, sed oportet habere) necessariò quæsivit compendium. Et ne lucrando Fratri cederet, (Lucrum enim ex quâlibet re bonum; quod & pudori præstat) parare & ipse hanc aquam cœpit, sed non eâ astutiâ, atque has improbas venales passim extrusit merces: quæ etiam Noribergam missæ sunt ad *Basilium Peslerum* Pharmacopœum insignem, & alia loca, cum elogio sumo admirandæ virtutis hoc modo:

New erfunden Podagra wasser.

Dises wasser heilet alles kalt vnd hitzig Podagram, Chiragrã, Gonagram, achlamschmertzen / vnnd alle vnheilsame vnleideliche außwendige schmertzen in 24. stundten gewißlich: zeucht auß von grund ex musculis, ex articulis, vinculis, membranis & tendinib. pituitosos humores, & quãvis materiam peccantẽ: vnd wirdt der krancke mensch gesund in einẽ tag od' zweyen / da er sonst muß ligen vil wochen mit grossem vnheilsamen schmertzen / vnnd offt mit sorg deß todts. Diß wasser bleibt allezeit kräftig vnd gut / vñ verdirbt nicht mehr wie andere wasser.

3. *Modus utendi.*

Dises wassers gebrauch/ modus utendi ist diser: So das Podagra oder schmertz vorhanden ist/ vnd in actu, neme mā ein trifach tuch/ breit/ lang vnd groß wie der schmertz ist/ tuncks in diß wasser/ vnd legs wenig warm/ oder in Gottes namen über den gantzen schmertzen/ vnd über die glaich/ vnd juncturas an händen/ ellbogen/ knie vnd füssen. Merck aber/ du solts einmal nur über ein glaich legen. Wann dasselbige gesund/ darnach von einem zum andern/ vnd so offt das Tuch trocken wird/ da muß man wider mit dem wasser das eingetrucknet vnd übergelegte Tuch bey tag vnd nacht jmmerzu wider netzen/ mit einem schwam/ oder mit einem andern tüchlein.

Wann nun der schmertz aller vergangen/ so thue man das Tuch hinwegk/ sonst aber nicht biß der schmertz vergangen/ so thue man das Tuch hinwegk/ so ist der kranck gesund/ vnd geschicht innerhalb zweyen tagen/ oder gar bald.

NOTA.

Wann Podagra recens ist/ wird einer durch diß wasser liberirt, vnd kompt nicht mehr/ wans einer nur einmal brauchet. Das lang vnd alte Podagra aber vergehet gar/ wans einer dreymal oder öffter brauchet/ wans wider an jhn kompt.

Diß wasser findet man zu Regenspurg bey Herrn Andreę Rulando Medicinæ Doctori ordin. ob der Haid/ in der Fraw Fuggerin behausung wonhafft.

Quis nunc adeò stupidus & bliteus non animadvertat, hæc plusquàm Agyrtarum commenta esse, ubi plura proferuntur mendacia, quàm oracula? Præterea malum adest principium. Finis ergò bonus nunquam subsequi potest, cùm in ipso statim limine repugnantia proferat.

Saniores Medici sentiunt, *Podagram imbecillitatem esse articulorum cum diuturnâ fluxione.* Cujus *interna causa immediata* sunt *humores*; in primis autem *pituita, bilis, sanguis pituitosus vel biliosus.* *Æt. lib. 12. cap. 6.*

Materia pituitosa interdũ colligitur in ipsâ parte; & ut testatur Hipp. in lib. de glandulis, plerumq; pituita, quę vel Podagricũ vel Ischiadicũ facit dolorẽ, à capite defluit per spinalem medullam, à spinali medullâ ad os sacrũ, ab osse sacro usq; ad ipsam coxã, à coxa sępè ad genu, à genu ad articulos pedum. Ita n. naturâ comparatum est, ut semper pars fortior detrudat materiã ad partem debiliorem. Id & manifestè sentiunt ægri, humorem ex capite per cervicẽ, latera, dorsum, instar aquæ defluere cum horrore vel levi frigore, quod motus humorum efficit. His capitis gravitas pręcedit, Cervicis & scapularũ dolor ob Catarrhum. Omnes n. tales maximè Catarrhis obnoxii sunt, ac multùm expuunt, pręcipuè quibus Natura dedit Epar calidius unâ cum Cerebro; tunc hoc propter patentes meatus promptè hos vapores recipit, quos & suâ naturâ attrahit, cùm id, ut loquitur Hipp. sese instar Cucurbitæ habeat. Bilis verò sæpè mittitur à jecore. Nullus n. locus alius, qui mittat bilem ad locum affectum, præter jecur. Sed hæc omnium vehementissima & intolerabilis est Podagra. Sanguis mittitur à toto corporis ambitu; pręcipuè autẽ ab ipso etiam jecore, cùm ab eo gravatur. Etenim si ob hanc causam in aliis partibus oriuntur inflãmationes, quis in articulis ob eandem nasci posse, immò crebriùs, inficias eat? cùm articuli pedũ, ut qui à fonte caloris longiùs absunt, cęteris humani corporis partib⁹ omnibus sint imbecilliores, & ad recipienda partium superiorũ excrementa non solũ opportunè positi, verùm etiam quodammodo facti & cõfirmati videantur.

Causæ internæ mediatæ plures sunt. Inprimis autẽ est *pedum imbecillitas*, quæ quanquã sępè oriat̃ à causis externis, plerumq; tamẽ solet esse nativa. Et hinc est, ꝙ multis in locis dicit Gal. ex Podagricis fieri Podagricos, ꝓpter nativã videlicet pedum imbecillitatẽ, merito cuj⁹ ĩi ad suscipiẽdas fluxiones apti vident̃. Quare nõ pręter rationẽ dixit Plutarch. in l. de serâ Numinis vindictâ, expedire, ut statim Filii Podagricorũ curent̃, quandoquidẽ videtur necessariò, ut Podagricorũ Filii fiant Podagrici. Pręter pedũ imbecillitatẽ est quoq; *corporis dispositio*, veluti est *laxitas & latitudo vasorũ*, ꝑsertim *pedũ* & *manuũ*. Propter hanc n. humores facile & à capite & à toto corpore in pedes præcipitantur. Causat & Podagram *ventriculi imbecillitas*, ꝓpter quã multi humores pituitosi crudi generantur, qui deinde, per venas deducti ad extrema membra, hanc efficiunt.

Inter has causas est & *Sexus*. Nã Mulieres minùs affligunt̃ Podagrâ viris: unde Hipp. Mulier Podagrâ nõ laborat, nisi mẽstrua illi deficiãt. Cũ igit̃ hoc malo pedes & artus affligant̃, necesse est, ut hoc fiat ob

Aph. 29.

ob succorũ scaturiginẽ, quę luxũ sequitur. Non n. artuũ imbecillitas solitaria hoc malũ evocat. Hanc autẽ sentinã exhaurit mẽstrua purgatio. Quare cũ Mulier laborat ex tali morbo, qui à Cacochymiâ provenit, excitentur Menses, si curatio esse debeat vera.

Huc referatur & *ætas*. Pueri n. ante 14. annũ Podagrâ nõ tentant, teste Hipp. lib. de prænot. Cũ autẽ Venere uti aggrediũtur, tũc & hęc eos affligit, uti & *Senes* post *50. annũ*, ut annotavit Aretęus.

Externæ causæ Podagrã movent, *Aer* inprimis crassus & turbulẽtus, tempus anni hybernũ ꝓpter humores tenaces & viscidos, qui articulis magis, quàm alio tempore infiguntur. Cõstitutio etiã frigida & sicca. *Otium & vinum; nimius Veneris usus; nimia crapulæ*, quę duo citissimè procreant Podagram, ut non inconcinnè cecinit Poëta:

Λυσιμελοῦς βάκχου καὶ λυσιμελοῦς Ἀφροδίτης
Γεννᾶται θυγάτηρ λυσιμελὴς ποδάγρα.

Hoc est, ut Doctissimus Scaliger reddidit:

E solvilumbâ Venere, solvilumboq;
Baccho, creata est solvilumba Podagra.

Potus *aquæ frigidæ, potus vini nive & glacie* refrigerati, sępè Podagram faciunt. Hinc suo tempore conquestus est Gal. Romę maximã fuisse Podagricorum multitudinem.

Ex his omnibus nunc patet, principes Podagræ causas esse partium mittentiũ robur, suscipientiũ imbecillitatẽ, & materię copiam.

Si nunc ex hisce Causis curationẽ rectè & methodicè instituere volumus, tunc ea in remotione humoris, qui & figurã vitiat, & distẽsione atq; intempie dolorẽ parit, tota cõsistit. Removet̃ autẽ humor evacuatione, eaq́; vel sectione venę, vel purgatione. Is verò vel fluxit vel desiit. Qui fluxit, & paroxysmus affligit cũ dolore magno, tũc is leniendus, & si fieri potest, simul causa ipsius tollenda. Dum fit inflammatio, duplex se nobis offert indicatio. Quod enim in partem decubuit, vacuationem; quod adhuc in itinere est, sui retractionem vel derivationem postulat. Et quod partem jam dolentem obsidet, aut est impactũ, aut non; prius repelli, alterum discuti vel vacuari debet. Humor autem, qui jam fluere desiit, atque æger est extra Paroxysmum, requirit totum studium, ut præcaveamus, ne recurrat morbus. Quod fit, si diligentia adhibeatur, ne ullus supervacaneus & inutilis humor in corpore gignat̃. Cũ autẽ hoc fieri nõ potest multis de causis, superest, ut quæ subinde coacervantur

excre-

excrementa, extra corpus educantur, priusquàm vel quantitate vel qualitate suâ mittẽtia membra ad expulsionẽ extimulent; & membris tum interioribus, tum exterioribus optimè robur adsletur, ne talem vel gignant, vel non recipiant.

Hæc curandi methodus ex morbi naturâ desumpta est: hanc amplectuntur Medicinæ Proceres, hancq́; sequuntur Medici sensati magno ægrorum commodo & emolumento.

Si nunc hisce opponatur Rulandorum *Antipodagrica aqua*, tunc ea, ut uno verbo complectar omnia, Empirica prorsus est & amethodica, imò anilis, non causam tollens, nec dolorem leniens, sed augens: non confortans articulos, sed magis debilitans, quâ multos hactenus nefariè fefellerunt, infatuaverunt quàmplurimos, si non occiderunt infinitos. Unde perfidiæ & sceleris crimine sunt meritò accusandi, ut quòd sine ullâ conscientiâ, omni sepositâ religione, quã ore jactitant, vitâ & operibus abnegant, aquâ hac Antipodagricâ, *quæ aquam fortem, Minium & Mercurium sublimatum*, ut venenata, in perniciem Hominum recipit, impiè abuti non sint veriti, nec adhuc vereantur, quantumvis sæpiùs ab aliis confusi.

Sicut autem olim Græciæ Sapientes apertum Hostem minùs ficto Amico formidandum esse docuerunt; ita quoque horum Empiricorum pharmaca longè sunt deterrima, magisque timenda: cùm saltem titulo tenus sint medicamenta opinione ipsorum singularia; revera autẽ mortis jacula & pocula; unde ipsâ Viperâ vel Aspide magis exhorrescenda: siquidẽ hæc neminẽ lædat, nisi lacessita aut perterrefacta, & si quem mordeat, id instinctu Naturæ facit. Talis autem impius Empiricus, qui nec ab ullo lacessitus, nec provocatus, sed ob meram Plutophiliam & insatiabilem habendi cupiditatem incitat⁹, hæc vel similia mala pharmaca ægroto pro singulari Thesauro & secreto opinione suâ aliis ignoto offert, quo non solùm ab eo pecuniã astutè emungit, sed sæpiùs illum hoc ipso miserè pessundat.

Quantas vires *aqua fortis* habeat in dissolvendis Metallis, Aurifabris & Metallorum separatoribus optimè notum est, ubi duabus saltem unciis tantum inest virium & roboris, ut unciam unam Metalli solidi dissolvere queat. Si nunc hæc aqua solidum aggreditur Metallum, ac tantâ velitatione & pugnâ ad tempus ancipiti, ut non solùm ipsa aqua ex tali motu incalescat, verùm ad rubedinem usq; ipsius vasis exardescat, & ignis calorem instar flammæ in omne latus diffundat; quid futurum putas, si hæc cum comite & socio suo majoris

joris calamitatis *Mercurio sublimato* adjũgatur, & articulis p se jã satis afflictis adhibeat? An Homines nõ ejulatus, sed mugitus prę nimio dolore edituros, nõ aliter, ac si in æneo illo Perilli Tauro igni subjecto vivi exurerent, putas? Hinc factũ, ut multi prę nimiâ impatientiâ & cruciatu cõmoti, vitrum cum aquâ istâ *Benedictâ*, ad ea loca miserint, quæ digna hisce maledictis sunt pharmacis.

Quis nunc, cui pietas cordi, synceritas amica, ad hęc enormia flagitia tacere ampliùs possit? quin nõ dulcissimã suã Patriã, & Proximum suũ fideliter de his admoneat, ut oẽs sibi deinceps ab hisce Medicis & medicamẽtis cavere discãt. Vult Gal. in l. pręnot. c. 4. hosce Medicos nihil differre à Latronibus, solũ q̄ isti in Urbib. hi verò in Montibus & sylvis deprędentur, & latrocinia perpetrent. Sed his sua pœna constituta est; istis verò nulla, qui, ut Plinius loquitur, experimenta p mortes agunt, & Hominem occidisse summa est impunitas.

Sed ne in hac diutiùs quã par est, insistã, sine stomacho audi Delicatule, Excellentissimorũ S.C.M. Medicorũ Cubiculariorũ de hac judiciũ, q ut te Collegam nõ agnoscunt, ita ficto & alieno nomine te superbientẽ non nisi personatum & larvatũ esse putant. Quorũ hæc de tuâ Aquâ est Censura: *Certum est, nullum esse tam bonum & præstans medicamentum, quod temerè usurpatum non plus incommodi, quàm utilitatis afferre possit, & eò quidem magis, quò suâ naturâ id fuerit periculosum, ac minimè tutum, cujusmodi utplurimum sunt, quæ admodũ fortia & potentia, ac pravâ qualitate prædita medicamenta recipiunt; ut ex omniũ ferè Dogmaticorum & Rationaliũ Medicorum consensu esse existimatur* Aqua illa fortis Aurifabrorum, *ob nimiam suam acrimoniam: quâ tantum abest (nostro quidem judicio) ut dolorem & fluxionem sedando possit Podagricis prodesse, ut maximè in principio vel augmẽto fluxionis potissimũ usurpata, utrumq; & dolorem scilicet, & consequenter fluxionem adaugere valeat. Eoq; deterior & periculosior fieri videtur, quãdo* Mercurius sublimatus *ei adjungitur. Præter n. prædicta incommoda, id quoq; tunc habet, quòd cũ veneficâ etiam qualitate tum sit prædita, ea per arterias Cordi sese paulatim insinuans, vitalem facultatem maximè oblædere possit.* Hactenus Medici Cæsarei.

4.

Cingulum sapientiæ.

Nunc ut plura horum mysteria omnibus ante oculos ponã, est

in ordine *Cingulum* ab istis dictum *Sapientiæ*, si non altæ & summæ stultitiæ insaniæq; vitta. Rem sanè turpem & noxiã pulchrâ pronunciârũt voce, ut insidias, quę sub hoc latent pallio, nefariè velarẽt. Cũ n. horum improborũ Homuncionũ mos sit, hoc medicamento propulsare morbum Gallicum, omnemq; fœdã scabiem curare, opus est, ut horum malitia & fraus clariùs innotescat, ne & alii in has casses incidant, sed ab his rectiùs posthac sibi cavere discant.

I. DESCRIPTIO.

Hujus igitur descriptionem non gravabor hîc in lucem dare, quæ sic habet:

R. Argenti vivi Unc. iij.
Ol. Vitriol. Unc. ſ.
Caryophyl. Drac. j.
Hiraclini
Sulphur. ana Drach. ij.
Album. Ovor. N. ij.
Salis Gemmæ
Cerę ana q. ſ. F. Massa.

2. USUS.

Quæ extendatur in Corio, & ventri inferiori applicetur, ac per aliquot dies permittatur, ut operationem suam optimè perficere possit.

3. VIRTUS.

Singulare enim est medicamentum ad morbum Gallicum fœdamq; scabiem, & ulcera maligna curanda. *Si jam operationem suam, perfecit, tunc remove, & in fluentem abjice Aquam. Probatum & expertum, quo multæ myriades curatæ sunt.*

Quis nũc, si sponte cęcutire nolit, nõ videt, hos mẽtiendo q̃ medendo esse peritiores, & in aucupãdis pecuniis, vendẽdis venenis, excolendâ linguâ garrulâ, abstergendâ negligendaq; vecũdiâ pitissimos Medicos multis parasãgis antecellere? Inscitia namq; individũũ comitẽ habet Audaciã. Hęc n. illorũ praxis est, hãc cõsuetudine levi, eaq; malignâ, fideliter à cunabulis instructi didicerũt, hãc & diversis in locis industriè exercẽt, quęstũ alieno piculo faciẽtes, morbũ ex morbo nectẽtes, aut cavillandi mordacitate & livore acerbo, aut sordidi lucelli spe allecti, execrandâ nimis impudentiâ ab Hydrargyri usu averti nõ possũt. Dũ n. sic edocti instar Aliptarũ & Agyrtarũ Hydrarg. ppriũ & peculiare morbi Gallici alexipharmacũ statuũt, pclamãt &

defendunt;

ſcendunt;ita in eo uſurpando nõ ſegnes fuerũt,ſed nõ ſibi ipſis. Detectâ autẽ fraude,quâ miſellos circũvenerunt,ob cladẽ dentibus, ſi nõ vitæ,inflictã, *Martinus* abſtinuit,& ꝓblematio ſuo Alchem. 49. *à ſe nũquã uſurpatũ* ſcribit;ſi credere fas eſt. Nullo n. mendacio,ut aſſuetus, ampliùs erubeſcit. Fatet tamẽ *uſum ejus felicẽ ſibi perſpectũ eſſe.* Et hęc cauſa eſt,cur iſtũ jã ejus pudeat,ꝙ id cõpoſitis ſuis nõ inſeruerit. Nihil n. placet notũ,quia aliâs ut venenarius ꝓclamaretur. Id tamẽ cõmittens ſuo Fratri Andreę,q̃ fideliter fungens officio Inũctoris (Nã garriendo doctus,ſed maternâ ſaltẽ linguâ,quã negare nõ poteſt) blanditiis venena ſtolidis & bardis Ruſticis,ſi nõ *Porcis Bavaricis* (his n. floſculis ornat hãc togatã gentẽ: q̃d nõ factur⁹ olim Bohemis quos nũc emũgit?) ſupponit & adhibet. Et ne cõtumelioſè & ignominioſè Author hujus tã divini ſecreti (ô ad ſecreta!) conſpuatᷓ,ipſe patrociniũ in ſe ſuſcipiens verboſè defendit,& adhibitũ Cinguli uſum,ceu minimè noxium aſſeverat;quod alii in conſceleratiſſimis Hominibus repręhendunt,hic laudat,quaſi iterùm imitari velit,ut ſemper plurimũ audacię, mentis quàm minimum adſit.

Hoc,ut & alia hujus farinæ medicamenta exitioſa generi humano,bonâ cõſcientiâ à nullo adhiberi poſſe, cũ veris Medicis judico; taceo ꝙ hęc ſuſpensâ Conſcientiâ ab his magno vendanᷓ ęre. Tale n. Cingulum, non in Pharmacopolio,ne pateſieret, & lucro quid decederet,domi ſuæ paratũ,ad minimũ nunc 5. nunc 6. nunc 7. nunc 8. nũc 10. nũc 12. florenis,aut pluribus,ſecundũ miſeri Ruſticelli Bavarici facultates venditũ fuit,qui & egregiè,tanquã cælitus delapſum Alexipharmacum Morbi Gallici,poſt tot commendationes viribus & pretio venerandũ ſolvit:mox cũ id optatum finem minimè eſt cõſecutũ,ſed deteriùs ſe inde habẽs miſer dentibus vacillantib⁹,& gingivis ſalivâ fœtidâ ſpumantib⁹ maledicũ Medicũ cũ Cingulo execratᷓ. Impoſſibile n. eſt,ut hoc malignã venerei veneni labẽ ac ꝑniciem, ipſumq; morbi fermentũ aut manifeſtâ pugnâ,aut occultâ ꝓprietate deleat & evincat,ꝙ tamẽ Alexipharmacorũ ꝓprium munus eſt. Quin potiùs ſummo dũtaxat frigore id ipſum intrò repellit,& aliâ incognitâ vi ad tẽpus cohibet,ſtupefacit,obtundit,& intus in partib⁹ ſolidis velut colligat & conſtringit,dũ tempore repullulet & revireſcat. Reverſum ſuſcitatum atque accenſum in excrementis horrenda ſui furoris ſymptomata ꝓfert,maximo Medici dedecore atq; ęgri dãno, in aliis quidẽ celeriùs,in aliis tardiùs ſecundùm corporis naturam & vitæ conditionem. Hinc unũ caput & cerebrum maximè petit,ex

quo immodicas destillationes movet, ac crassum mucum & pituitosam saniem syalismo expurgat: sed adeò crudeliter ægros angit & excarnificat, labia tumore diffundendo, gingivas atq; os ipsum depascendo, & magno fœtore magnâq; molestiâ exulcerādo; ut perire satius sit, quàm tantis cruciatibus & laboribus morbo occurrere.

Adde quòd in sputatione multos mori contingat, sive q̀ fauces inflāmatio præcludat, sive q̀ vires præ vigiliarum & dolorū vehemētiâ ac diuturnitate, præque inediâ longiore fatiscant atque deficiant, sive quòd pituita affatim in præcordia illabens repentè suffocet.

Cū itaq; argentum vivū, velut malignū ac semꝑ lædi opportunū, in levioribus scabiei vitiis semper formidandum, in gravioribus nūquam, aut quàm rarissimè & parcissimè usurpandum, ita Medicorum peritorum industriæ cumprimis acquiescendum, qui ipsâ testante cū ratione experientiâ concludunt, eo illitos haud paucos in Epilepsiā, Apoplexiam, Paralysin, & similes non rarò incidisse morbos: cùm hydrargyros magis infestus sit spiritibus animalibus, quàm naturalibus & vitalibus. Imò preter hos acutissimos morbos, ęgros in gravem anhelitus fœtorem, palati, linguæ, dentium, magnâ vi per fauciū angustias uligine exhaustâ, Oesophagi quoq; erosionē incurrisse ejusq; causâ humoribus putrefactis, ꝑpetuo articulorū cruciatu, diutino capitis dolore, depascentibus ulceribus & contagiosis tortos esse, ossa cariosa, putrilaginosa fieri, tumores in osseam penè duritiē abire, deglutiendi aditū pluribus intercipi, alios oculi caligine in vitę discrimen agi, quosdā omninò exterminari, & senescentes Asthmate aut Hydrope perire; nonnullos, qui ejus beneficio ab immani eâ scabie restitutos se jactitabant, vitiatis nervis atq; eorū exortibꝰ ꝓgressu temporis in deterius lapsos, nullo remedio elidi potuisse, sed redux certis annorū intercapedinibus usq; ad mortē comitatū esse malum.

Propterea supra omnē cęcitatem cęcum animo judicaverim, qui hęc passim intuitus, adeò imꝓbè & contumaciter, etiamnū magno ęgrorū damno perlinēdo & vētri applicando idipsum pergit, quo viscera interna, ad quę hoc ꝓximè fertur, vehementer lęduntur & labefactantur. Etenim argentum vivum noxiâ suâ & penetrabili vi in corporis intima clanculum irrepit, atque in eo tam atrocia excitat symptomata, ut pro hoste capitali potiùs, quàm amico, sit habendum, ac ꝓinde satius foret opem ab eo nunquam fuisse petitam.

Quamobrē haud mirū quibusdā, qui ad morbū hunc venereū expurgandū vel suffumigiis ex Mercurio cōfectis, vel unguentis, vel

pilulis,

pilulis, quas *Desperatas*, verbum vero simillimum, vel de *Barba rossa* vocant, usi fuerunt, ipsum *Mercurium* post harum usum in ipsis etiã ossium cavernulis, & post inunctionem conspectum fuisse.

Refert *Bayerus* lib. 18. c. 7. Eum, qui primus inter Christianos his usus est pilulis, cecidisse repentè mortuum super Pontem Avenionis, dum ibidem, ut ipse dicit, profugi essemus propter prælia, Anno 1537.

Narrat *Cardanus* lib. 5. de sub. ferè circa finem, Argentum vivum post mortem in osse Calvariæ Mulieris cujusdam, quæ jam biennio vehementi capitis dolore vexata, nequidquam agentibus Medicis, pondere unciarum duarum inventum fuisse.

Imò memini, me Anno 1579. secto cadavere quodam ossa tam nigra & cariosa, micante simul Argento vivo, invenisse, ut hisce meis digitis eadem instar Ligni aridi confregerim.

Johannes Fernelius, Author gravissimus & veracissimus lib. de Luc. Venerea c. 7. memoriæ prodidit, Coriarium quendam, Anno 1556. fuisse ante annos decem vel ultra per Hydrargyrum, opinione suâ, curatum, repentè exorto in syncipite dolore diutius perseverante, non modò ejus partis os totũ paulatim computruisse atq; exesum esse, ut frustulatim excideret; sed & cerebri utramque meningẽ eâdem putredine absumptam, subjectamque Cerebri substantiam in abscessum conversam esse, unde magna puris copia (mirabile visu) per multos Menses, non ex eâ tantùm parte, sed ex utriusque oculi angulis etiam stillavit, dentes exciderunt omnes. Hic tamen neque febre corripi visus est, neque cibi fastidio multùm premi, neque extenuari. Dum ad ventriculos Cerebri ventum est, quo tempore mors Hominem repentè, diu miserè afflictum, è medio sustulit.

Recitabo historiam veram hûc spectantem, quæ hîc Ratisbonę ante triennium accidit. Laborabat tum temporis Zythepsæ Kauffmanni Conjunx, quo morbo, Andreæ Rulando notum. Hic cùm omnia tentâsset pro ingenii sui solertiâ, nihilominus frustrà hanc curans. oleum & operam perdidit omnem. Re tandem accuratê deliberatâ, *Cingulum* suum, ut extremum & ultimum artis suæ auxiliũ abdomini circumdat: undè illa paulò pòst ingentem totius corpo-

ris horrorem ſentiens, ac præ anxietate è lecto feſtinans, per inferiores partes, cum mero ſanguine animam efflavit, temporis momento.

Refert *Alex. Trajanus Petronius* lib. 5. c. 1. de Morbo Gallico, quendam, qui ter duntaxat ſecundùm brachia unctus fuerat, per aliquot dies pondus & anguſtiam in ventriculo ſenſiſſe: deinde cùm aliquando inſideret, Argenti vivi pateram evomuiſſe. Meminit idem alibi, ſe quosdam vidiſſe ante obitum litu Hydrargyrato inunctos, in quorum ſecto cadavere Hydrargyrus copioſus repertus eſt, in Cranio nempe, Scapularum & Brachiorum juncturis.

Alia hiſtoria narratur de quodam *Antonio Gallo*, qui pluries Hydrargyrato medicamine inunctus, nec ſalivationem expert', cum urinâ Hydrargyrum minxit, quo nummus aureus adeò bellè dealbatus eſt, ut pro argenteo ſumeretur.

Nec ſilentio præteribo hoc, quod ſimiliter hîc accidit *Reitmeri* Inſtitoris Filiâ, An. 1585. Ea ex inunctione Hydrargyri, Menſe Julio, in artuũ tremorẽ, difficultatem deglutiendi, & graviſſimã anhelitus cum ſtertore reſpirationem, faciei & ventris tumorẽ vaſtũ, faucium exeſionẽ, & labiorũ inſtar Carcinomatis corruptionẽ, cum maximo anhelit' fœtore incidit: ad quã cũ meo Collegâ, Dn. Sebaſtiano Scheibio. p.m. Viro ingenio præſtanti, eruditone perfectâ, pietate ſummâ prædito, & de hac Repub. optimè merito, Senatus Ampliſſimi mandato accedens, eam in ſellâ ſedentem, cùm ob ſuffocationem in lecto jacere non poterat, invenimus, cum tam abominabili, quem ſpirabat, fætore, ipſo cadavere deteriore, ut cedendum nobis loco ſtatim fuerit. Unde, ſublatâ ſpe omni ſalutis, miſella in eâdem permanẽs ſellâ, circa veſperam cum maximo cruciatu & dolore animam efflavit. Id ipſum & aliis accidit permultis, ſic ut Alipta iſte, clàm tandem hinc aufugiens, ſpatio biennii ſexaginta tres homines Hydrargyri uſu & fumo è medio ſuſtulerit. Sed nolo Catalogum eorum, qui irreparabile damnum ex Hydrargyro paſſi, recenſere.

Id verò reticere non poſſum, *Eidelhuberum* hujus loci Civem, qui primus hoc *Cingulo* uſus, poſt tot tantasque laudes & commendationes, intra paucos dies, licèt fideliter à me admonitus, ne id ſub

ne-

hæcteret lumbis, miserè diem suam obiisse; quem hactenus quãplurimi secuti sunt, ita, ut nunc passim pro medicamento Morionis & mortis id, non vitæ, habeatur. Unde Senatus prudentissimus cõmotus ob nefariam multorum necem, ejus usum nunc illi severè interdixit. Ideo ipse assumens Mercurii, mendaciorum Regis, formam, mẽdaciis ipsũ iterùm illudit, nec in Cinguli, sed linimenti formâ nunc id adhibet, ne tam abstruso tantoq; abdito arcano, magno hactenus vẽditum ære, quid decedat; etiam Bavarorum morte piando. Quid multa? dempto Hydrargyro Aliptę huic nihil artis amplius superest: tam curta isti est supellex.

Hi sunt fructus novi & perpetui Argenti vivi, quos horum proferunt viridaria, ut statim Homines à vitâ liberent, & cœmeteria audacter impleant. Hisce omnibus tempestivè bono consilio occurrendum, audacia debilitanda, sceleri resistendum, mendacium puniendum, nihilque temerè agendum, ne mala per longas moras vires acquirant eundo majores, quæ non nisi in Animãtis perniciem redũdant. Magno Reipub. commodo animadvertitur in eos seriò, qui improbas exponunt merces: puniuntur qui vitiosos pisces & carnes venditant. Qui Antimonium, Hydrargyrum, Præcipitatum, Aquã fortem & hujusmodi venena vendunt & exhibent, de hoc altum silentium, licèt innumeros tot annis hisce è medio tollant, ut nõ immeritò quis exclamare posset, perfidiam & imperitiam horum esse magnam, Temeritatem majorem, peccatum & errorem maximum, qui non ægrotorum emolumentum, vitam & salutem; sed sibi ipsis lucrum & delectamentum quærunt.

Ne verò in his diutiùs mihi sit immorandum, libet huc & judicium absolutum S. C. Mtis Medicorum adjungere, quod cum his omnibus convenit, idque hoc modo se habet: *Inunctiones ex Hydrargyro, etiam in Morbo Gallico meritò à probatissimis Medicis improbantur, quòd potissimùm humores parvos ac malignos in totius corporis habitu contẽtos, ab ignobilioribus ad meliores partes, Cor scil. Hepar & stomachum contra Naturæ bene operantis consuetudinem, non sine magno periculo repellant. Eò inunctionibus periculosiora videntur suffumigia ex Cinabrio, Mercurii Sobole, quòd id velociùs & impetuosiùs ob suã sævitiã & penetrationẽ efficiunt, & si subjecto capite usurpentur, Cor ipsum cum inspiratione immediatè*

diatè pertingunt. Ex his etiam patet, quid de Cingulo ex Hydrargyro sentiendum sit. Eò verò suprà dicta ac iis similia, imò etiam optima quæque naturâ suâ medicamenta, deteriora efficiuntur, quando sine ullâ ratione & judicio, sine morborum causarum, vel temperaturarum ac aliarum similium rerum distinctione, cæcorum more, indifferenter usurpantur. Sunt enim veluti gladius acutus in furentis manu constitutus, qui ad perniciem magis, quàm ad salutem usurpari solet. Ita sentimus nos infrà scripti.

Octavianus Roboretus à Fraiberg.' D. & Eq.
S. C. Mtis Medicus Cubicularius,
Comes Palatinus.
Godefridus Steeghius S.C. M.
Medicus Cubicularius
Hector Moscalgia S. C. M:
Medicus Cubicularius.

5.

Aqua calcis.

Quantâ cum dexteritate & novâ arte, sed pecuniosâ suam *Aquam Calcis* chymicè præparatam conficiat, advertite paucis.

1. PRAEPARATIO.

Calcem vivam injicit in vas fictile, ac superinfundit aquam fontanam. Ea iterùm lucida & clara reddita, supernatans aqua colligitur.

2. VIRTUS.

Eaque est, quæ chymicè præparata scilicet, magnificè extollitur, carè venditur, adversus *Herpetem & ignem sacrum.*

Bonus me hercle quintæ essentiæ Faber & Medicus, ad depravanda hominum corpora, quem dedocere ac veluti transformare est impossibile. Num verò, & hæc aqua adversùs hæc mala efficax, vel ullo in Medicinâ usu polleat, boni & periti judicent. Certè admiranda undique canit arcana, sed non credenda Poëta, Sic profundè stolidus hic Chymicus plana implicat, clara obscurat, simplicia pervertit. O quàm declive iter ad vitia, reditus ad meliorē frugem non perinde facilis! Norunt artis Medicæ Proceres, ut Gal. l. 9. simpl. cap. proprio, omni calci in commune vim inesse igneam, mor-

dacem,

dacem, adurentem, unde excessu caloris nocet, qui tantus est, ut erodat atque adurat. Unde aqua illa, cum quâ Calx hæc est præparata, non immeritò mordacitatem contrahit, & dum id facit, sine dubio ea calida est & humida cum putrefactione.

Verùm cùm in *Erysipelate* potissimùm periti Medici causam proximam statuant humorem valde calidum & tenuem, amaram videlicet bilem: Tunc si ventum est ad scopos curativos, inprimis omnem curam adhibent in prohibendo Erysipelate, ne id fiat: quod fit, si prohibeatur, ne multa bilis in corpore contrahatur; illa verò quæ contr,acta est, ne ad locum affectum feratur. Ne bilis multitudo coacervetur: fit, quando Medici removent causas, materiam videl. & calorem externum, à quo jecur nimiùm calefit; quod fit potissimũ bonâ victus ratione, & cæteris sex rebus non naturalibus. Illa verò quæ jam contracta est, ne feratur ad sedem affectam, tunc provident materiæ, parti mittenti & recipienti. Materia est avertenda ad partes contrarias, unde flavæ bilis purgatio convenit levis, maximè si adsit febris vehemens. Si Erysipelas parvum sit, sufficit alvum ducere per clysterem acrioribus medicamentis in intestina immissis, ut docet Gal. 2. ad Glauc. c. 2.

Parti verò mittenti ea adhibent remedia, à quibus removeatur causa, ob quam transmittit, sive sit imbecillitas retentricis, sive materia: qualitate vel copiâ, lædens. Pars quæ recipit firmanda est per ea, quæ repellunt, teste Gal. lib. 14. Methodi. c. 3. Ubi autem pars non tantùm recipiat, sed etiam alliciat, vel ob dolorem, vel ob calorem, hic refrigerantibus auferrendus est, ille lenientibus demulcendus. Quòd si jam factũm sit Erysipelas, detrahenda bilis est, quæ in affecto loco continetur. Sed quia fervet, & magis qualitate nocet, quàm copiâ, utilius refrigeratur, quàm exinanitur.

In curatione igitur Erysipelatis periti Medici magis student refrigerationi, quàm exinanitioni, teste Gal. 13. Meth. 8. quæ & sola Erysipelati sufficit, quatenus Erysipelas est: à quâ non solùm temperatur fervor; sed materia etiam ipsa repellitur & retrocedere cogitur ad partes, unde venit, nisi adeò tenuis sit, ut effugiat & elabatur. Itaq; cũ Erysipelas recens est, convenit refrigerans, & quandiu manet Erysipelas, neque in aliud convertitur vitium, refrigerante uti statim licet, præsertim si occasione ulceris vel doloris, corpore existente puro, effectum est. Ubi verò redundat in eo humorum copia, priùs aversione detrahend. est, quàm ullum refrigerans

adhibeatur. Quòd si locus, ad quem bilis repulsa fertur, nobilior sit, tunc nullo modo licet uti repellentibus, quemadmodum ad aures, ne illa cum exitio feratur ad Cerebrum; teste Avicēna lib. 4. fen. 3. tract. 1. c. 5. Idem evenit cùm prava admodum est, & putris. Cavendum enim est, ne impellatur ad partes præstantiores, & longè gravius malum adferat. Sic enim potiùs relaxare, & lenire, & digerere convenit, quàm refrigerare & repellere.

Refrigerandi terminus est caloris mutatio, qui cùm remittitur, non est diutius perseverandum in refrigerantibus, ne locus lividus fiat & tandem niger, neve pro Erysipelate fiat Scirrhus, aut tādem emoriatur pars, ut vult Gal. cum Avic.

Post usum refrigerantium & derivantium extincto fervore digerendum, est moderatis quæ calefaciant simul & madefaciant, vel parùm siccent. Differenti verùm Erysipelati differens curatio etiam convenit. Nam exquisito hi scopi curativi jam dicti conveniunt. Sin id spurium ut ephlegmonodes, dematodes, Scirrhodes, mixta curatio esse debet.

Hæc methodica curandi Erysipelatis ratio est, quam & observant diligenter veræ Medicinæ Artifices. Cum quâ, si nunc conferatur Chymica hæc aqua Calcis, ex diametro veræ medendi rationi repugnat. Nam pro refrigeratione calorem inducet, pro doloris lenitione exustionem excitabit majorum & affectum locum ob suā acrimoniam citò exulcerabit, qui deinceps, ut loquitur Hipp. μὴ τοῖς περισκελέσι, id est, non ex asperantibus, sed omnis acrimoniæ expertibus & siccantibus medicamentis tractari vult. Si verò fortè & hæc calx in usum Medicum trahi posset, necesse esset, quemadmodum vult Gal. 9. simp. med. ut priùs sit bis, ter, aut sæpius abluta in aquâ, quâ suam acritatem penitus exuerit, quæ mordacitatis omnis expers strenuè absque mordicatione exiccabit, & ulcerib. ad cicatricem festinantibus utilis erit.

Nec hæc Calcis aqua *Herpeti* convenit. Cùm enim Herpes Tumor sit exulceratus à flavâ bile syncerâ proveniens; ita tres sub se differentias habet, quarum prima simpliciter Herpes dicitur, eò quòd à bile teniori & minùs acri proveniat, superficiem solùm velut inurens. II. Herpes miliaris, κεγχρίας Græcis dicitur, ortum ducens à bile simplici, sed minùs tenui, pustulas excitans exiguas & multas per summam cutem, cui inhæreſcit, κέγχροις, id est, milio similes, quibus interdū abruptis exulceratur, ita ut degeneret in Herpetem

petem exulceratũ: unde ea fit quidẽ à bile, sed tamẽ non purâ, verùm quę admixtũ habeat aliquid pituitę, teste Gal. lib. de Tum. cap. 9.

III. Herpes verò q cum ulcere conjungitur, ab Hipp. cũ adjectione Ἕρπης ἐσθιόμενος, id est, exedens vocatur, quòd totam cutẽ usque ad subjectam carnem exulceret, & celeriter serpendo penetrandoq; usque ad ossa corpus voret. Cujus item causa materialis est bilis substãtia crassior atque acrior. Hujus ulcus inæquale est, ut ait Cornel. Celsus, cœno simile, cui multus humor glutinosus inest, odor intolerabilis, majorque, quàm pro modo ulceris, inflammatio *Hipp. 22. & Tum.*

Hic nunc si rectè curari debet, prospiciendum primùm, ne augeatur; quod fit victus ratione refrigerante & humectante: deinde qui jam factus, ut prohibeatur, ne ad locum affectum feratur: quod eveniet, si flava purgetur bilis, quæ purgatio si negligatur, nũquam ex toto liberabitur ægrotans. Habitâ jam ratione totius corporis affectus hic ex tenui bile ortus postulat localia ea, quæ refrigerant & humectant, ut flavæ bili, quæ calida est & sicca, penitus adversentur. Illi, cui pustulæ accedunt, magis lenientia & minus humida conveniunt. Cui verò ulcus jam factum, & Herpes est exulceratus, exedens, duo presidiorum genera sunt necessaria; unum ratione tumoris, alterum ulceris. Tumor refrigerantia, ut Herpes simplex, postulat, à quibus & calor temperetur, & materia repellatur. Sed cùm vitium majus sit & humidius, quæ dantur ad refrigerandum, debent simul exiccare. Ulcus magis sicca postulat, gaudetque tactu calidis, læditur frigidis. Quòd si ulcus pravum sit & putre, validioribus opus est. *G. Meih.*

Nunc etiam cum hac medendi ratione Herpetem, tuam Aquam arte Chymicâ extractam confer, qualénam inde habebis emolumentum? Non ut prosis, sed lædas: non juves, sed pessundes non sanes, sed magis exulceres, sic, ut cum pilis integra cutis decedat.

Sed nolo oĩa persequi. Neq; n. operæ pretium est, longiorẽ in tã manifestâ orationẽ consumere; sat est, me ea, quæ hîc in lucẽ minimè dare hacten' ausus, ꝓposuisse. Interim te ipsum accusa, nõ me, q Faber fortunæ tuæ fuisti, ut hęc tua flagitia in conspectũ omniũ ꝓdierint; quę, si famæ consultũ cupivisses, taciturnitate modestiâq; tegi fortasse potuissẽt, nec opus fuisset, ut contra me, quem omni officio-

rum genere juvi, & à quo haud unquam es læsus & provocatus, calamum tàm asperè & barbarè strinxisses, & tam enormia mendacia temerè effutivisses. Et si his nondum adhuc contentus, tunc Amplissimus hujus loci Senatus, qui non exiguam magnalium tuorum hinc inde emendicatorum farraginem possidet, hujus erit germanæ dexteritatis & ingenuitatis, ut eam pro bono publico tuendo, c onservando& defendendo, nemini non sit revelaturus: ut inde tãquam ex speculâ omnes intueri possint, te verè magnum Ardelionẽ, non publicum, sed privatum commodum quæsivisse: unde nõ meliorum Medicorum; sed majorum Impostorum more dives hîc fact' es. Et ne fortè existimes, me tui esse ingenii adeò rudis & ferocis, ut etiam imperium in beluas non formides: Ecce tibi opto in posterũ integriorem, saniorem & immaculatam crimine mentem, & animũ magis placidum, ne sermone tam incomposito & intempestivo rudens pro Asino proclameris, sed ipsam artem Medicam sine fraude & dolo exerceas.

Quòd si votum hoc pium & modestum locum apud te habet nullũ, tunc nihil imprecor tibi ampliùs, quã ut diu viuendo animum istũ obtineas, & quando ita vis, improbitate pergas, impietate & malitiâ tuâ ꝑpetuò torquearis; siquidẽ nulla pœna gravior Viro improbo, donec justam laborum tuorum mercedẽ cumulatim cõsequaris.

II. PARS.

De remediis spagiricis in Elencho Progymnasmatum Chymiæ editis

I.

IN GENERE.

VEnio nunc ad ea remedia, quę Problematarius in suo Progymnasmatũ, si non *Sophismatũ Elencho remediorum Spagiricorum, in usum communem, inq; salutem generis humani commodè ductorũ*, sine omni ordine & methodo ponit, unũ id agens in procemio & omnibus ferè lineis, quasi à malevolis nugigerulis veneni malitiosè sit accusatus. Sic egregius hic nostri temporis Aristippus graphicè fingit, pingit dicere volui, exordium suorũ pharmacorum, quorũ pleraq; ab ipso araneorum telas fingentium more cõmentita sunt. Sed quęro te, homo sine acumine, verborũ verò diligentissime, profusissime, & mendaciorum solertissime, cur ex obliquo, quod dejecti animi signũ, vulnus mihi infligere voluisti, & non directo percutere gladio?

Turpe

Turpe eſt, Latronis & Nebulonis inſtar quempiam dolis, non viribus ferire. Quando igitur ratione & veritate nequis, mendacio impudenter ſuperare contendis. Id autem facis, medicationem, quæ pluribus fuit, tuâ opinione, ſaluti, viciſſim objiciens, non niſi ineptè & ſtultè, venenum undiq; crepans, cujus, ut ex ſuperioribus patet, & ſatis demonſtratum eſt, apud me & alios nunquam mẽtio facta fuit, ſcurriliter tamen uſq; ad tædium recitare audeas. Sanctè jurare poſſum, quod & mecum unà omnes hujus loci Pharmacopolæ, Viri boni, uno tuo excepto, teſtant̃, nihil me q̃dquã, unq̃, q̃ falſiſſimè narras, de tuis Spagiricis, ſi non ſpaſticis & ſpermologicis pharciminib᷒ (novũ novis dignũ vocabulis) vel apud eos vidiſſe, aut audiviſſe, q̃ in tuo elumbi Elencho fingis, tuumq; nomen prę̃figis, adeò abſcondita fuerunt abs te habita. Pudeat te, hominum mendaciſſime, hæc in publicum edere, de quibus nec Medicis aliis, nec Pharmacopœis ante hoc tempus quidquã conſtitit. Unde ergo Thraſonicè gloriari audes, hęc pluribus ſaluti fuiſſe, ſi in ipſorum Pharmacopoliis nihil horum unquã p̃paratũ, nihilque de his viſum? Publica enim cùm ſint hæc Pharmacopolia in uſum publicum inſtructa & inſtituta, cur illis tua celas? cur illis tua ſecreta, ſi bona ſũt, ratione τῦ ἀγαθῦ nõ cõmũicata fuerũt & in publicum tranſlata uſum? omne ſiquidem bonum, Ariſtotele teſte, ſui communicativum. Verùm quia aliter nunc ſcribis, & alia tuis exhibuiſti ægrotantibus pharmaca, ne ſcelera tua manifeſta fierent, ut ex jam relatis abundè conſtat, miſello hoc pallio jam tua heröica facta tegere cupis, nondum accuſatus, indirectè tamen excuſationem veneni texas, quaſi à nobis hæc pro veneno proclamata fuiſſent; iterum repeto, à nobis nunquam ante hoc viſa, vel cognita. Quare te ipſum accuſas, teque reum veneni facis, ac tuo te jugulans gladio ita te prodis, tuamq; mentem anxiam & malum animum ita omnibus pandis, ut uno ore fateantur omnes, hanc tuam inſidioſam & ſimulatam medicinam excuſationem hiſce non mereri: cũ multa ſub hoc prætextu lateant vitia, qualia ſunt ſimulata pietas, impoſturæ quotidianæ, aliorum rectè medentium contemptus, quibus omnib. glorioſus abſq; labore, pius absq; virtute, erudit᷒ absq; ſtudiis: breviter, Medic᷒ excellẽtiſſimus abſq; ſimpliciũ cognitione & artis veræ operib᷒, agnoſci conatus es; ita ut tua te jã remordeat cõſcientia mala (quę ſemper formidinis mater) te unum eſſe ex hujuſmodi Veteratoribus & Lucifugis, qui clandeſtinè ſua arcana ęgrotantibus exhibere conatus eſt. Satius fuiſſet, *nihil prorſus eorum cælandum,*

ut loquitur Isocrates, *quæ quis possidet, aut facit, aut facturus est*; siquidē circa res latentes necessariò multum timoris & metus contingat. Et quamvis alios lateant, tute tamen tibi cōscius eris. Unde Pythagoras non sine ratione dixit, neminem esse tam audacem, quem mala conscientia non faciat timidissimū. Non n. quiescit animus inquietus & malè conscius, sed ab omni etiam vento abhorret, & sonitus folii volantis terret hos. Sic Vitilitigator hic suo indicio ꝓprio perit, suâ voce se prodit, suis medicamētis, *magnaliis, Extractis, Tincturis, Nepenthicis, Catarcticis, Rhodosmegmatis*, tandē *Tartareis* ꝓprius & aliis ultimo Vulcano preparatis, ita se manifestat omnibus, ut non ampliùs pro Medico vero, qui talis nunq̄ fuit, sed Agyrtę similis habeatur, qui nunquā bonum publicū, sed suū privatū commodum studiosè quæsivit. Hęc pluribus commemoranda duxi, ut omnib. innotesceret, nec me, nec alios, nec ipsos etiam Pharmacopœos quidquā, nisi jam edito ejus libello, de ipsius Mysteriis scivisse, vel cognovisse. Quod si isti in Amicū nihil suspicantem debacchari animus fuit, debuisset saltem epistolâ, cùm tot scribat verbosas, accuratas & subtiles indies, priùs expostulare, quàm hanc occeptaret Tragœdiam.

Solet hostibus missis fecialibus denūtiari bellū, q̄ & honestū & laudandum; hic canis rabidi & latronis infesti ac nefarii instar morbido suo sermone, rudi & confuso stylo, omnis meę pristinæ beneficentiæ oblitus (Nā pessimæ & ingratissimæ Naturę illos potiùs semper insectantur, qui illis profuerunt, quàm qui obfuerunt) spretâ omni reverentiâ, nullâ præmissâ expostulatione, quæ fieri solet inter publicos hostes, priusquàm signa committantur, librum in me evulgat, suppresso tamen nomine, tot mendaciis, tot convitiis, tot amarulentiis undiq; scatentem, ut existimandum sit, istum aut fervore Bacchi animatum, qui, ut Plato loquitur, animo omnem pudorem adimat, (Nam huic strenuè indulget, & ebrietati totus est deditus, quæ & est in illo Mater litiū, insanię generatrix, petulantię magistra) aut furore animi cæco & indomito captum & inflammatū hæc enormia scripsisse. In quibus omnib. ne in longā ducā verba morā, expedit, cū tantopè prędicet sua glorieturq;, ut paulo accuratiùs ea examinem.

Passim nunc ea invaluit opinio aut vulgus eum existimet esse peritum Medicum, cæterosq; facilè superare, qui sciat in exiguâ dosi remedia exhibere purgantia. Quamvis autē talis modus minimè esset culpandus, cū Natura humana ab usu maximè purgantiū valdè abhorrere soleat; quia verò in hisce magna cautio, industria singularis,

præ-

præmeditatio acris, exercitatio longa, judicium limatum, examen perfectum adhibendum, si modò Medicus secundum cujusq; Hominis naturam, ætatem, anni tẽpus, regionem, consuetudinẽ, Aeris mutationẽ, humorũ & morborũ varietatẽ, vivendi rationẽ, sexũ atq; inprimis corpus nostrũ gubernantis virtutis discrimẽ, medicinã piè & rectè exercere velit, & Spartã, quã nactus, justo & debito officio ornare, tunc curę illi erit, ꝙ Prisci diligentissimè tradiderunt, Posteriores religiosè observârunt, usus quotidianus Magister optimus debitè confirmavit, ut à catharticis violenter, enormiter, & intempestivè evacuantibus diligenter caveamus: siquidẽ nihil viribus demoliendis pestilentius, nihil morte propinquius his esse possit, quæ stomachũ subvertant, Cordis robur dissolvant, spiritus exhauriãt, ingeniũ labefactent, humores confundant, tormina, si nõ Carnificũ tormenta, vertiginẽ, nauseã, calorẽ immodicũ, sitim aridã, rosionẽ intestinorum vehementẽ pariant, vividũ calorẽ mutẽt, viscera universa offendant, & ꝙ execrandũ pariter & deplorandũ venit, sæpè inter hujusmodi symptomata, Convulsionẽ, syncopen ꝑniciosam, dysenteriam lethalem, caloris innati extinctionem, & Hydropis perimentis occasionem afferant. Cujusmodi exempla cùm in hac Republ, tũ in aliis plerisq; locis, si vellem, multa recensere possim.

Si itaq; Medicus debet purgando ꝓdesse, & nõ obesse, necesse est, ut talis purgatio requiratũ & toleretũ, q̃ detrahat humorẽ qualitate peccantẽ. Est autẽ succorũ pravitas, q̃ Græcis κακοχυμία dicitur, cũ vel unus vel plures redundant, & non omnes æqualiter, quemadmodum in plenitudine, ubi sanguinis copia venæsectionem postulat. Cùm non omnes æqualiter redundant, sive unus sive plures vitiosi sunt, purgari debent, modò ita corrupti sint, ut ad naturalem redire statum nequeant. Nã si concoqui & corrigi possint, in corpore relinqui poterunt, & mutari, neq; necessariò purgationẽ postulabunt. Id ergo omne, ꝙ purgationem desiderat, pertinet ad qualitatem succorũ vitiosam: unde si non adsit pravitas succorum, aliena purgatio est, quẽadmodũ benè valentibus, q̃bus si dentur Cathartica, cũ pravitatẽ succorũ non reperiant, ob vehementẽ vim attrahendi quã possident, sanã carnẽ liquefaciũt, & nervorũ distentionẽ afferunt, tũ tormina & vertiginem ꝓpter purgationis difficultatẽ pariunt, teste Hipp. 2. aph. 36. Nolo autẽ omnium evacuationum doctrinam, quibus, quando, quomodo quousq; fieri eas oporteat, & quę inde ex vero doctoq; usu commoda, quæq; ex contrario noxæ accedant, hîc explicare.

Hoc

Hoc enim nimis longum & operosum esset. Id saltem nunc in medium afferam, nos de iis differere velle, quæ totum corpus vacuant, ac per excellentiam Purgantia appellantur, quibus Medici Dogmatici utuntur, cùm humorem, qui in corpore p.n. continetur, attrahere, non communi & promiscuâ vi, sed totius substantiæ similitudine, insitâq; familiaritate volunt, nixi magni Hipp. lib. de Naturâ Hom. auctoritate, qui sic inquit: Medicamentum cùm in corpus fuerit ingressum, primùm sanè id, quod omnium maximè sibi naturâ respondet atq; simile est, deducit, deinde alia quoque trahit & purgat; quemadmodum semina & stirpes terram ubi subierint, id quod in terra secundum ipsorum naturam est, sibi attrahunt, sive acidum, sive dulce, sive amarum, sive salsum, sive aliud quippiam diversum. Primùm igitur ejus, quod sibi naturali similitudine conjunctum est, plurimũ arripiunt: tum cætera deinceps attrahunt. Talem quoque modum & medicamenta in corpore servant. Etenim quæ bilem movent, primùm hanc meracissimam purgant, deinde mixtam. Quanquam igitur attractio aliâs caloris, aliâs vacui, & inanitionis vi, aliâs totius substantiæ similitudine fit; quæ tamen à medicamentis purgantibus est, unâ similitudinis proprietate complectur, quâ & stirpes succum è Terrâ sibi idoneum, & unaquęq; corporis particula, id quod in sanguine sibi familiare & conveniens est, prolectat & attrahit.

Quod & à Gal. multis in locis; inprimis autẽ ex 3. & 5. de simpl. med. facult. liquidè apparet, ubi apertè dicit, à totius essentiæ vel substantiæ similitudine, proprietate, familiaritate cum humoribus, qui expurgari posse existimãtur, virtutem ea purgandi obtinere. Hæc autem similitudo non temperamentorum, sed substantiarum est. Illa quippe attractionis causa statui minimè potest, quandoquidem nullum medicamentum esset trahendæ pituitæ idoneum, cùm illa frigida; universum verò purgantium genus calidum habeatur. Ergo sola substantiæ similitudo causa est, cur medicamentum hunc, vel illum humorem alliciat.

Cùm itaq; medicamenta purgantia ratione similitudinis id faciant, tunc trahunt vel sanguinem, vel alios humores. Si sanguinem; ea venefica sunt, nec, ut vult Gal. ulli cognita, vel pauca admodum in rerum Naturâ existunt. Si illa alios trahunt humores, tunc & ea medicamẽta sunt, vel benigna, vel maligna.

Benigna,

Benigna, q̃ habent permiſtas portiones alimentales, nullas venefi-cas, ut Syrupus Roſarũ ſolutivus, Manna, Caſſia, Tamarindi, &c. ac eã ob causã benigna vocantͬ; ꝙ vel benigni ſucci aliq̄d in ſe cõtineãt, vel aliâs naturæ adeò nõ ſint inimica; ſic ut abſq; periculo & citra vehementẽ agitationem atq; noxã blandè purgent: vel per admiſtionẽ aliorum vis purgantium hebetetur & contundatur. Quę ſi non purgant, in humorẽ familiarẽ & alimentũ mutantur, quemadmodũ Rhabarbarũ in ſanguinẽ bilioſum. Maligna ea ſunt, q̃ non attrahunt ratione portionis alimentalis, ſed eâ amiſsâ, vi quadã, quæ diſſimilis eſt corpori noſtro, imò prorſus infeſta, corpus movent in exiguâ doſi, ut Scammoniũ & Colocynthis. Et hæc ſi non purgant, corrumpuntͬ in corpore, & generatur materia venefica, nec portio alimentalis ꝓpter portionẽ veneficã vinci poteſt. Et purgant hęc aut intẽſivè, aut extẽſivè. Intenſivè, cũ actio eorũ eſt nimis intenſa, aut violẽta: & tũc fiũt tormina, cõvulſiones, ut facit Veratrũ albũ, Eſula. Extenſivè, cũ immodica ſuccorum quantitas allicitur in ſuperpurgatione; unde etiã poſtremò ſanguis evacuatur, & Homo ſæpè perit. Vel à medicamento mediocri, vel forti. Mediocri, ut Rhabar. Agaric. quæ attrahunt à proximis, nec impedimẽta removere poſſunt. Hęc venefica nõ ſunt: tamen correctione indigent ꝓpter os ventriculi, quod ſyncera purgantia ferre nequit, teſte Gal. 3. de ſimpl. med facult. cap. ultimo. A forti & vehementi perit Homo, ut Helleboro albo, Peplo & ſimilibus. Et id medicamentũ cũ impetu attrahit à partibus remotis, nec amicâ ſed hoſtili qualitate corpus exagitat, tollitq; impedimentum, quod purgationẽ tardare poteſt: & id impedimentũ eſt Obſtructio, vel expultrix ſopita. Obſtructio eſt ab humore craſſo, quem ob calorem & amaritudinem medicamentũ detergit & attenuat. Expultrix verò ſopita à medicamẽti mordacitate & malignitate excitatͬ, q̃, ut medicamẽta valentia ſunt, ita fiunt venefica duplici modo; dũ aut non rectè caſtigantur, vel corriguntur; vel in majori doſi exhibentur. Et ſi hoc fit, tunc ὑπερκάθαρσι, ſequitur, id eſt, ſanguis evacuatur, & ſępè mors ſequitur (quam Gal. δῆξιν μένουσαν, id eſt, perſeverantem & cõtinuatã mordicationẽ vocat) ob purgantis pharmaci mordentem qualitatem, quę deinceps cauſat nimiam purgationẽ, cui neceſſe eſt diſſipationẽ caloris vitalis ſubſequi. Superpurgatio verò fit, aut propter Pharmaci attractionem, aut expulſionem, aut læſam retentionem. Propter attractionem fit ὑπερκάθαρσις, quando ſuccus familiaris jã eductus eſt, & non reſtat alius familiaris medicamento, ac ꝓinde

maximâ ex parte cessat attractio; quia agens nõ agit, nisi adsit patiẽs.

Ratione expulsionis fit ὑπερκάθαρσις non læsâ facultate, sed ob externum errorem, qui sumitur à pravâ qualitate seu acrimoniâ medicamenti purgantis.

Ob læsam retentionẽ fit ὑπερκάθαρσις, quãdo ea læditur ob vasorũ morbũ, qui existit vel in viâ, vel in intẽperie. In viâ morbus existit, id est, in nimiâ vasorũ apertione, vel potiùs orificiorum, ꝓpter copiã & impetũ materię expurgatæ. In intemperie, præsertim frigidâ, quia in ὑπερκαθάρσει corporis partes ita fatigantur, ut calor hebescat, & vasa refrigerata langueant, ne succos retinere queant, unde Mors necessariò sequitur.

Ex his perspicuè observare licet ordinem, quem usus purgantiũ medicamentorũ notavit, qui in tres classes à Medicis divisus est (Nã nihil lędit, ut Plato inq̃t de leg. ꝙ pulchrũ est bis dicere) ut prima sit benignorũ, q̃ minimũ ab alimẽti naturâ defecerũt; cujusmod sũt Mãna, Cassia, Violę, Serũ lactis: & si nõ in justa sumunt̃ quãtitate in corpore valido atq; inediâ exhausto in corporis substantiã facessunt: unde à Grȩcis μαλακτικὰ vel ὑπακτικὰ γαστρὸς vel ἐκκοπρωτικὰ vocantur.

II. Mediocriũ, q̃ ut alendo corpori minimè idonea sunt; ut Agaric⁹, Rhabarbarũ, Sena, Aloë, ita ad humorem vacuandũ in corpore sup̄vacancũ unicè idonea existũt. Hęc cùm facultate ꝓpriâ purgante cõjunctũ habẽt acrẽ calorẽ, validiùs agũt. Hãc ob causã Medici, quoties magis subducere volũt, acria, ut Zingiber, Cinnamomũ &c. eis p̄miscent. Hęc mediocri vi trahendi prędita è venis succos prolectant.

III. Malignorũ, in q̃bus vis & substãtia inest venenata; in quorũ numero habent̃ Colocynthis, Scãmonium, Hellebor⁹, Tithymalli, Elateriũ, Semen Lathyridis, & similia, veterib⁹ quidẽ usurpata, pharmaca, sed in p̄tinacissimis morbis. Hęc ꝓpter cõtrarias causas validissimè turbãt, & nõ sine labore & p̄iculo purgãt, nonnunquã etiã tormina, vertiginẽ, & animi deliquiũ creãt. Quę cũ acerrima sint, & totũ corpus validè inaniant, ac cõtumaces sępè affectus demoliant̃; ob efficaciã & vehementẽ actonẽ suã Δραςικὰ, vulgò eradicativa, dicunt̃. Horũ n. vel exigua portio in putredinẽ veneno finitimã, corp⁹ rapit. Quę cũ summè & effreni virtute purgãt, sanguinẽ tandẽ, nõ tamen ꝓpriâ vi educũt; sed vel excoriatis venis, vel orificiis venarũ tã latè apertis, ut sanguis effluat; vel suâ vi immoderatiore extremã vacuationẽ moliente. Et q̃ his, vel infrà, vel suprà, cõtempto ordine indifferent̃ utũtur, in maxima & irrecup̄abilia damna ægros p̄cipitãt, nec curãt, sed

jugu-

jugulant, aut si res feliciter cedit, sępè mala augent; quod hoc tẽpore nimis frequenter evenire solet, ut non opus sit longiorẽ de his texere orationẽ. Quemadmodũ autẽ, ut benè Doctissimus Heurnius loquit̃, corpus humanũ à summo Deo in triplicẽ regionẽ distinctũ fuit, nẽpe alvinã, venosam, & habit' corporis: ita & tria pharmacorũ genera viribus distincta notavit usus. Nã lenientia alvinę regioni adscripsit; modestè purgantia vẽosæ dicavit sedi. Helleborũ verò, colocynthida & similia severè valideq; educentia pharmaca, habitui corporis peculiaria esse voluit.

In quã classem nũc collocabimus Chymica ista, ut Antimoniũ, Pręcipitatũ, Sublimatũ? Certè in eã, in qua nil nisi maximè perniciosa inveniunt̃. Etenim in quantitate minimâ, ut ex jã superioribus liquet, exhibita sic fatigant hominẽ & vires dejiciunt, ut in magno discrimine vitæ hęreant oẽs, qui eis utunt̃. Fatebunt̃ id unà mecũ Viri candidi, & qui longo tempore omni cũ laude Medicam exercuerunt artẽ, plurimos ab his necatos esse: nec hîc nec alibi nobis exẽpla quãplurima desunt. Nec ipsi horũ Auctores, in quibus est plus candoris & humani affectus (Nã pars maxima vel ꝓpter impietatẽ, cujus sunt studiosi, nõ movent̃ Hominũ mortibus; vel ob summã ruditatẽ causas eventuũ non intelligunt) id inficiant̃, ac etsi vellent, nõ possunt.

Proinde, te Aristarcho, sit hęc Classis, quarta, in quã unà cũ his & tua peregrina, adulterina & magnalia collocent̃. Istis fruere feliciter, utere ꝓsperè, cũ vis haberi magnus Ardelio, nec benigna nostra tange. Ea n. tibi *Galenica* sunt, &, ut novus delicatulus Homo es, nõ in Aulâ, sed in caulâ educatus; ita ea more tuo, instar Subulci, hircosi illoto ore *Stercora* nominare non vereris: quâ unicâ hac rusticâ voce tuã ꝓdis stultitiã, manifestas insaniã, ꝓpalas inscitiã & ignorantiã supinã. Nec invidemus tibi tua benedicta, quę nihil nisi *Antimoniũ* cũ *Præcipitato*, ꝗ Chymici vocãt *Turpetũ minerale* ad differentiam vegetabilis, cõtinẽt, cũ comitibus, quorũ in Officinâ tuâ pręstant pyxides Diagridio, Scãmonio, Colocynthide oppletæ; Veratro graves, Thymelæâ, Cataputiâ, succo Esulę ponderosę: quib' tuos purga, iisq; violentissimis, erravi, benignissimis dicere volui, & ꝑ supiora & inferiora omniũ morborũ curationẽ more tuo audacter molire, & bonis avib', ut incepisti, strenuè ꝑge, ut sis & maneas deinceps re & nomine nõ Martin', sed Merdinus, non Medicus, sed Merdicus; nõ Physicus, sed Phrygius. Dejurare autẽ vellẽ, te tuosq; hęc tua pharmaca nõ à Medicis, sed à fori

 Cir-

Circulatoribus didicisse. Usq; adeò n.ambo & sermone & medicamentis similes estis, ut nemo dubitet, quin aut hi ab istis, aut isti ab his medicinam suam didicerint.

Purgantia itaq; pharmaca à sanioribus artis Medicæ Proceribus usu recepta & comprobata, ea dicũtur medicamenta, quæ certum humorem è corpore proliciũt, aut plurimos, excepto sanguine, educũt. Hęc autẽ vel sunt simplicia, vel cõposita: eaq;, ut dictũ, vel leniendo, vel mediocriter movẽdo alvũ, vel validè purgant. Unde si Medicis solertibus & exercitatis animus est à fœdis humoribus corpus vindicare purgãdo, ut cordis sanguinem & spiritus vividiores reddant, tunc parcè his utuntur, ni fortè necessitas p morbos usum illis extorqueat crebriorem & fortiorem. Nam in exclusione materię morbificæ unà ferè exhauritur quid, in quo naturæ vis residit; quæ si vehementior justo fuerit, quod contingit usu medicamentorum validè purgantiũ, necesse est, corpus vehemẽter exagitari, aut ita debilitari, ut aut ægrè, aut nunquam pristinas vires ampliùs recuperet. Unde magnus ille Hipp. non sine ratione dixit, pharmacũ mundum reddere corpus, & crebro usu maturam inferre senectam; & grave esse hos purgare, qui securâ sanitate fruuntur. Nam vires franguntur resolutione partium solidarum ab hypercatharsi succi alibilis. Qui itaq; purgare corpora humana dextrè vult, in hanc sedulò incumbat curam, ut expertis & longo usu comprobatis utatur medicamentis. Semper n. præstat usu jam compertas medicaminum doses certas constituere, quàm subtili ratione non satis compertas indagare: quamvis & hęc nonnihil conferre possit ad horum usum rectè ineundum. Magno certè ægrorum cõmodo exhibentur lenia, sed magnâ dosi: ob quam causam nos vehementer accusant Paracelsicę sectę asseclæ. Sed eò sunt tutiora & salubriora. Quæ exiguâ mole dantur, magnã vim gerunt, & ni ritè parentur, aut uno vel altero saltem grano dosi auctâ exhibeantur, vah, quantâ jactatione corpus fatigant! Unde periculosiora: quod & eventus abundè docet.

2.

In specie.

1. *Extractum hydragogum.*

Si nunc *Extractum* suum *Hydragogum*, quod primũ in ordine locum inter *medicamenta spagirica* tenet, obiter saltẽ inspiciamus, quantumvis in eo caninã suã facundiã exerceat, nil nisi affectatum quidpiã in eo depræhendimus. Dũ n. accipit *radic. Cucũ. agrestis*, quẽ iste cũ

Officinis

Officinis *Asininũ* vocat (usque adeò mox Cumano similis, ut qui viderit hoc, non protinus intelligat, te Asinorum omnium Asinum ferocissimum esse; aut expectet, ut te præterea RUDENTEM audiat) Eas succo præfert: cui tamen, teste Mesue. lib. 2. de med. purg. 9. prima ac præcipua laus est, atque efficacior ipsis radicibus semper habetur.

Hujus *radices* si colligendæ, vult hic cum *Mesue*, qui Arabs fuit, ut *in veris fine* id fiat. Sed apud nos, tanquam frigidioribus locis, seritur novo adventante semper Vere in hortis, Augusto Mense primũ floret, Autumno fructum producit: quo tempore ita luxuriat, ut, quidquid utilis humoris radicibus inerat, absumi tum gignendis, tum alendis fructibus oporteat. Ineptum ergo id *radicis* collectioni, aut usui est tempus, cum succo est inops.

Adventante hyeme moritur: Novo vere, ubi Sol aërem excalfaciens, suumque calorem omnibus plantis, omnique animantium generi communicans, eis quasi novam vitam restituens, hæc tota putrida in horto nostro invenitur; in tuo autem apud Cretenses nova parit, & emittit singulis annis, germina, quibus tuum forte conficis Hydragogum. Unde mirum non est, si hæc exotica tam longè petita, , quorum tam gnarus ut Asinus Lyræ, magnis undique sumptibus conquisita, magno etiam ære veneunt, & Galenicis medicamentis præstant. Hoc, ut inquit Mesues, igneâ & terrenâ constat substantiâ, qui unà cum Avicen. testatur, id ipsum tertium caloris gradum attingere: quod tamen Gal. in secundo reponit. Quapropter potenter pituitam vomitu & dejectione purgat, & interdum bilem, si vacuari parata est, serosum quoque excrementum etiam evulsu contumax. Vim namque purgatricem Scammonio proximam ei tribuit Joannitius. Si enim vacuet immodicè, etiam sanguinem trahit, ut non immeritò *Elaterium*, id est lethale, vocetur, vel exagitatorium, quia exagitat vehementer & turbat universum corpus, sic ut superpurgationes efficiat horrendas. Unde qui adhuc hodiè eo uti vult, det operam sedulò, ne Viduas vel Viduos faciat, & simul cum his Orphanos. Vehementer enim non tantùm inferiorẽ ventrem, sed & superiorem ciere solet pusillâ dosi exhibitum, cujus ad pauca præscribitur grana. Gerit enim veneni æmulam vim. Quare datur ad grana 7. cum semisse.

Dioscorid. non præbet ultra Scrup. ß. Ægineta lib. 7. propinat *Elaterii trioboli pondo*, id est, sesquiscrupulum. Hoc licèt aquam eam, quæ in abdomen effluxit, quæque extra venosum genus elapsa, ac intra Omentum & Intestina natat, poten ter eliciat: quanquam difficile est hanc resorbere, ac ad intestina revehere jam semel effusam: tamen magnâ cautione semper adhibendum, ut quod robur Hepatis vehementer resolvat ac destruat; unde inemendabiles interdum noxas subsecutas ob immodicam purgationem, fatebũtur unà mecum boni Viri, qui cum laude & proximi utilitate praxin longo tempore exercuerunt.

Id si dandum, exhibeatur correctum cum Spicâ, Cinnamomo, Tragacantho & Bbellio cum Speciebus Diarhod. Abb. & Cordialibus. Et si à Jecore vitium est, quod hic observare debuisset, ne Empirico similis, addendæ Species trium santalorum. Si ab Utero, offeratur cum Adianto, vel Artemisia. Si ex artubus abduci debeat aqua, exhibeatur cum Terebinthina, aut Amygdalis amaris, & cum Trochiscis amaris Æginetæ, qui ab eo lib. 7. cap. 12. describuntur. Nec obstat, ut id eo modo paretur, quemadmodum Costæus magni ingenii & eruditionis summæ Medicus, ex Johan. Pomelli, Pharmacopœi Veneti, usu vult, qui fructum Cucumeris agrestis parat cum succo Cydoniorum. Hoc enim modo inquit cohiberi Elaterii violentiam, corroborari ventriculum pro certo habeo, qui n hoc pacto paratum Elaterium nunquam situm admittit. Quis ergo hoc non mavult uti ipsis radicib. ut quæ succo inopes apud nos, & tempus radicis collectioni & usui ineptum nihil quicquam præstabunt laude dignum!

Si verò alicui cordi, ex Elaterio parare Extractum simplex, efficacius tuo, sumat id cum succo Cydoniorum paratum ad unc. 1. addito spiritu Vini, in quem infusum sit diamargaritum frigidum, stent simul in B. M. per triduum, postea distillentur l. a. restibilem succum, corrige cum Ol. Cinnam. & Nuc. Mosch. ana Scrup. 1. Hoc modo quis egregium habebit Extractum conveniens Hydropi, Cephalalgiæ & Epilepsiæ veteri, ad Scrup. ß. exhibitur.

Sequitur *Cucumeris radix*. Hujus tria reperiuntur nunc genera; Cucumis nempe sativus, longus, & angui nus. Sed nullum genus horum est, quod quid purgantis in se habeat; attamẽ ab hoc Thalete in purgantiũ ordine ponitur.

Vult

Vult Gal. 8. simp.med. Cucumeris sativi radicem desiccantis quid possidere, nihilque prorsus purgantis, dum inquit: Cucumis sativus (qui ab ipso esculentus dicitur, & cæteris prævalet,) maturus quidem tenuioris est essentiæ; qui verò immaturus, crassioris. Ambo tamen abstergendi facultate participant; superat in eis humida frigidaque temperies, non tamen magnoperè, sed quasi in secũdo censetur ordine. Attamen si quis aut semen, aut radicem arefaciat, haud etiam humidæ fuerint naturæ, sed jam desiccantis, idque in primo quodammodo ordine, aut in secundo incipiente. Est & in istis major abstergendi facultas, quàm in fructus ipsius carne. Quibus consentanea sunt, quæ de eodem tradidit Dioscorid. lib. 2. c. 128. Sativus Cucumis, inquit, alvum lenit, & stomacho perquam gratus habetur, refrigerat, si non corrumpatur, vesicæ prodest, olfactum recreat quos animus liquerit; semen modicè urinam movet: cum lacte & passo vesicæ ulcerationibus subvenit. Illita cum vino folia morsus Canum sanant, & Epinyctidas cum melle, Hęc Discorid.

Hic tertius Cato, Sapientum octavus, contra veterum auctoritates in chaos quoddam confundit omnia, qui nescio quo vultu, quâ audaciâ inscitiæ notam antiquitati inurere non veretur, dum Cucumerem esculentum inter purgantia referre audet, qui licèt mansueto admonitus animo impatienter nos audire posset; ideò ne ei moveamus stomachum, & tamen in magnis erroris & inscitiæ tenebris non perseveret, trademus eum erudiendum Mulis, tanquam Magistris. Ii enim Cucumeres hos avidè expetunt, & capiuntur tàm mirâ eorum voluptate, ut etiam odorem eminus sentiant. Quare munienda sunt Cucumeraria, ne irrumpentes ea depopulentur, ac proterant. Ad quos hunc ablegamus, ut hujus plantæ virtutem cognoscere discat, qui aliâs in re herbariâ tã est exercitatus, ut Bethonicam pro Urticâ habeat, dignus qui urticis ad necem usque cædatur, quemadmodum hîc cum Sutoris cujusdam Conjuge ante biennium factum, quæ febre Ungarica decumbens, sed curata ut à Diabolo obsessa ab hujus Fratre Andreâ virgis ad necem usque cæsa fuit.

Sequitur in contextu remedii istius Hydrargogi *Radix Ireos.* In scholiis autem ejus haud paulò acerbis, imò planè furiosis pręcedit huic *Laureola*, hãc iste *Laureda*, mirifico verbo, magno suo probro & de-

& dedecore futiliter effert, quam nemo unquam, qui religiosè loquuntur, sic nominavit, confundens more suo omnia, ut ne pictam hanc plantam cognoscat: cui certè pictas caligas emerem, si in Doctissimorum Medicorum coronam adduct⁹, hanc plantam raram, in montibus asperrimis solùm provenientem, nobis ostenderet.

Quid ergò de hujus usu & energiâ jactabundus hic Thraso, deque extracto ejus frustrà gloriatur, cùm plantam hanc nunquam viderit, nec tam citò & facilè visurus sit; ut quæ in Styriacis & Austriacis saltem Alpibus unico duntaxat in loco luxuriet, foliis Lauri semper virentibus, sed validioribus & gracilioribus. Potiùs ergo miscellanea hęc pharmaca vitanda, execranda & exterminanda, quā ineptissima & mendacissima Homuncionis hujus praxis recipienda & probanda, ut quæ nihil stabile, nihil ratum firmumque prorsus in se habeat, sed conficta omnia, incerta cuncta, convasata universa. Inanis est scientia, quam præ te fers, ut qui scire te putas, quod nūquam didiceris studendo, imò ne minimùm quidem attigeris.

Si verè scire desideras cujus energiæ sit *Laureola*, tunc ea quidē per inferna bilem, pituitam & aquas detrahit, sed magnâ violentiâ, nec non os & fauces incendit, & ventriculum vehementer lædit, ut Dioscorid. & alii testantur. Et quemadmodum hujus usus tutus non est, ut & Laureolæ fœminæ, quæ Chamædaphne multorum est, vulgò *Mezereon*, quam plantam cæcus hic Centaurus sub Laureolâ intellexit: ita nec horum succus, nec grana, nec oleum, nec extractū ex his convenit, ut quæ vehementissima secum trahant symptomata. Nam inprimis excitant ardorem in gulâ cum excoriatione, ꝓpter summam siccitatem & caliditatem; præpeditam locutionem, ob colliquefactas humiditates, quę tumorem in linguâ, deinceps causant: spumantem & pituitosum vomitum, ob summam & propriā Stomachi perturbationem: erosionem ventriculi, ob summam ejus vim calefacientem & corrosivam: singultum ob caliditatem & siccitatem acutissimam, fortiter resolventem & exiccantem: sitim validam & implacabilem, propter vehementem siccitatem & caliditatem, omnem consumentem humorem: dolorem intestinorum intolerabilem, ob acrimoniam; mordicationem, excoriationem, & exulcerationem, ob caloris vehementiam, qua viscera exulcerat: eorundem inflammationem, ob humorum ingentem caliditatē & siccitatem: fluxum ventris, propter vehementem & venenosam solvendi

vendi qualitatem excoriativam & ulcerativam, ut ita loquar, virtem expulsivam stimulantem; angustiam summam ob solutionem continui & venenatam qualitatem; spasmum ob inanitionem; universi corporis cruciatum ob continui solutionem. Hæc symptomata secum trahit Laureola cum Mezereone Conjuge suâ. Qui igitur hisce uti vult, maturi & sani simul sit judicii, si modò omnis inscitiæ & calumniæ occasionem refugere cupit, ac ægri salutem opportunè tueri cogitat, propter hujus efferam, quam habet, qualitatem, qua viscera & partes internas lædit; aliâs Empirici nomen meritò merebitur. Inter quos, si nõ es recensendus, non longè tamen abes.

Huic nunc succedit *Iris*, cujus maximus in Medicinâ est usus, ob quam causam à veterib. & recentiorib. plurimùm semp commendata fuit, quorum quidã eam, quæ albo reflorescit flore, alii quæ purpureo conspicua est, laudant. Hæc siccat & calefacit tertio ferè ordine, inprimis recens. Ferventioris n. est saporis, q tamen non statim, sed paulò pòst quàm mansa est, deprehenditur. Tunc enim fauces unà cum Linguæ radice impetens, igneæ qualitatis vestigium, ac πυρωτερόν τι, quod non facilè eluitur, his imprimit. Hæc obstructa aperit, tenuem choleram & aquam citrinam excludit, nec non pituitam crassam cum mulsâ exhibitâ è stomacho elicit, & eandem cum spicâ datâ è pectore & pulmone prolectat. In Empyemate cum melle & sero lactis magno propinatur successu: in flatu Intestinorũ cum Mastice; in Arthritide cũ Castoreo; in Hydrope cum melle rosato. Hujus succi dosis est à drach. Sem. ad unc. Sem. quãvis Ruffus exhibet ad drach. vij. hac tamen cautelâ semp observatâ ut nunq̃ Puero, Seni, vel Prægnanti exhibeatur. Nam huic movet menses, unde abortus: illos verò validiore vi fatigat, & stomachum lædit, unde parciùs & modestiùs usus hujus radicis est ineundus, ut quæ non levem ob acrem suã vim ad sanguinem proliciendum occasionẽ præbeat, maximè si præter modum exhibeatur. Hæc quomodo à te nunc sit correcta, non video, nisi quòd Vulcano tuo ea cum cęteris quasi in disciplinam tradita acrior sit reddita, unde major timẽda noxa. Hepar n. nobile visc' ne immemor reddatur officii, robur & astrictionem semper expetit, etiam in stricto morbo hoc, ne in medendo error committatur, qui in ægrotantis deinceps vergat perniciem necesse est: quod superciliosus hic Spermologus (Spagiricus volebam dicere) nunquã observavit, fortè Vino somnoque sepultus.

Huic mox annectit *Absinthium Ponticum & Saldonellam Alpinam*,

unà

unà cum *Eupatorio*. *Absinthii* uti plura sunt genera, ita *Ponticum* cæteris omnibus præstat, ut quod minùs calefaciat & extenuet, sed æquè resiccet, magisq; adstringat, proinde stomacho convenientius existat, ipsumq; corroboret, nec non jecoris obstructiones tollat: cujus tanta est efficacia in Ponto, ut hujus pastu pecora non tantùm pinguescant; sed & felle carere soleant, quemadmodum scribit Plinius lib. 27. c. 7. Hoc ob culturam in hortis cùm mitescat apud nos, etiã vim suam amittit, ut gustatum omnem penè adstrictionem exuat: laudandum potiùs esset, cùm vero Pontico careamus, ut commune nostrum sumamus; ut quod adstrictoriã, amaram & acrẽ simul qualitatem possideat, excalfaciens pariter & extergens sit, roborãs & exiccans in tantum, ut coctioni opituletur plurimùm, & ita abstergat, ut qui eo utuntur, minus salivæ ex ore emittant, & cremor hujus phlogôses Hepatis & Lienis mitiget. Quare ubi Galenus utendum *Pontico* dicit, duo potiùs videtur respuisse, *Seriphium* nempe & *Santonicum*, quàm istud, quod simplici & absoluto nomine *Absinthium* vocatur, quod & Diosc: à Pontico non dividit. Si graviter id olebat Gal. in Græciâ; non fœtet in Germaniâ, Italiâ, Galliâ, & Angliâ, quin potiùs cætera à fœtore & putredine tuetur.

Cùm igitur nostrum id præstet omne, quod Ponticum, & ferè majora, idq; in natali nostro solo feliciter proveniat, cur exotica postulamus? Sed ne errare videatur plumbeus hic, scribit hoc, quod nõ novit, quæ aliâs Tyrunculis sunt protrita.

Si examinemus nunc *Soldanellam*, tunc hic non *marinam*, sed *alpinam*, ut novum quid, contra omnium rectè medentium usum, suo misero immiscet Hydragogo. Hæc à Dioscor. Κραμβὴ θαλασσία Brassica marina vocatur, à brassicis omnibus differens, nihil aliud cũ istis commune habens, nisi nudum nomen, quæ aliâs provenit in maritinis locis feliciter. Ea fert folia Asari, aut, ut Diosc. vult, Aristolochiæ rotundæ similia, sed minora, singula à ramis rubentibus exeuntia, singulari, ut hedera, pediculo, lacteo succo prægnantia, salso gustu & aliquantum amaro. Flores fert lævis Smilacis haud absimiles, calathi effigiem referentes.

Soldanella verò *Alpina*, sic dicta ob foliorum similitudinem, quam habet cum marinâ, in editissimis Alpibus perpetuâ nive obsitis copiosè nascitur, cui sunt plerumque sena aut octona folia in orbem ferè circinata, nonnihil dura, instar Pyrolæ, supernè viridia infernè dilutiore virore splendentia: florem gerit cæruleo colore

mul-

multipliciter dissectum, Campanulæ formam repræsentantem.

Descripto loco & formâ, sequitur, ut de virib. horũ agamus. Quãtum igitur ad vires *Brassicæ marinæ*, memorię prodidit Dioscorides, eã in totum stomacho inimicam & acrem esse, coctam in cibo vehemẽtissimè ciere alvum. Recentiores succi hujus unc. ſ. cum Rhabarb. ad pellendas Hydropicorum aquas exhibent. In hujus defectu sumunt drach. j. fol. siccor. pulv. addito Rhabarb. & Cubebis, & cum vino iisdem propinant.

Soldanella verò *Alpina* nihil quicquam purgantis habet, ut quę nonnihil amaritudinis, sed multum adstrictionis præ se ferat, unde non ad purganda corpora, sed vulnera glutinanda non infeliciter usurpatur. O quale caput Cerebro vacuum, hoc ipsum, quod jubet, præscribit, & censoriâ suâ virgulâ mandat, hoc pecus Arcadicum penitus ignorat, ac simplicium ne minimas quidem vires propriâ indagine aut experientiâ unquam percepit, nec didicit; imò huic studio deditos Insanus hic irridet, qui potiùs cachinno vituperioque dignissimus, quòd composita describat medicamenta, quorum simplicium nullam penitus habeat cognitionem!

Sicuti autem in praxi Juridicâ turpe esset Judici vero, non plebejo, ea, quæ juris sunt, ignorare, aut Mechanico instrumenta artis suæ non nosse: Ita Medico turpissimum, herbarũ, fruticum, arborũ, reliquorumq; simplicium prorsus nullam habere cognitionem. Verùm Judex ignarus aut non eligitur, aut electus tanquam minùs idoneus ab officio removetur. Mechanicus à consortio repellitur: Medicus autem talis omnium simplicium medicamentorum & compositorum imperitus recipitur, veneratur apud vulg⁹ imperitum, & doctioribus sæpè præfertur.

Vult Galen. 1. de Antidot. ut Medicus omnium stirpium, si fieri possit, peritiam habeat; sin minùs, plurium saltẽ, quib. frequenter utimur. Nec satis est cujusq; herbæ vel rei simplicis temperamentum primarum qualitatum investigare, sed & effectum illatum penitùs noscere: ut acrium quædã cũ intenso calore rodere & exedere; quędã incidere, menses, urinas & sudores movere; quædã flat⁹, vapores & humores digerere & incidere; rursus amara expurgare & detergere citra manifestum calorem: dulcia verò humectare, laxare & emollire: acerba cõtrahere, densare, repellere: insipida, cogere, extinguere, stupefacere & consopire: ut de his luculenter simul & doctissimè disserit magnus Gal. lib. 4. & 5. de simpl. med. facult.

Similis ratio est de secundis qualitatibus,quæ ex jam dictis pullulant, sicuti quæ emolliunt,quę pus movẽt, quę indurant,quæ exiccant,quæ laxant,quæ obstruunt,quæ abstergunt,quæ attrahunt,quę repellunt,quæ condensant,& multæ aliæ:quarum si unius aut alteri' temperamentum rectè explicetur, facile erit & de cæteris ferre judicium. Exempli gratiâ; Suppurantia calida & humida postulant; condensantia & repellentia frigida & crassarum partium sint necesse est. Hic modus est investigandi simplicia medicamenti, quo si quis uti rectè novit, facilè & magno successu & felicitate simplices curabit affectus. Sed quomodo curabit hos, si nec stirpis,nec harum facultates ei cognitæ sint?

Nec minorem laborem & intellectum requirit ipsorum medicamentorum legitima compositio. Simplex enim morbus immistã; compositus verò mistam exigit & postulat medicinam necessariò,teste Gal. 1.de med.compos. secund.gen.c.5. Dependet autẽ germana illa componendi ratio,tum à naturâ, tum etiam à tempore morbi; quod hinc apertè liquet,dum Gal.in principio ex teranarum inflammationum repellentia,in declinatione discutientia&aperientia prevalere voluit: sic in crudis humoribus concoquentia, in concoctis repurgantia desiderantur.

Nunc si quis harum limitationum ignarus,&ipsarum stirpium inscius & rudis,an non talis Medicus maximi interdum & immedicabilis mali causa existit? *Absinthium* utiliter datur ad dejiciendos è ventriculo biliosos humores: ad pituitosos verò minimè. *Aloe* ventriculo gratissima est, extergitq; sine noxâ quidquid in eo est noxiũ, si quis tamen in siccâ ventriculi constitutione,eâ pertinaciùs utatur; in irrevocabilẽ tabẽ hominem deducet,teste Gal. 8. de cõp.med. c. 1.

Sciunt omnes *Hyssopum optimè* conferre ad tussim:id quod verũ est,si illa orta sit ab humoribus crassis pulmonem obsidentibus. At nihil poterit nocentius esse, si ea suscitetur à calidâ Pulmonum intemperie; si è humore acri & è cerebro destillante,si ab inflammatione denique Hepatis.

Quis inficiari ausit,ad sputi eductionem *Mulsam* maximè utilẽ esse? Ubi tamen glutinosum est sputum,quis eâ felici successu utatur? Siquidẽ *Oxymel* teste Hipp.3. de rat. vict.in morb. acut. utpote magis detersorium, convenientius sit.

Deniq; ut ad cõposita paululùm divertamus,q's nescit,*Theriacã* plerosq; à quartanis invasionib.tẽpestivè psumptã vĩdicâsse? Quicũq; verò

verò ab initio ipsam exhibuerunt, aut omninò ante statum, quartanam, quæ erat simplex, sæpius fecerunt duplicem, aut omninò majorem & difficiliorē: ex duplici autē triplicem, aut omninò ambas difficiliores majoresq; reddiderunt, ita morbū morbo addentes, miseros ægros, gravissimis simul aliis accidentibus malis, è medio sustulerunt. Quod lamentantur ad huc cū Viduâ relictâ hi, qui sunt superstites, quorum Parentem hoc modo fœliciter curâsti.

Ex his & innumeris aliis, quæ brevitatis causâ omitto, videre licet, quantum commodi rationali Medico accedat, & conducat, ut simplicium exactam cognitionem habeat, & dextrum medicamentorum applicandorum usum, saltem ut misero ægro rectè cōsulatur. Nam ut ait Arnoldus de Villa nova, *qui potest mederi simplicibus, dolosè frustrà quærit composita.* Imò Gal. 4. Meth. Med. consulit, tutissimis præsidiis, & quoad fieri potest & res ipsa patitur, naturę familiaribus perpetuò esse utendum.

Dum autem hisce hactenus dictis annectit *Eupatorium*, non scribit quodnam sit accipiendū; Gręcorū ne, vel Avicennę, vel Mesues. Cùm verò horum nullum ei cognitum sit, Pharmacopœo id committit, hic Aniculæ.

Jam Pharmacopola officio suo satisfacere cupiens, hæsitat non contemnendâ dubitatione, & quærit ex Medico, quodnam horum trium sit convenientissimum. Hic bonus inter sacrum saxumque stans, nec ullum cognoscens, magis cæcutit, quàm Talpa: nimirū, ut ille loquitur, totâ luminum acie ad ingenii cuspidem avocatâ. Unde tanquam Criticus φιλαυτίᾳ suâ; q. tertium cœlum incolens, Galenicorum, tanquam trivialium Medicorum, instar pecudum humi reptantium, curæ esse hæc indagare, quibus λεπτολεσχίαι hæ & multo subtiliores perplacent; sicq; perplexum & hęsitantem relinquit Pharmacopœum. Sed ne in errore perseveret, calumniam omnem effugiat, & periculum vitet, cùm simplicia, ex quibus sua composita componit, non nôrit, & nihilominus suo satisfaciat officio, suasor ei essem, ut omnia tria genera conjungeret, quemadmodum fit cum nobili illa confectione Diatrionpipereon, ut sic cōjunctis viribus virtute unitâ fortiùs suam operationem perficeret. Tunc hoc tuum peculiare experimentum posset fortè ad omnes simili morbo detentos accommodari.

Hæc nunc *Rhabarbarum* illustris illa radix, ad varios, magnos & multiplices medelarum usus vulgatissima sequitur, cui natura varias

tribuit dotes; amaritudinem nempe, quâ biliosa educit: acrimoniā, levem, quâ incidere crassa potest: adstrictionē demum, quâ dissoluta roborare membra valet. Quæ oīa cùm huic insint, certè præstat totam illius substantiā, quā dilutum aut extractū, à quo roborandi vis, præcipuū hujus munus, abest, exhibere. Jam si solvere leniter volumus, & tutò curare, & ex corpore noxia saltē expellere, totā medicamenti substantiā potiùs, quā illius liquorem aut extractum dare prę-stat, pſertim si ejus generis sit medicamentum, q roborandi viscera potestatē habeat: quale est Rhabarbarum, q, teste Mesue, & stomachū & Hepar confortat, q unicè custodiendū, maximè cùm in hoc morbo id vehementer langueat. Hepatis n. caro nihil est aliud, quàm sanguis coagulatus. Si n. animo cogitâris portione tenuiore exhaustâ à calore ipsum sanguinem crassiorem factum, nihil aliud invenies esse, quàm Epatis carnē 4. de usu part. ob id Hepar plus cæteris partibus adstringentia petit. 11. Meth. qua ratione etiā non perfert hoc membrum fortia medicamenta, veluti splen. lib. ad Glauc. & 6. de placit. Plat. & Hipp.

Itaq; consultius medicinā cum laude exercētes faciūt, q Rhabarbarū ad biliosa purganda & oppilationes tollendas in substantiâ, quā infuso aut extracto exhibent. Nā præterquā q hoc modo exhibitū membra omnia corroborat, tenorem Epatis adstrictione suâ servat, ipsiq; robur afflat non exiguum, & ipsas fluxiones sanguinis cohibet, affectui Dysenterico, Cholerico, & aliis ab Hepatis imbecillitate natis mirificè convenit & plurimùm confert, q neq; extracto, neq; infuso fieri unquam solet; ut quę tenuitate suâ bilem quidem educūt, sed sine partis corroboratione, quæ verè loquendo nihil aliud est, quàm justam temperiem parti restituere. Hoc ignorato vel spreto neq; is, qui ad Hydropem dispositus & jam malum contraxit habitū, ab ea præservari, neq; is, qui jam Hydropicus, ab hoc malo curari potest. Dum enim ex his imperitus quidam superciliosus aquosūm extractum ducere quærit cum vehementiâ, id lucri habet æger, ut vires naturales internorum viscerum, alioquin in ipso languidę, penitus prosternantur, & aqua ac anima unà simul extra corpus detrudantur.

Huic nunc succedit *Mechjoacan*, à Provincia Maris Oceani in Indiis sic dicta, quadraginta miliaribus suprâ Mexicum. Hæc radix Anno 1524. primùm celebris facta est, & longo tempore pòst ad nos allata; præstantissimum est remedium in morbis pendentibus à materia

teria

teriâ frigidâ, præparatis tamē priùs humoribus & viis reseratis: unde pituitā maximè & aquas evacuat. Tutissimè dat ad drach. j. vel Drach. j.ſ. Nullius ingrati saporis est particeps, ideo iis, qui reliquas abhorrent medicinas, est utilis. Hæc cùm calida censeatur in primo gradu, & sicca in secundo, ita partibus constat subtilibus, aëreis cum adstrictione vix perceptibili, ut censendum, radicem hanc in extractione vim suam adstringentem penitus amittere. Quāvis autē, ut dictū, jecur vehementia non sustinet remedia, nec copiosam vacuationem: hoc tamen habet peculiare, ut ea medicamenta expostulet ob viarū angustiam & locorum intervalla, quibus à ventriculo distat, quę obstructione liberent & simul corroborent. Quod & radix hęc cū aliis exhibita benignè facere potest.

Ut autē his duobus nobis fucum fecit; ita nunc *Essentiam* suam *Esulæ* in mediū producit, Plantæ Empirico dignæ. Hęc inter *Tithymalos* meritò est referenda, propter succum lacteum, quo scatet, ut non inscitè *Tithoimalis*, quod mammam vel papillam uberis exitiosam & virosam quis interpretari posset. Hujus 7. apud Dioscorid. habentur genera, sed plura hodie sunt à recentioribus observata; quamvis à Theophrasto 9. de hist. plant. c. 9. tria saltem referantur. Hæ plantæ lactariæ omnes molestè & torminosè pituitam purgant; *Esula* inprimis multorum Rusticorū familiare est Rhabarbarum, quod hujusmodi Empirici misellis hisce exhibent pro solutivo summè secreto, quo certè sanantur & convalescunt nulli, sed intereunt multi. Gal. Tithymalorum succos, quibus hæc est similis, quarto ordine calidos esse statuit. Horum succus omnium & per inferna & superna validam vim purgandi obtinet; pręcipuè autē pituitam & aquosos humores unà cum bile educit, etiam in exiguà sumptus quantitate. Ab usu tamen, ob ejus noxam, quam inferre humano corpori solet, prudentes, docti & solertes Medici abstinent; Medicastris autē imperitis jactabundis & audacibus relinquūt, à quibus hæc nullo modo lethalia, sed salutaria habentur. Itaq; *Esula* sumpta concitat nauseā, vomitū efficit & singultum causat: ob hujus caliditatem & siccitatem ulcerativā, q̄ mordet os stomachi. Molestissima n. ventriculo existit. unde & Cardialgiam, dolorem ventris excitat, ut & ipsorum intestinorum dolorē vehementissimū, & torsionē maximā, ob intestinorū abrasionē; viscerū & totius corporis inflammationē, ob ingentē caliditatē exulcerantē. Hinc sæpè febris, unde mors. Hepatis stricturam & crepaturam, ob siccitatem ulcerativam quasi exiccando constringens

Hepar,

Hepar & ulcerando crepare faciens; aliquando & mictũ sanguinolentum, ob corrosionem venarum, aut earundem ruptionem. Hisce si accedat spasmus, mors sequitur successivè.

Itaq; qui hisce & similibus hypercatharticis & violentis, si non venenatis pharmacis nefariè utuntur, boni Viri non sunt, nec virtutis, veritatis & veræ Medicinæ limina attigerunt, cùm caligo istis pro sole sit; sed in mendaciorum foro versantes, hæc pro salutaribus extrudunt & proclamant. Quòd si in his scintillula aliqua virtutis micaret, aut venula Christianæ erga Proximum dilectionis in corpore saliret, fortè de removendo tali Amethodico & pestifero medicamẽto cogitarent, & conveniens substituerent: cùm natura parca non sit nec manca in corporis adjumentis, ut non, nisi res poscat, vel benigna nihil, aut parùm, prosint, extrema extremis jungamus, ac unicè caveamus, ne quidquam temerè hac in re agamus.

Verùm quia hisce, ut & huic, ratio cum experientiâ vera deest, nec discere aliquid ampliùs, sed ditescere unicè cupit per fas & nefas, & id, quod in Circumforaneorum & Empiricorum scholâ semel apprehendit, mordicùs retinere & defendere vult, sinamus, ut qui aliâs nihil, nisi quod ipse facit, rectũ putat, sibi soli placeat; interim sciat, se quidem Medicum esse, sed Hostibus duriorem, qui blanditur verbis, fallit medicamentis; adulando primo intuitu placet, placendo mox tumet, tumendo contemnit, contemptu nocet, nocendo privat, & privando exenterat suis inprimis medicamẽtis hypercatharticis. Ista enim violentiora, quæ in exiguâ exhibent̃ quantitate, ad interitum sæpè hominem præcipitant, ut Sanioribus notum, & nunc demonstratum. Ideò ne in his mihi diutius sit immorandum, non sine ratione cum Gal. lib. 2. cap. 12, de vict. rat. affirmo, Cathartica qualitatem quandam deleteriam & venenosam habere. Cui adstipulatur Actuarius lib. 3. cap. 7. medicamenta, inquit, purgantia (Hypercathartica) communi quâdam generis ratione ex censu sunt eorum, quę perniciem creant, atque deleteria, & nostri venenosa & mortifera appellant. Verùm ab his, quæ magna sunt corrumpendi vi prædita diffident, quòd hæc eâdem quantitate, non perinde, ac corrumpentia, interimant.

Hisce jam Methodicè examinatis, æquissimus Lector secum ppendat sedulò, num conveniens sit, ut quis unico hoc Hydragogo

tam

tam vehementi tres istas Hydropis species inter se maximoperè differentes curare velit.

Notũ est omnibus Præstantissimis Medicis, q *Ascitem* cõstituat humor serosus redundans in eo spatio, q intercedit inter Peritonæũ & Intestina; interdum etiã inter ipsum Peritonæum & ipsam cutem cũ carnosâ membranâ & abdominis musculis cõprehensam. Ea tũc curatur, teste Gal. 14. Meth. cap. 13. ubi amovetur ejusmodi aqua ex loco, in quo p.n. redundat, latenter & apertè; in qua tamen cavendũ, ne fiat aquæ evacuatio subitanea & præceps, ut piculosa Gal. & Hipp. 6. aph. 27. ac insuper diligens adhibeatur cura, ne Epar lædatur medicamentis Catharticis; unde vult Rhases 7. com. semper in hac specie Hydropis summam curam habendam ipsius Jecoris. Cùm verò hanc plerumq; sedulò comitetur fidus Achates Febris, eaq; continua, molesta ac lenta, quæ ab initio quidem est de genere putridarum; sed pgressu temporis universum habitum corporis, ac solidas partes occupans, tandem in Hecticã convertitur, ut Exercitatis constat. Igitur ob has causas Hydragogon hoc huic Hùdropi periculosum, ac nullo modo cõveniens esse potest. *Nihil* siquidẽ, ut inquit Seneca, *magis est periculosum, quàm immatura medicina.*

Si secunda hujus species *Tympanitis* dicta consideratur, tũc hæc primæ coctionis, ventriculi & intestinorũ læsionẽ sequitur, quibus partibus ob caloris imbecillitatem multi flatus contrahunt, qui recepti in spatio intermedio, quod intercedit inter Peritonæũ & intestina, illud deinceps distendunt atq; inflant. Huic psunt inter alia, ea, q leniter purgant; in primis autẽ q flatus discutiũt, ac universo vẽtri calorem ac robur restituunt, & concoctionem adjuvant. Si verò affectio hæc majore ex parte conjungitur cum immoderato Jecoris calore ascititio & adventitio, q magis intendit per usum medicamẽtorum, q per os dantur, admodum calefacientium, tunc certè à verâ methodo non desistendum: utendũ tamen iis, quæ flatus discutiant, sed minùs calidis potissimùm per os datis. Jecori autẽ per Epithemata ac linimenta, quæ immoderatũ ipsius calorem temperent, succurrẽdũ. Ex quibus nunc liquet, nec in hac specie Hydropis Hydragogon hoc utile esse: siquidem Avicennas vult, ut medicamẽta purgantia in hac specie non habeantur in frequenti usu, eaq; sint lenia, maximè simul confortantia stomachum; quemadmodum in hac specie summoperè offensus est ventriculus, adeò quidem, ut ipse videatur subministrare totam materiam generationi flatuum.

Sed fortassis in tertiâ Hydropis specie *Anasarcá*, dictâ, divinum hoc mysterium locum habebit? Cæterũ cùm ea ortum ducat à pituitoso crudoq; succo, qui universale quoddam totius corporis œdema ꝓducit; tunc juvant, q̃ pituitẽ evacuant (sed leniter) extenuant, calefaciũt, cõcoquunt, ac dissipant, hoc inprimis diligenter in curatione observato rationali, nõ Empirico, ut ea potissimũ eligat, q̃quã minimè sint violenta, & inprimis Epati nõ exiguũ robur afflent; ubi cũ his simul & hoc advertendũ, quòd si cum Anasarcâ, ut plerunq; fit, febris sit complicata ob ingentes obstructiones, tunc minimè admodũ calidis auxiliis utendũ, sed illius, quod magis urget, cura semꝑ habenda altero non neglecto; vel omnibus urgentibus pari studio auxiliandum, teste Gal. 1. aph. 16. Taceo plura, quæ ad hanc rẽ necessaria. Unde nec in hac specie habebit locum convenientẽ Hydragogon istud, ut omnium violentissimum. Jecur. n. cùm ex iis partibus sit, quæ opus habent non solùm sibi, sed omnibus aliis necessarium, sicuti & ventriculus; ideo ne medicamẽta q̃d mali hisce inferant, de eorũ robore non levis est habenda sollicitudo in vacuatione, ne virtutẽ omninò prosternant & pessundent, ut Gal. 11. Meth. unà cum ratione statuit. Hinc Avic. prima primi, *cùm evacuas*, inquit, *cave ne materia transeat per membra principalia.*

Hæc bonum & prudentem Medicum decet considerare, non fastum, non contemptum aliorum, rem minimẽ veram sesquipedalibus verbis, superbiæ innitentem, auro inhiantem idioticâ prorsus infantiâ extollere. Si cordi fuisset Rul. salus Hominis; si doctrinæ & eruditionis saltẽ solidę mica in cerebello ei superfuisset, cum distinctione suũ ꝓposuisset Hydragogon, nec ita nudè & turpiter instar Agyrtę, annexis calumniis omninò frivolis, in publico spectandum id proclamâsset.

Vult Mesues, ut *prudenti Medico semper in animo sit, istum esse gradum sapientiæ, ne ad medicinas fortes deveniat, nisi ubi debiles non contulerint*, idq; teste Gal. *cum maximâ præmeditatione faciendũ, ne temerario prorsus ausu extrema tententur.*

Rectè igitur de te & tui similibus dixisse mihi videtur Bernhard⁹ Theologus eminentissimus, *fugiendũ Medicum scientiâ plenum & exercitio non probatum: fugiendũ Medicum ebrium: cavendum à Medico volente in te experiri, quales alios in simili curârit morbo.* Quid nunc diceret artis peritus, nisi id, quod Gal. 10. simpl. asseverat, *nunquã debere Medicũ uti medicamentis, quæ mortalibus noxam inferre possint*; vel ut Philoth. 1. aph.

aph. quòd nempe *prava experientia in Hominis perniciem redundet*. Medicina enim scientia est, si scire vis, Rulande, sanandi, nõ nocendi) quę nisi omni suâ parte plenè incumbat in auxilia ægrotantiũ, non p̄stat, quam pollicetur Hominibus opem, vel ullam misericordiam.

Ne igitur stomacheris, quòd hoc tuũ Hydragogon minùs probem, vel pro Oraculo, ut adornari à te vult, habeam, sed pro eo potissimùm, quod indignum bono viro. *Peritia n. facit*, ut Plato. refert in Gorg. *ut vita nostra per artem incedat; Imperitia v. ut per fortunam temerè circumvagetur.* Quo fit, ut Medicus egeat experientiâ in particularib. alioqui non potest ritè mederi & operari. Hæc quidem nunc sufficere possent, ejus nempe medicamenta non solùm vehementissima, sed & venenositatis labe non esse ex p̄tia. Ut verò in hac controversiâ q̄d certi concludam, priùs mihi videtur dicendum de notione veneni, ceu de regulâ, scopo, & principio cæterorũ. Cũ autẽ nomina sępè nos ducant in rei cognitionẽ, ab iis faciendum est initium. *Nihil interesse* ait Gal. 5. simpl. 18. de venenis loquens, *deleterias facultates, an phthartias, an phthoropœas, an alio quovis modo appellare voles.* Prior vox etsi alibi specialiùs accipiat, ad differentiam scilicet venenatorum animalium virus ejaculantiũ: 6. in 6. Epid. 5. noxã tamẽ in genere notat. Posteriores speciẽ. noxę, corruptionẽ. Illo modo etiã à Gal. dicta sũt κακὔργα 6. in 6. Ep. 5. ubi etiã corruptionẽ explicat de tollẽtib' nos è medio, Unde θανάσιμα dicunt, seu lethalia voce generis. 1. de comp. med. s. l. c. 1. Id etiã *contingit purgantibus & Alexipharmacis, nisi quis ipsorũ paucũ omninò & moderatum ingesserit.* 6. in 6. Epid. 5. Quâ ergo in re p̄priè cõsistet veneni ratio? An veneni ratio in eo est, q̄ quandocunq; datũ nocere, nũquã autẽ p̄desse possit? Innuit id q̄dẽ Gal. 6. in 6. Epid. 5. de pharmacis hisce verbis superiori dubitationi respõdentib': *Sed ob id ipsum mihi videntur Medici lethalia quidẽ pharmaca multa appellare, quorum necessarium auxilium aliquod opportunè fit. Deleteria verò nunquã juvantia neq; ægros, neq; sanos Homines.* Ex quibus efficitur, illa toto genere esse deleteria; quę, nisi excernantur, noxam inferunt exitialem. Non n. vinci possunt à naturâ nostrâ deniq;, ut corpus nutriant, quemadmodum purgantia quędam. 3. simpl. 24. & quantitate deleteria, ut frigida paucula sumpta. c. 29.

Sunt autẽ rursus alia purgãtia, quę ad corpus nostrum venenosi quid habent præter similitudinem, quam habent cũ corporis nostri humore saltem uno, quem purgant. 3. simpl. 24. Nec hæc vinci possunt à nostrâ naturâ, ut corpus nutriant (hoc. n. juvare est) sed nisi

evacuentur, corpus lędunt, non tamen adeò, ut interimant ex ꝓfesso, quod venenorum ꝓpriè est. 5. simpl. 18. Eadem est ratio Alexiteriorũ. Nã & hęc quadantenus cõtraria sunt, nõ ut venena, q̃ adeò sunt adversa corporibus, ut interimant. Ibidẽ. Proinde ad differentiã illorũ venenata potiùs vel venenosa dicuntur propter similitudinẽ, quam habent cum illis, quoad materiam invictam à naturâ nostrâ, quàm venena, quę ex toto & temperamento seu formâ, & materiâ aliena sunt. 3. simpl. 18.

Hoc vult Gal. quando loquens de illis purgantibus, eis nõ simpliciter vim deleteriam assignat, sed quandam duntaxat; verba sunt 2. de rat. vict. in morb. acut. 12. Ἐναντία γάρ ἐστιν ἡ φύσις ἁπάντων τῶν καθαιρόντων φαρμάκων ταῖς τῶν καθαιρομένων σωμάτων, καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ὀλέθριός τε καὶ δηλητήριος αὐτῶν. Ideoq; ea non pura danda, sed cũ aliis, quæ malitiam eorum hebetare nata sunt, permixta, & in quantitate exiguâ, ut venena, si prodesse debent. In eandem sententiam ait lib. 3. simpl. 24. καὶ διὰ τοῦτο &c.

Nunc verò ex Hipp. & Mesue nunquam convincet, frequentẽ, nedum frequentissimum usum, qui requiritur in Ascite cõfirmatiore, Mezereonis, Pepli & aliorum securum esse, aut venenata non esse hæc. Ut n. venena, ita venenata quoq; non dicuntur usu promiscuo, vel abusu; sed κατὰ λόγον sive Empiricũ, sive Dogmaticũ. 6. de comp. med. 5. gen. c. 7. & differunt à lethalibus, ceu species à genere. 6. κατὰ τόπους cap. 1.

Dum autẽ hic, ut & alii, occupantur, maximè in hoc laborantes, ut persuadeant simplicibus, si *Chymicè purgantia hæc præparentur, tunc tuta magis futura, & à veneno eadem vindicari.* Sed videant, ne Anticyras navigent. Notum n. est omnibus rectè sentientibus, characterem venenorum esse lædere, si vel minimũ (non tamen prorsus minimũ. Nam & ignis prorsus minimus non lædet, aut uret. 3. simpl. 23. & 3. de Temp. c. 4.) detur. 5. simpl. 19. Sed hæc Chymica etiã in exiguâ dosi exhibita furiosè purgant per superiora & inferiora, ut alia Cathartica, de quibus Gal. 3. simpl. 24. ita, ut summoperè lædãt. Ergo characterẽ venenorũ servãt, & venenositatis expertia nõ sũt. Quare inverso ordine putat, ab extractionib. his ꝑ essentias q̃ntas oĩa venena segregari, aut ita alterari, ne noceãt. Nã & Chymici sapientiores, ut doctiss. loq̃tur Libavius, extractis illis suis addũt essentias aromaticas, ut Garyoph. Cinnam: &c. olea. Fatenť ergò se dubitare de artis præsentiâ & fide.

Quan-

Quanquam ne promittat quidem ars vera id, quod falsi ejus venditores. Sed cùm & hoc sit inde monstratum, & fortè indemonstrandū de correctione succi Napelli Thorer &c. ipsi relinquo: & taceo quòd rarissimè extrahant menstruo peculiari & essentiali, sed sæpiùs vino, aquis stillatitiis, interdum & aceto acerrimo, aquis fortibus, spiritu Vitrioli, Tartari & similibus, quæ, non quovis usu, etiam ipsa sunt tuta,

Sed & ne in his diutius mihi sit immorandum, tunc Essentiam illam à corpore, ut ita loquar, separatam minimè culpamus, si sit ritè præparata & rectè adhibita maximâ dexteritate ad purgãda maximè corpora humana, Quam normam, ut veri Medici sequuntur; ita nullam aliam ob causam corpus humanum purgant, nisi ut illud, quod gravat & molestat naturam, sine molestiâ auferant, & eandem conservent. Unde dexter purgantium usus est, si talia purgentur, qualia oportet. 1. aph. ultimo. 4. Method. 3. Signa sunt firma, si conferant & facilè ægri ferant com. in 4. aph. 2. sic ut nulla sequatur ὑπερκάθαρσις, quæ venas nimiùm reserando Dysenteriam interdum efficiat, sanguinem vacuet; aut nulla syncope accedat, aut convulsio, aut singultus, aut magna virium prostratio.

Hæc an Chymica illa, vel Extracta, quæ proposuit, id præstent, experiatur ipse, sed suo periculo, non alieno. Scio, hæc si semel intrò sumpta & ducta in actum, ita naturam afflixisse & symptomatum tantam excitâsse catervam, ut miseri coacti efflare animam, maximè in hoc affectu; idque ei est, cum multorum salute talia exhibuisse.

Miserandum autem, misèrrimum hunc hominem ad tantam insaniam deductum, ut malit violentum ægro porrigere, unde cita mors, quam oneri tollendo blandum aliquod exhibere, quòd & sępè satisfacit, & in ejus redundat commodum ac salutem; aut iterato medicamento benigno iterum corpus purgare leniter, quàm unico tali violento exhibito id ipsum prorsus pessundare; sin minùs, ita corpus labefactare, ut pristinas vires nunquam recuperare valeat. Quod notissimis exemplis multis docere possem, ni scirem hæc Lippis & Tonsoribus usque ad nauseam satis nota esse.

Dum ergò hic pharmaca hęc mandat literis, & laudat, quæ infida sunt, & minimè secura, nullum ex probatis & peritis inveniet unquam, qui hujus Medici vestigiis insistet. Optimis enim optima, doctis docta, probatis probata magis placent. Itaque soli sibi servet hæc in sui pectoris, quia palato suo placent, scriniis, nec ampliùs divulget, ne Papyrum, quæ multo majoris est valoris & pretii, quã quæ scribit, aut scripturus est, inaniter perdat. Ingenui enim Medici intentio in hoc tota sita est, ut tutò curet, hoc est, ut 1. omninò absolutionem operis consequatur; 2. si non consequatur, saltem non lædat. 3. ut vitium non facilè revertatur. Ideoq; Chymica ista purgantia violentissima, etiã experta, ut periculosiora aliis minùs efficacibus vitat, cùm nemine admonente per se prudens Medicus sciat, ista in usum non vocanda, nisi alia nulla salutis ratio supersit, aut dubia. Nam, tunc anceps potiùs, quàm nullum auxilium, idque cum magnâ præmeditatione, adhibet. Tua autem vehementissima, nec rectè correcta & nova, nullâ verâ experientiâ comprobata, in humano copore primùm velle experiri, est tecum insanire, præsertim cùm mala experientia etiam minùs vehementium sępè ad toti us animalis interitum terminetur.

2. *Extractum diacatholicon.*

Porrò si reliqua ejus medicamenta purgantia examinantur, quid continent aliud, quàm vehementia & summa, ex quibus solis, excepto *Agarico* & *Rhabarbaro*, suũ conficit *Diacatholicum*, (Nã hoc secũdo loco examinandum sumo: quia de *diacydonio Cathartico* suprà dixi in mysteriis) quasi dicas universale, vel quia humores universos expurgat; vel quia eosdem ex corporis universitate trahat & educat; quasi iste *Novator* & *Nugator* suâ medicamentorum farragine, nullâ arte & ratione transcriptâ, omnib. fucum facere velit, divinum quid hæc sua in se habere; dum multa Catholica in Dispensatoriis, & alibi ubique, extant benè correcta, quæ huic desunt. Non enim omnia medicamenta, quę alvum potentissimè ducunt, & affatim humores purgant, simul Catholica seu præstantissima sunt; sed quæ sine molestiâ tantùm noxios & cum facilitate extrahunt. Unde vehementer tale *Catholicum* improbandum, quod

Helleborum, Diagridium, Trochiscos Alhandaal recipit, qui componuntur ex *Turpeto*, quod Arabibus Terbeth dicitur, quâ voce phlegmagoga valentiora nominant. Certè demptis *Diagridio, Helleboro, Trochscis Alhandaal, Colocynthide* & aliis vehementissimis, (Nam curta huic est supellex) nihil de ejus medicamentis tam secretis isti ampliùs supererit, nisi ut confugiat ad *Antimonium & Turpetum Minerale*, tanquam ac Asylum, seu, ut ipse loquitur, *Pharetram*, quæ *nondum vacua magnorum* scelerum, an secretorum? Inde novo, ficto & incondito nomine, more suo & omnium Imposterum tales ejaculabitur *sagittas*, quæ Toxico imbutæ ferient incautos tantâ atrocitate, ut multos pessundent, maximè si medicatiunculis paucæ quantitatis ad palatum accommodatis delinitæ ab Ostentatore hoc proclamentur in angulis, *Rulandica hæc esse secreta, tantæ efficaciæ, quæ multis usui fuerint, quæque à Trivialibus istis prorsus ignorentur.*

3. *Nepenthes.*

In reconsendis verò medicamentis suis Spagiricis, ne Graculo huic, qui alienis se plumis semper ornat, quid desit, producit. *Nepenthes*, suo quidem nomine impudenter & ostentatoriè inscriptũ, sed ante multos annos in 60. curationibus Paracelsi Francofurti excusum. Hoc communi nomine *Laudanum Opiatum* quasi medicamentum laudatissimum ob Opium tanquam basin vocantur. Quo Pseudomedicorum cohors magnâ jactantiâ, non solùm somnum conciliare, sed & morbos quosvis profligare, & ferè exanimes & semimortuos revocare mendaciter pollicetur: ac pharmacum tantum est adeptum apud Empiricos elogium, ut nullus tam hebes nunc Medicaster inveniatur, qui nefariè profiteri non audeat, se singulari præ cæteris *Laudano* vel *Nepenthe* donatum esse: idque omnium melius is se habere sæpè gloriatur, qui omnium maximè ignarus vel versutus est. Unde credula nimis plebecula novorum medicamentorum avida, verborum inusitatorũ subdolâ subtilitate pellecta, à vafris hisce Circulatoribus decipitur; cujus grana æstimant tot florenis, si non Ducatis integris, quot grana hisce exhibent. Verùm maximè mirum est, unumquẽq; Laudanistẽ, vel Nepẽthicũ, dixissem penè Phreneticum eò dementiæ

&in-

& insaniæ devenisse, ut quisq; maximo aliorum contemptu formulam hujus medicamenti immutet, necdum inter illos constet, quænam sit genuina, vera ac retinenda Laudani descriptio, quam alii ex Paracelso furantur; nonnulli ex Andernaco describunt, cæteri ex Kekio; alii ex aliis mutuantur. Hâc tamen ingenii versutiâ, ut aliquid perpetuò immutent, quò Authores primi credantur & habeantur. Idque & hîc factum, ut ex formulâ hac, quam appono, manifestè omnibus patet, potissimùm desumptâ ex Paracelso, qui eam ponit in eo libro, ubi habentur 115. curationes & experimenta.

℞. Spec. Diambr. Unc. ij. Infundantur in spiritu Vini rectificato quantum sufficit, stentq; per aliquot dies in l. c. aut ☉, donec essentia & vis earum prorsus sit extracta. Deinde ℞ Opii Theb. Drach. vj. Mumiæ elect. drach. j. Succi rad. Hyoscyam benè inspiss. signoq; ♉ collecti unc. j incisa & contusa omnia grosso modo indantur vitro stricti orificii, & spiritus Vini, qui essentiam Spec. Dijambr. imbibit, superinfundatur, atque in ☉ aut loco calido exiccetur, donec materia spissitudinem & gratum odorem acquisiverit. Deinde ℞. Corall. rubr. præp. Carab. alb. præp. ana Scrup. ij. Croci. Orient. Scrup. j. mixta omnia quàm diligentissimè unà cum superioribus relinquātur in loco calido, donec spissitudinem extractæ massæ pilularum acquirat. Postremò ℞. Ambr. grys. gr. xiv. Mosch. el. gr. xv. liquefiant in spiritu Vini atque diligenter cum superioribus omnibus misceantur, donec in massam redigantur, de quâ postea pilulæ formari possunt. Loco Corall. præp. potest addi Corall. Tinct. drach. ß. Pro Carab. ol. Carab. Pro croco Orient. Scrup. ij. Extract. Croc. Scrup. Sem. Hactenus ille.

Hanc descriptionem ideo in medium produxi, ut meridiano Sole clariùs omnibus pateret, hoc Laudanum inde surreptum, jamque in usu fuisse hoc nomine insignitum, antequam hic morigerus bonæ Matris Filius in lucem sit editus, qui libro non lecto ex Centone sibi relicto nomen retinuit *Nepenthes*, ut novo hoc simplices circumveniret Pharmacopœos, & apud alios novitate aliquâ se more Adulatoris commendaret.

Recentiorum autem *Laudanata* hæc vel *Nepenthica*, olim *Opiata* dicta ob *Opium*, quod in has ingreditur compositiones, ab antiquioris notæ Medicis solertissimis Gal. teste sufficientissimo lib. 2.

de

de l. a. c. 2. Aetio lib. 2. de sig. & caus. diut. morb. c. 12. inventa sunt ad sævitiam dolorum leniendam. Nam cùm dolor sit tristis sensus naturæ gravis & toleratu molestissimus, humores variè exagitat, sanguinem corrumpit, febrem accendit, & quod omnium deterrimũ, vires ita dejicit, ut cogatur interdum Medicus rationalis & prudens morbum reliquere priorem, & sævo huic symptomati his præsidiis opem ferre, quæ licèt morbi causam non tollant, sensus tamen sepeliendo vires symptomatum acerbitate jamjam labascentes, si dextrè usurpantur, animum simul, adeò reficiunt, ut postea vegetiore conatu morbificam causam faciliùs extrudant.

Hoc callidè animadverterunt Empyrici hi ipsi quoque ceu Rationalium simiæ, & quia palato magis, quàm veritati & ingenuitati studere solent, adhibuerunt. Id dum uni vel alteri maximoperè profuit, mox tantâ famâ per aures percrebuit, tantumque inde acquisitum nomen est Buccinatore tàm impudente, ut pro novo invento suo & divino habitum sit prorsus remedio, omnibus quasi morbis medelam ferente. Unde celeberrimus & Imperatoribus nostris dignissimus Medicus *Johan. Crato*, quem meum Præceptorem & Fautorem semper agnovi, non inconcinnè id primus *Nepenthes* nominavit. Hunc imitatus animal hoc, ne fraus à simplici plebe deprehenderetur, sed singulare quid haberetur, quo eandem magis circũveniret, *Nepenthes*, ut inusitato adhuc apud Pharmacopœos vocabulo nominavit. Quod tamen, *Nepenthes* tantum valet, quantus est is, qui utitur. Id ipsum & *Narcoticum* mihi nominare licet, eò quòd νεκρωσιν quandam seu mortificationem afferat. Nam in justâ quantitate exhibitum, priùs tamen purgato corpore, motum humoris compescit, & sensus omnes stupidos reddit. Impuro autem corpori ad grana saltem iv. vel v. exhibitũ ita sedare solet omnem dolorem, ut miser æger somno oppressus tã profundo, ut χάλκεον τὸν ὕπνον dormire cogatur.

Eodem modo & *Anodynum* (si ludendũ vocabulis) à Pharmacopœis non priùs visâ aut ignotâ descriptione inscribi posset, quòd dolorem ad tempus mitiget & sedet. Hic enim genuinis vocabulis non assuetus, nec iis institutus hisce ludit, gesticulatur, &

nominat, ut vult, modò egregiè decipiat. Quæ tamen ut Anodyna non sunt, ita nec hæc unius generis. Nam alia vocantur Paregorica seu lenientia, quæ temperata sunt, & nostro similia calori, vel parùm συμμετρίαν excedentia, quæque tutò sumuntur & admovētur, ut Hydræleum, Ol. Amygdal. dulc. &c. Alia Allœotica, quæ cùm lenientia sint, sedant quidem dolorem,, attamen oppositâ qualitate, ut Ol. Rosar. vel violar. ad dolorem moderatè leniendū: Nenupharinum ad impensè calidum, Laurinum vel Anethinum ad frigidum: ita Narcotica hæc sunt, quæ sensum stupefaciendo dolorem auferunt, non tamen sine periculo. Unde horum usus temerè, quemadmodum hic & ejus similes facere solent, ineundus nō est, cùm pro ratione boni vel mali usus prosint vel obsint. Nam sine ratione unâ vice, testante experientiâ, usurpata hominem sæpè tollunt. Sin minus, in naturis etiam valentibus crebrius, ut fit ab his, adhibita vim suam exerunt, tantâ efficaciâ, ut calorem partis extinguant, nervos resolvant, unaque sensum & motum adimāt, & ut priùs etiam dictum, testante simul etiam Gal. lib. 5. simpl. med. c. 18. quantitate paulo majore assumpta hominem interficiant, ita ut pro somno conciliando profundissimus sopor, stupor & inexpugnabilis dormiendi necessitas, & interdum interitus comparetur, quo stupidus & somnolentus æger suam vitam finiat. Præter enim qualitatem Elementarem, quâ refrigerant, aliam habent calori nativo inimicam & deleteriam, nisi, ut sæpiùs jam dictum, exiguâ quantitate ac debitè apparata, & quando convenit sumantur.

Quòd autem ejus usus tutus sit apud Mauritanos & Asiaticos populos, qui *Amfium* & *Ofium* id vocant, ad incitandos animos & erigendas corporis vires, innoxiumque esse remedium quidā scribant, tribuendum id est varietati Regionum in quibus colligitur, aut artificio, aut necessariò quid aliud esse. Quod enim *Thebaicum*, idque optimum & præstantissimum dicitur, ut vult Gal. ex Cairo advehitur, albicatq;. Ex Syriâ, Alexandriâ, & aliis Regionib. allatum nigrum & minùs bonum. Quod ex *Cambaja* affertur ex prægrandi papavere, Carax illis dicto, manat. Cujus scil. capita singula Ovi Struthiocameli magnitudinem æquant. Unde minimè mirum, si ex his, cultello læsis, succi dimanet ubertas. Ex aliis locis aliud colligitur, ut ex albo Papavere vulnerato optimum haberi *Opium*, recentiores asserunt. Hæc autem *Opia* omnia frigida sunt & Narcotica, unde

de extrinsecus saltem illita hominem somnolentum, sensusque omnes hebetes reddunt in tantum, ut pileo his illito capitique deinde imposito Hominem in profundum somnum sæpius conjiciant, si non eundem interdum penitus opprimant.

Longè itaq; aliud id esse necesse est, quod Turcas ad pugnā reddat alacriores, ut tanquam Ebrii vel Amentes ad pericula quævis minùs formidolosè subeunda sese præcipitent, inq; medio Hostiū agmine, ut Viros strenuos decet, sese animosè præstent. Horum enim *Maslach*, quod nomen sine dubio sumpsit ab Hebr. שלח erravit, ignoravit, oblitus est, Opium esse non potest, dum sumentes hoc ita errent, ut nesciant, quid faciant. Ex timidis fortes redduntur, omnem rationem exuentes, optimorum Amicorum sæpè obliviscuntur; imò dū sobrii placidi, mox hoc hausto furiosi prorsus in eos non aliter ac in hostem sæviunt: Quod *Opii* non est, ut quod semper somnolentos, pacatos & tranquillos reddat.

4. *Tinctura Rheubarbari.*

Vel hinc colligere facile est, quàm absque ratione pleraque, si non omnia, componas. Qui n. cum ratione agunt, sciūt Rhabarbari usum præcipuè esse hodiè in expugrandâ bile. h. e. calidis ferè morbis. Bilis enim redundantia, aut calidos actu parit morbos, aut potestate. Hoc consilio perniciosum est extractum *cum spiritu vini*, præsertim *malvatici*: magis *Tinctura*. Quis enim ausit dare in febre Tertianâ, nedum aliâ biliosâ? Quomodo ergo Rulando innoxius ejus usus? Si nihil ipse hauriat: quicquid fiat ęgro, duplici calore, imò triplici, *Rhabarbari*, *Substantiæ aëreæ, spiritus, malvatici, etiam* dulcedine noxii, Excusat *vinis medicatis* frustrà. Noxium enim id quoque est: certè suspectum in eis casibus præcipuis. Cæteri enim quasi accidunt. *Acrimonia*, signum spirituosi & penetrabilis caloris, *corrigitur negata vini Malvatici spiritui*, quâ insaniâ? si nulla ei; ad quid *correctio?* Et quid est in *rosarum pallidarum Ecchylosi*, quod *acrimoniam retundat?* Quomodo hæc insuavior, quippe amariuscula, *suavem gratúmque saporem spiritus illius* (sic enim explicat *acrimoniā* ineptè, videl. id quod ad tactū magis pertinet, ad gustum convertendo) in *planè suavem pergratúmque* mutabit? Si quid præstant *roseæ*, frigiditate præstant & odore. Illius causâ plus prosūt aquę destillatæ, prę sertī Cichorei, Endiviæ, serū lactis in infusion. etiā

ut teſtatur artificum ratio exemplumque. Odoris causâ iidem elegerunt, præcepto Galeni, ob orificium ventriculi, ſpicæ, cinnamomi, Sem. aniſi &c. parum. Videt jam cur deſideremus *ſpicam* in iſtâ *Tincturâ*. Quare *ſtimulum* aut *calcar* ſibi reſervet. Nos enim, ſi opus ſit, in Medicinâ, malumus pro uſu alio atque alio Rhabarbarum dare in ſubſtantiâ (ſic enim fortiùs purgat) aut doſin augere in infuſione, aut decoctione. Loquor autem de caſu, in quo Rhabarbarum præcipuum habet locum: ut non neceſſe ſit tranſire ad aliud genus. Si tamen tranſeundum, cum ratione, ut jubemur à Galeno 3. Method. 2. & Hipp. 2. Aph. 52. faciendum.

5. *Extractio Aloës ſpecifica.*

Quod *Extractionem Aloës*, quam *ſpecificam* vocat (ineptè, quia catholica potiùs eſt, ſi, ut ait, *omnia benigna habet*, aut, ut corrigit, *benignorum optima*) & omnibus excellentiâ præfert, & Roſatæ Aloës, tantoperè commendatæ à maximis Medicis, nominatim: ſed abſque mentione ullius morbi &c. ut ſemper videatur ſingularis, tantoperè laudet, meliùs id ſciunt Sapientiores, nôrunt, hoc ignorante, eam uſitatiſſimam eſſe Romæ, cujus deſcriptio hoc modo ſe habet:

℞. Aloes ſuccocitrin. opt. lib. j. extrahatur cum aq. Endiv. & miſceantur ſimul & incorporentur.

Deinde ℞. Succi Cich. Succi Bugloſſ. Borrag. de Lupulo, de Fumariâ, de Roſis incarnatis, de uno tantum, quantum de altero, ut ſufficiant ad incorporationem, unum poſt alterum ſumendo, & hoc fiat in Sole, Menſe Majo.

Deinde ℞. *Rhabarb. elect. pulv. Unc. ſ. Agarici troch. drach. iij. Cinnam. craſſo modo contuſi drach. ij. infunde hæc omnia in infuſ. Aq. Endiv. & Vini albi parum & mel. roſ. Stent in infuſione per noctem: manè fiat expreſſio, cum quâ miſceatur Aloes, & fiat una Maſſa. Detur drach. j. in debilitate ſtomachi, cum dolore capitis.*

Hæc eſt genuina hujus *Aloes ſpecificæ* deſcriptio, quàm ſatius feciſſet, incorrectam ſi reliquiſſet hîc omiſſis ſuis eſſentiis, omninò non neceſſariis, & prorſus inutilibus aliis.

Verùm

Verùm cùm Italicos Medicos, atq; eos, qui hosce, ut præclara lumina sedulò audierunt, pro Bacchantibus, more suo loquendo, habeat, & Ebrius acerrimè in eos invehat (ex quo vitio omnis immodestia, intemperantia perdita, insolentiaq; intoleranda nascitur) cōdonandum & hoc furioso, ut cui Thymiamata hæc Romana fœteāt, sua, ut opinatur, fragrantiùs spirent, amabiliùs recreent, feliciùs expetantur, salubriùs ingerantur: cætera *stercora Galenica* sint & sordeant impuro huic Homuncioni. Sed quid Sui cum Amaraco? dum κίττᾳ laborat, cui lutum & carbones in summis sunt deliciis, cui torpet mens inscia recti & veri, qui volatilis & arsenicalis auræ suffitu recreatur, cui meritò relinquendum suum caput mortuum, ut & Tartarum, aliaq; similia Tenebrionis idola.

Mihi cum sanioribus Præceptoribus meis Italis, Viris probatis & doctis, quos veneror, & meritò ad cœlum usq; tollo, ita sentiendum, ut his optima quæq; & salutaria unicè placere dicam. Quorum vestigiis si degener hic pyrgopolina (utor n. ipsius verbo inepto pro pyrgopolinice) institisset, atq; medicinam veram diligenter didicisset, non aberrare in artis operibus potuisset; medicamenta verè divina, quæ pro pudore suo *stercora* vocat, ei cordi fuissent, ac nunquam ad tàm periculosa (licet ipse sola βοηθήματα dicat, & semper fuisse in omnibus suis curis, contra evidentiam eorum qui, ipsomet teste, perierunt, impudenter glorietur) descendisset, ut quæ semp pollicitationibus multis & magnis, non sine artis suędedecore, opus habent, ne in leves evanescant fumos & auras. Furni enim Chymici (de Pseudochymicis loquor) ut hoc tempore multis magnas pariunt divitias; ita semper indigent Præcone bono & vafro Artifice, qui variis technis, promissionib' aureis & compositis verbis à credulis uberrimum abstrusâ & reconditâ suâ arte extorqueant lucrum; sed ad tempus. Si in his minùs exercitatus est, sæpè cum numerosâ familiâ panem atrum ex jure hesterno vorare cogitur. Sed ad ea, quæ restant.

6. *Resina Cathartica.*

Recurrit peccatum in *Tinctura Rhabarbari* non notatũ. Quis n. omnia notet? Est id, Dosis singulorum non expressa: fortè, ut peccata non patescant. Miror autē cur *resinam* post *sublimationem* dicat, & *purgandi* vim tribuat. Ascendit enim, ut etiam dispensatoria Noribergense & Augustanũ testantur, oleum post aquam & spiritũ, relicto in fundo cum colophoniâ, *Diagridio* & fortè etiam *opoponacis* vi purgante. Consistit n. ferè in terrenâ quâdam substantiâ, quàm chymici vocant salem. Argumento sunt extracta, infusa, decocta, Tincturæ seu Elixiria: quę si sublimentur, vis purgans in fundo manet. Qua propter ipsemet deniq; *abstergendi facultatem resinæ suæ* tantũ dat. Quod si impuritates animi ipsius, quas maximas esse necesse est, quia os nihil aliud loquitur, abstergere posset, præclarè sibi aliisque consuleret, si quotidie & sæpius aliquid inde sumeret: nisi in deploratis est, quod vereor ob Fortunam, impudentię & audaciæ non rarò adjutricē: secundũ illud: *Audentes fortuna juvat.* sed reverenter habeat, si potest. Nam-----*tolluntur in altum*

Ut lapsu graviore ruant.

7. *Spiritus Catharticus.*

Etiam hîc, haud dubiè conscius venenatorum, à se usurpatorum remediorum, à nullo unquam accusatus, nihil aliud crepat & vociferatur, quàm excusationē veneni. Ut autē suũ *spiritum Catharticum* meliùs excuset, in medium affert hanc descriptionem:

R. Diacarth. recent. dispens. Unc. iij. Spirit. Vini Malvat. q. s. F. l. à spiritus Catharticus filtrationis, & circulationis operâ.

Genuinus verò, quo hoc in loco hic usus *magnarum virtutum*, ut sesquipedalibus loquitur verbis, *earumq; tutarum*, prorsus descriptioni priori non convenit: quæ, ut ejus testatur manus, quã negare nõ potest, hoc modo se habet:

R. Colocynth. Unc. s.
Agaric. Troch.
Diagrid. (Recens, vel antiquatum, Si recens efferum: si antiquatum imbecillum & treminosum)
Helleb. nigri.
Sp. Diarhod. Abb. ana Drach. iij. (Bella mehercle correctio)
Radic. Mecho. Unc. j.

Incide & contund: misceanturq́;.

℞. de isto pulvere Unc. j. ſ. Spiritus Vini optimi & circulati Unc. vj. infunde simul, & stent in loco calido per triduum, deinde exprimantur fortiter.

℞. infus. express. q. ſ. & infund. spec. suprascript. Unc. j. & infund. per triduum vel quatriduum.

Tunc iterum exprimantur, & reiteretur infusio expressa cum reliquis speciebus recentibus, & stent per quatriduum aut diutius, si tibi visum fuerit, Colaturæ expressæ dosis est à scrup. ſ. ad scrup. j.

Hujus spiritus Cathartici descriptio cum impressâ typis nullo modo convenit, nec cũ operatione, quæ & nimis vehemens est, ideoque suo etiam judicio indigna quæ, lucem adspiceret. Quid putabimus factum in cæteris? si negas, fides non habetur. Hoc n. lucri habent mentientes, ut etiã vera fortè dicentibus non amplius credatur, teste Aristotele.

Sed viro bono mentiendum nunquam, quia mendacium semper aut fallit, aut nocet. Unde præstat scire hanc potiùs, quã experiri. Hęc n. vehementer Cathartica naturę nostræ qualitatem adversam habent, & penè deleteriam, ut Actuar. lib. 3. c. 7. loquitur; qua ratione vincere, nõ vinci nata; habẽtq́; talia medicamẽta omnia purgans ꝗdpiam, ipsi p̃cipuè stomacho infensum & ingratũ. Idipsum veritus hîc potius hanc, ut & paternã, quamvis aureã spiritu vitę, suppressit, & in ejus locũ substituit aliam vi pręcipitẽ, consilio expertẽ (ut suprà ostẽdi ad Tincturã Rhabarbari. Est n. par ratio: licet excusare coneris distinctione ejus ꝙ *simpliciter* & *quod relatè*, q. nõ omne medicamentũ sit ad aliquid) aliter scribens, aliter medicans, & nihilominus in errore pertinaciter perseverans: hoc unicè agens, ne fraus deprehendatᷓ. Excessus certè horũ vehementiũ medicamentorũ, inprimis Colocynthidis, periculo non vacat. Abradit. n. hæc Intestina, & oscula venarum aperit ad ipsa pertingentia.

Vidi ante annos circiter 30. in Illustri Dn. Dn. Danberg Pręfecto in Regenstauff, laborante Colicâ, qui suasu cujusdã Empirici in vinũ injecit dimidiũ pomũ Colocynth. vinoq́; hausto parũ saltẽ ad movendã alvũ, inde nõ solũ merũ ꝓfluxisse sanguinem; sed deinceps per totam vitam imbecillitate Intestinorum laborasse.

Me-

Memini, inquit Dodonæus, *ab Eremate, cui incocta fuit Colocynthidis Drach j. Hominem robustum non diu supervixisse, & mox post mortem aliquot deinde horis sanguinem copiosum per sedem effluxisse.* Nihil autem scelestius, ut cum Plinio loquar, *quàm Hominum periculis, & per experimenta fallacia ac conjecturas morbum Hominibus inferre.* Horum culpâ certè & temeritate efficitur, ut medendi ars, quam tu cum tuis ob ignorantiam deformas & denigras, unà cũ Professoribus sit despicatui. Sic n. Hippocrates noster ait in lege: *Omnium profectò artium medicina nobilissima. Verùm propter eorum, qui eam exercent, ignorantiam, eorumq; qui temerè de medicis judicant, omnib. artib. jam longè inferior habetur.* Non nego tamen, multum juvare quoque avaritiam & inde natam improbitatem tuam. Quæ si quibus hactenus non patuerunt, hinc, ut spero, patescent: ut cavere possint omnes. Hoc enim consilio ostendere volui.

8. *Rhodostagma solutivum.*

Hoc restat ex purgantibus: quod ferè omnia similia habet cũ *Resinâ Catharticâ.* Primas sine dubio habet *Diagrydium.* Cur ergo ab eo nulla fit appellatio? sed hoc leve est: ut & ꝙ planior poterat esse cognominatio. Gravius est, ꝙ dosis singulorũ, mensura aut põdus nõ exprimitur. Absq; his enim quomodo excusabitur *venenata natura, & ferocia effrenis*, quam ipse adscribis Diagrydio? *Segregatione* enim, *digestione & filtratione*, cum *succo rosarum vel aquâ destillatâ rosatâ aut simplici*, si *ad tantam benignitatẽ reduci potest, ut purget omni medicinâ benignâ clementiùs*, ut ait sine omni ratione aut teste (his n. creditur, nõ ipsi) argumento est diagrydiatã vim periisse, vel diluendo nimio liquore, vel evaporando, vel quomodolibet aliter separando. Nos interea retinendos censemus syrupos rosſ. solutivos &c. ut minùs operosos & periculosos quicquid hîc nugeris.

Hactenus de magnis tuis *spagiricis medicamentis purgantibus* locutus sum pluribus, quæ ut minimè tuta sunt, ita hisce sæpiùs utentem raro vidit Sol Senem, idq; infinitis est exemplis palàm, neq; exercitatis ex his jam relatis clàm. Verè ab Hipp. scriptum est in Lege: Audaciam artis Ignorantiam arguere; & alibi conqueritur, esse, qui ex eo, quod ignorent, non parùm lucrifaciant. Hic ergo cum suis

Asseclis, si in morbum incidant suâ naturâ acutum & periculosũ vel difficilẽ ac pertinacẽ, nõ festinant, secundùm proverbium, lentè, sed atrocissimo ausu violentissimis hisce jã enarratis remediis utuntur; ad nova hęc & nondũ satis explorata medicamenta cõfestim cõfugiunt, experimẽtaq; ut dictũ hactenus sępius, ꝑ mortes Hominũ agũt, nullo nisi ad ostentationẽ respectu habito ad speciẽ, locũ, tẽpus morbi; ad vires, ætatẽ, temperaturã ægri; ad materię concoctionẽ vel cruditatem; ad vias, quò natura vergat; ad Regionem, anni tempus, cœli statum, vel consuetudinem; deniq; ad causarum & symptomatũ varietatẽ. Hæc n. omnia hi vel nihili, vel nõ admodum magni faciunt, ut quæ, quemadmodũ calumniantur, *superstitiosorum Galenicorũ* commenta sint; sed vel subitò, vel impræmeditatò, nullâ sæpè factâ inquisitione, Elenchum remediorũ suorũ revolventes, aliquid familiare, quod istis est singulare, sed strenuũ, violentũ & verè catharticum eligunt. Id si fortè semel expugnavit morbum, quanti triumphi cantantur undiq;! quantę laudes per Aniculas (quas hi mercede conduxerunt) apud vulgares circumquaq; celebrantur, & in omnibus angulis apud plebejos resonant!

Si verò rem decumbentis deteriorẽ faciant, quod utplurimùm accidit, & vires superpurgatione prosternantur, tunc titubant. Interim repentè æger expirat. Tunc fingunt novum & inauditũ morbũ, causasq; alienissimas prætexunt, & symptomata inopinata accessisse mendaciter garriunt, ut extra culpã apud vulgus videantur pręclari hi Medicastri; ut non immeritò de illis dici possit, quod Ennius de suo scripsisse videtur seculo:

Non n. sunt arte Homines hi divini, aut scientiâ;
Sed superstitiosi Vates, impudentesq; Harioli,
Aut inertes, aut insani, aut quibus egestas imperat,
Qui sibi semitam non sapiunt, alteri monstrant viam.

Talem imperitum & ex trivio adscitũ Medicum Gal 1. de dieb. decret. censuit tantùm ab appellatione verâ Ministri Naturæ abesse, ut maximè contrario nomine ipsum dignum affirmet, Inimicum videlicet Naturæ appellandum, & ægrotantis hostem, qui ex morbo sępè levi sævum ac vehementem, ex parvo magnum, ex brevi longũ, ex benigno malignum morbum efficiat; ex sanabili deniq; affectu irrecuperabilem sanitatis jacturam introducat.

Ex his, qui sis, Rulande, te in speculo noscere nunc disce, ibiq; adjunge tui similes. Nihil autē quicquam horum contra te in mediū protulissem, ni lacessitus contra datam fidem, veritati lampadem accendere coactus fuissem.

Nec est, ut Rulandus singulares suas præparationes cæteras, Aquas Antepilepticas, pulveres similes, diatartareasq; mihi objiciat. Hę enim non minùs partim insulsæ, inconstantes, aut omninò falsæ sunt, & ab ipsomet effictæ; partim emendicatæ, depravatæ, aut in locum aliorum meliorum substitutæ (Quis n. tam rudis in arte est medicus, non solo nomine aut professione, sed re, qui talia, aut his longè meliora pro re natâ excogitare, nequeat?) ut nō curando, sed adulando, aut avaritiæ, aucupandis tantùm pecuniis inserviant, & verè dici cum Horatio possit:

Gaudent scribentes, & se venerantur, & ultrò
Si taceas laudant, quidquid scripsêre beati.

Quòd si suâ opinione gratificando ęgris aliis præpollent, scito Rulande vicissim, contraria esse χάριν καὶ ἀχαριστίαν. Et dū gratā rem ægro facis, quoad cupiditatem & placitum, ut fecisse te aliquid videaris, rem facis minimè gratā, quoad sanitatem. Nā medendi perfectio, ut & hoc scias, non tam in *variâ aut verâ remediorū præparatione*, quàm in *dignotione morbi* usuq; methodico cōsistit. *Qui potest dignoscere morbum*, inquit Hipp. lib. de arte, *potest rectè & dextrè mederi.* Hoc n. principium reliquorum omnium & inveniendorum & usurpandorum. Nihil difficilius, nihil in arte medendi præstantius, quàm partem affectam, causam & speciē morbi cognoscere. Morbo autē cognito ars tot suppeditat remedia, tot suggerit pręparandi modos, ut liceat mediocriter doctis undiq; quæ velint, seligere, maximè in Pharmacopolio benè instructo; quod possidere debet (ut hoc obiter dicam) *Vir bonus* & *doctus*, qui artem suam cognoscendi, præparandi, temperandi, miscendi, colligendi, extrahendi, asservandi singula medicamenta exactè teneat, nihil suo judicio mutet, nulla aliena substituat, ęgris, nisi jussus, nihil exhibeat: nec ipse artem exerceat Medicam; famulis suis non cuncta concredat; ipse præsens omnia, ut quàm rectissimè & solicitè administrentur, procuret; pretia pharmacorū etiam sine lege æstimet tolerabilia, non, ut *Tu cum tuo Pharmacopœo*, qui res sæpè nullius pretii maximo vendidistis. Exempla quæris? siquidem ita vis, dicam. Unum saltem remedium Infanti exhibitum pluris,

quàm

quàm 24. æstimâstis florenis, qui & soluti sunt à Parentibus Pharmacopœo.

Pro ægro Nobili à S. qui vestræ commissus curæ, mortuus intra paucos dies est, pro remediis saltē ei exhibitis, Pharmacopœus solus 700. circiter ab Hæredib' exegit florenos, te adhuc excepto: quorum dimidiam partem is jam accepit, &, ut compertum habeo, tecum divisit ex pacto.

Levis sæpè fuit cura, ut palàm omnibus, quę non ad minimũ ad 100. florenos vel ultra apud Pharmacopœum solum sese extenderit. Ita factum, ut, quod uni decessit, alteri accesserit. Taceo plura.

Quâ de re etiã ipsi Legati in Comitiis hîc habitis cõquesti sunt, nihil simile apud omnes Pharmacopœos totius Europę in benè constitutis Rebuspubl. auditum & perpetratum esse, ac apud hunc.

Sed quis crędat in tam benè constitutâ Republicâ tales Impostores artificiosos inventos fuisse? qui res nullius sæpè pretii maximo vendere ausi, idq; impunè, quibus & materia & confectionis ratio sępè, si non prorsus ignota fuit, dum unus in obscuro has confecit & miscuit, alter ut Agyrta vendidit, easdem undiq; proclamavit, commendavit, & exhibuit tanquam salutaria pharmaca, si non πάγχρηστα.

Legibus quidem in hac laudatâ Repub. cautum est diligenter, ne cuipiam liceat aperire officinã materiæ medicę, nisi priùs examinato & jurato, & quæ à Medicis & Viris honestissimis Ordinis Senatorii quotannis cum examine solenni inspiciatur, in quâ pretia insuper rerum singularum ęstimata, & certo modo constituta non temere augentur. His repagulis omnibus fractis, res devenit apud Novatores & Nugatores hosce eò, ut neglectâ taxâ, (ita loquendo) sibi ipsis pretium medicamentorum constituerint, eâq; decuplo majore æstimârint. Quis n. cùm probitas algeat, aliâs dives fieri posset? Deinde Medic' hic Pharmacopęi munere fungẽs; vicissim Pharmacopola Medici officiũ obiens, ita sese fricuerũt mutuò, ut Muli: nõ nisi circũventiones in Proximi damnũ quærẽdo, & sine rubore ullo easdẽ sedulò exercendo, q̃ etiã pro virtute & palmâ ab illis habitæ fuerunt, ne quid nunc durius dicam, quod in tempore declinârunt abitu suo. Utile autem ac simul summoperè necessarium boni Magistratus officium, facere, ne cura hæc inspectionis visitationisque officinarum

unquam negligeretur: cùm ſalus totius Reipubl. & vicinorum, poſt Medicum, hinc dependeat; & de multò levioribus aliis rebus interdum ſit is plusquàm oculatiſſimus. Sed, ut finem faciam, hoccine ſit piè, & , ut Chriſtianum decet, mederi? hoccine boni viri ſit, his technis impiis & nefariis uti, proximumq; ſuum ſub Pietatis & veritatis ſpecie circumvenire? judicent boni, candidi & ſynceri Arbitri, quibus *Uſus* & *Ratio*, duo veritatis inveſtigandæ inſtrumenta certiſſima, ſemper cordi fuerunt. Et cùm hæc omnia, quæ in eos medicaſtros pro ſanâ medicinâ dixi, perpenderint ſedulò, quibus mica ſalis & candoris ineſt, neminem ex illis fore exiſtimo, qui à me ſit diſſenſurus, quòd ea cum venerandâ antiquitate, & perpetuæ experientiæ teſtimonio conveniant.

TERTIA PARS,

De juramento Baſileæ præſtito.

NUnc ex his omnibus ſufficienter relatis, Rulande, tuam ipſe examina conſcientiam (latere enim conſcientiam nequit ſcelus) inq; te ipſum deſcende, num Tu, unà cum Fratre tuo Andreâ, *juramento Baſileæ* in promotione Doctorali (hanc enim jactatis) præſtito, ſatisfeceris, ubi expreſſis verbis inter alia Deo in Teſtem adhibito, juraſti: *Te in docendâ faciendâq; medicinâ rationem ſenſu, methodum experientiâ confirmaturum, declaraturum: pacta, præmiaq; avara, promiſſa ſuperba fugiturum: pudicitiæ non minùs, quàm ſalutis ægrorum aſtantiúmve rationem habiturum: Magicis, ſuperſtitioſis, noxiis medicamentis in univerſum, inexploratis ſaltem in humano corpore, nec uſurum, nec Exoterico cuiquam commonſtraturum: omnia denique artis opera pietate Chriſtianâ ſuſcepturum, conditurum, perfecturum. Hæc ſynceré & religiosè obſervanti Numen in cognoſcendo ſolertiam, in operando dexteritatem præſtet & ſucceſſum: Delinquenti verò contraria eveniant omnia.* Ea conſcientia tibi, quemadmodum jurâſti, vivus Infernus erit, niſi ad melioreͤ menteͤ redieris. Cogita nunc q̃d facturus ſis, dum tempus habes: aut reſipiſce, aut plevera. Deus enim non illudetur tuis ſannis, ſed requiret iſta à te, quæ nunc celas & tegis.

Ipſe enim novit abſcondita cordis tui, ut omnium, cui etiam redditurus es rationem factorum tuorum, & quidem ſufficientem in illo die, qui erit ſine veſperâ. Interim tamen ſcias, quòd ſicuti Poſteritatis eorum, qui divini nominis reverentiam in religione jurisjurandi tuentur, felicior eſt etiam in hac vitâ ſtatus; ut & Ethnici obſervarunt juxta verſum Heſiodi:

Ἀνδρὸς εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων:

Poſteritas Hominis rectè jurantis ovabit:

Ita perjurii pœna non ipſos ſaltem manet Authores, ſed & in omnem poſteritatem redundare ſolet, quia DEUS Zelotes. Etſi pœnam interdum DEUS differt ob cauſas multas, quæ nos latent; ſera tamen venit, & tarditatem vel longam moram tandem ſupplicii gravitate compenſare ſolet: ut & Polybius experientiâ & lumine naturæ doctus exclamat:

Χαλεπὸν γὰρ λαθεῖν θεὸν αὐτίκα ἐπιόρκον.

Igitur mirum tibi minimè aliquando erit, ſi huius perjurii DEUM ultorem ſis habiturus, nam, ut Homerus inquit;

Ἔχει θεὸς ἔκδικον ὄμμα.

vel, ut Chriſtianus Imperator loquitur: *habet jurisjurandi religio cōtempta* DEUM *ultorem*. Nunquam ergò conſcientiæ tuæ pœnas, neque divini numinis animadverſionem effugere poteris.

Cum hoc ſimul juramento tibi in animum revoca, quæ in præſentiâ Sereniſſ. Principis ac Dn. Dn. VVolfgangi VVilhelmi Comitis Palatini Rheni, Ducis Bavariæ, Comitis in Veldentz & Sponheim, &c. & corā ejuſdem Serenitatis Conſiliariis, Viris Generoſitate, Nobilitate, & ſummâ eruditione excellentiſſimis, quibus, tuis intempeſtivis petitionib. de reconciliatione, non levem peperiſti moleſtiam, ſtipulatâ manu, poſt eandem ſanctè promiſiſti, te in poſterum *boni functurū Viri officio, de me & ore publico & ſcripto honorificè ſenſurum*. Id te non præſtitiſſe, quemadmodum ſanctè promiſiſti, clarè liquet, ex jam ſuprà relatis, & ex tuâ Epiſtolâ ad Fratrem Andream ſcriptâ. Hæc enim nobis pars reſtat.

QUARTA PARS,

De Epistolâ ad fratrem Andream scriptâ.

1. IN GENERE.

IN hac enim ex improviso, præter omne meum meritum, ingrato & crudeli prorsus animo, jam reconciliatus me adortus es. Hoccine de te, & Fratre tuo, perfide, meritus sum, quem, ut scis, licet impudentissimè neges, *historiâ ultimâ Curationum*, quas, infinitis mendaciis ornatas, assuisti recoctæ tuæ crambi *Morbi Hungarici* (qui reverâ nihil est aliud, quàm veterum febris maligna seu pestilens, quicquid nugeris, cum cap. 1. tum dictâ Epistolâ) cap. 7. q. tantùm *in declinatione fuerit, & ex alvo suppressa flatibusq; retentis in deliquium inciderit ob frigida assumpta, non ob malignitatem reliquam*, cujus contrarium curatio ostendit, quam ibidem negare non potes; eum, inquã, scis febre malignâ penitùs oppressum, ita, ut prostratis virib. omnibus, linguam vix movere, nec duo verba amplius articulatim proferre potuerit, auxiliante DEO, ad vitam revocavi. Quam mihi hactenus ambo rependistis gratiam? *Viperinam omninò*, non humanam. Mala nempe pro bonis; pro egregiâ navatâ & fideli operâ calumnias & improbitatis vim venenatam, loco honoris à vobis reportavi. Hoc enim modo, sed vestro more, Amicos bene meritos hactenus beare soliti estis. Verùm

Felix, quem faciunt aliena pericula cautum.

Qui prudens est, caveat sibi, meo exemplo monitus, ab his, qui hoc peculiare habent, ut præmii & honorarii loco, Medico fideli, pro summo labore (extenues tu ibidem, ut voles, & soles, quæ abs te non geruntur, aut tuis) persolvant mercedem hanc viperinam. Fideliter enim curati, vel admoniti saltem de re sæpè levi, erroris cujusdam, cum tandem odio prosequuntur extremo, & tantâ ferociâ, ut insuper plumbeas gerere iras adjunctis calumniis videantur. *Hæc verò*, ut Nicetas Choniates in Annalibus dicit, *improvisa admodum & inevitabilis improbitas, ab iis æmulis, qui ingeniis sunt illiberalibus & moribus occultis præditi, linguâque pollent ab animo dissentiente, proficiscitur.*

ot quæ ingenuum & liberalem nullo modo ferre possunt. Vult Seneca, pectus castissimum, EUM *esse Ingratum, qui negat se beneficium accepisse; Ingratum qui non reddit; Ingratum, qui dissimulat; Ingratissimum omnium, qui oblitus est*: à cujus domo certè non recedet malum, dicit Jehovâ per Salomonem. Cœlestis enim Νέμεσις, in illam exardet. Quod & ipse Seneca agnovit, dum inquit: *impunita non manent, quæ invisa omnibus bonis sunt.* Neque ullum supplicium gravius censendum publico odio.

In quibus recensendis, ne Lectori æquo, prolixiore narratione nimiùm molestus esse videar, eum ad tuam Epistolam, tanquam vivum *perfidiæ & ingratitudinis* exemplar nunc remitto, ut te ipso Teste videat, te eum verè esse, quem hoc scripto adhuc valdè leviter adumbravi; ad quam examinandam antequam ulteriùs progrediar, audacter & constanter pronuntio, te in illâ plus dedisse affectui, quàm veritati; insaniæ magis, quàm rationi indulsisse; furori plus, quã consilio obtemperâsse. Quâ in re si tibi (*Calumniatori*, qui *mentiris*, quique ea curas, quæ ad te non pertinent, & insuper improbè loqueris, paulò acriùs sim responsurus, id cogita, te adeò indiscretum & insolentem ad hoc faciendum ansam & occasionem dedisse, ut tua tandem malignitas, improbitas & impietas detegeretur, & calumnia tua, qua multos bonos & insontes clàm & nefariè hactenus proscidisti, semel opprimeretur. Solet enim sera ultio gravissima tandem venire Impio; *quem* ut Regius Propheta dicit, *occidet malitia*; &, *odio habentes justos, perdentur*. Posthàc ne infestâ & molestâ calumniâ tibi magis obsis, (Nescis enim quid serus vesper adhuc vehat) me repetentem tua verba, Rulande, cum declaratione placidâ & verâ, audi particulatim, in plerisque ad me attinentibus. Quem enim ibidem, & ex professo, exagitandum tibi sumis, is, quisquis tibi videatur, suo tempore satis se potentem in retundendis ineptiis tuis declarabit. Dignior certè visus est eidem Ampliss. Facul. Medicæ Basil. quæ in te lauream contulit, fratre tuo, quamvis is commendatione Tubingensis Fac. Med. instructus veniret ad eandem Lauream consequendam. Si hoc non intelligis, interroga fratrem: aut si is non ampliùs meminit, ob studiũ *curandæ cutis*, quod ei commendas æquè ad calcem bellæ tuæ Epistolę, ac *Medicinæ*, Magnificum, excellentiss. Dn. Dn. Felicem Platerum. Ad hunc enim provocasti, qua de usu Antimonii in febre Ung. quęst. 69.

2. *In specie vel particulatim.*

Quod olim decima Musa scitè (quis enim non queratur de nostri seculi perditis ingenio & moribus?) *Nihil nunc*, ait, *vile est, nisi mores mali, eorum licet jam messem metere uberrimam*: Id vero veriùs in te liquet, Rulande. Sive enim quis Thrasonicam jactantiam, aut maledicentiam, aut imperitiam, aut impudentiam in proprio suo regno velit contemplari, te intueatur, aut Epistolam saltem, quâ se Rulandini Muli mutuò scabunt, inspiciat & legat.

Viperini ingenii alios principiò insimulas & accusas (δὶς καὶ τρὶς τὰ καλά) cùm tute testeris, te genuinum & germanum genimen earum, ut qui accessu primo semper ore blandus, recessu mel lethale, imò Aspidis venenum sub labiis tuis, cujus os maledictione & amaritudine plenum, quique parcere, nec vivis, nec mortuis unquã didiceris. Taceo nunc desiderium pulveris viperini, vel potiùs colubrini: pro quo revelando, ut mihi retulêre oculati testes autographi tui, quid non pollicitus es Magistro, seu præfecto Mallearii Titeldorffensis? saltem, ut novum haberes auri aucupium: vel quia vetera sordebant: vel quia jam illud Poëtæ in aliâ materiâ noveras:

Quæ si non prosunt singula, multa juvant.

Quis verò Thraso unquam deridendum se albis dentibus paril expostuit modò? *Cives Ratisponenses & exteros, divites & pauperes desiderio tui angi* gloriaris. Certè ego cum aliis credo, ne redeas, & pecuniâ emulgaes, præsertim cùm nunc Pragæ aurea messis te penit' non possit non corrumpere, corruptumque obfirmare.

Quanta, quæris, *nostrorum omnium fuerit praxis hîc, dum tu ibi S.C. Majest. medearis? Quot Principes, quot Barones, quot Nobiles, dum tu ibi absens es, collegium Medicum Ratisponense consultum iverint?* Quis verò mortalium cogitasset, tantam fatuitatem, fastum, stultitiam, prorsus esse in hoc Rulando famoso Archiatro, honore infatuato, si non hæc effutivisset, vel, more tuo, scurriliter loquendo evomuisset & in apertam lucem Europæam sese posuisset? Cuicunque vel mica judicii sani, dexteritatis sobriæ ab ingenitâ modestiâ est, facilè pol hinc agnoscet, Archiatrum hunc gestare in calcaneis Cerebrum. *Deforme est*, inquit Cicero, *de se ipso prædicare*,

dicare, falsa præsertim, & cum irrisione audientium imitari Militem gloriosum. Anne tu melior *Medicus es, quia S. Majest. Cæs. mederis*? Qui cum ratione judicant, honoratiorem aliis te agnoscunt cum Galeno l. 9. de plac. Hipp. & Plat. c. 6. *Apertum est*, inquit, *Medicum, quâ Medicus est, corporis sanitati consulere. Quâ verò, ob aliud quid, hoc agit, aliam habiturum esse appellationem: quippe cum nonnulli lucri causâ medicinam exerceant &c. gloriâ alii & honore allecti. Hinc alius ambitiosus, gloriosus, quæstuosus appellabitur. Finis autem medicorum, quatenus Medici, minimè est (ut Menodotus Empiricus scriptum reliquit) gloriosus, aut utilis. Sed ipsi Menodoto talis fuit: Diocli verò nequaquam, sicut neque Hippocrati, aut Empedocli, aliisque compluribus veteribus, qui humanitate & benignitate medebantur.* Fortunæ ergò hoc est tuæ, Rulande: cui quantum tribuis, tantum detrahis scientiæ Medicæ. Verissimè enim Aristot. ait: *Ubi plurimum est fortunæ, ibi minimum prudentiæ.* Sed hæc superant captũ tuum. Cerebrum enim, ut dixi, tibi non est in summo, sed imo.

Tuâ porrò *medicinâ nusquam gentium ullum mortuum* ais. Quæ confidentia & quàm absurdissima persuasio, quæ imperat homini huic imperio gravi? Adeò fascino ambitionis infatuatũ te cordati habebunt abinde, ut neque sensu communi pollere, sed infirmitate intellectus laborare te, credituri sint.

Si id præstas, quemadmodùm fabularis, non homo, ut humus, sed Deus es. Ineptius nihil, quàm omnium sensu falsissima effundere. Tu, ut Medicus, multa quidem garris & promittis; quod, ut Flaccus ait, *Medicorum est*, scilicet imperitorum, qui omnia possunt & sciunt apud indoctos; sed unà cum istis aut nihil eorum, quæ promittunt, efficis, vel parùm juvas: omninò autem lædis, si non subitò jugulas.

Recordare parumper solius *Schrenkhii, Mercatoris Ratisponẽsis*, qui sanus tuo cõsilio purgare se solùm volens, ante tuam sumptã medicinam quinq; exaravit adhuc literas; paulò pòst hausto tuo pharmaco, nondũ horâ unâ elapsâ, in sellâ cum suorũ omnium luctu subitò ad superos transiit, & quidem te præsente & adstante, bone Vir. Taceo aliorum.

Sed fortè nunc in horto tuo secretiore, qui in Utopiâ est, peculiarem plantam istam excellentem Inmoth vel Nezach Moth, vel hanc, quæ ab aliis Meth Moveth vocatur, invenisti, vim vel differendi vel propellendi & vincendi mortem habens, ut tantoperè inflatis buccis glorieris & triumphes; *nusquam gentium ullum tuâ medicinâ mortuum*.

N Im-

Imperitiam verò tuam, & maledicentissimam calumniam in Catalogo contexendo eorum, qui hîc & alibi in Domino Naturæ lege & Opt. Max. inevitabili decreto placidè obdormivêre, manifestè prodis, quòd Virum Consularem, Patricium, verè bonum & candidum, à Gente Suevâ cognominatum, de te & tuis benè meritum; inprimis autem de totâ Republ. Ratisponensi, (ut & ejus Parẽs, Avus, Proavus, Atavus, ultra trecentos annos) *Sulphureum* indigitas, insulsissimus omnium, Grammaticorum rudissimus, dign⁹ profectò, ut more *Beanorum* vel *Asinorum* loris vel fustibus cædaris.

Exhorresco audaciam impiam, & effrenem tuum, inconditum, & barbarum, imo prorsus Sathanicum boatum & rugitum, quando scribis, *Moroldum, Portnerum, Speidelium,* Viros de Repub. tam præclarè meritos, cum gemitu & dolore Principum & urbium hac vitâ functos, (in quib. domicilium habuit Spiritus sanctus, & mens immortalis ipsa ad imaginẽ DEI condita) *excacavisse animas.* Indoctissime Medice, inquinatissime omnium corde, voce, stylo: insimul pudeat te petulantiæ, mendaciorum, maledicentię, Christiano homine, qui esse cupis, indignissimæ. Quis unquam Barbarorum immanissimorũ, vel ipse Alcoranus Mahometicus ita acerbè & scelestè, imò prorsus impiè locutus? Quorum curationi ego partim non interfui, ut longè absens, partim si, non solus.

Cur ergò Mendax me solum, cùm res longè aliter se habeat, ut tu mẽtiris, publicè accusas, præteritis cæteris sicco prorsus pede: hos, si Vir bonus esse cupis, simul & collegas mihi adjunge cum formulis remediorum, non in angulo, sed publicis pharmacopoliis præparatis & adhuc extantibus, experieris tunc, eos non dente Theonino, vel aureo tuo jam artificiosè tibi evulso, rodere velle alterius bonam famam, sed ipsâ veritate convincére, te omnium esse mendacissimum, nec dignum ampliùs consortio bonorum.

Porrò, Rulande, Medice insane & temerarie, quis Rhadamãtum te fecit, quando defunctum *Jonam Paulum VVolfium*, Virum Reipub. (in quâ tu ex egeno factus es locuples) nostræ primarium, doctrinâ, eruditione, famâque longè lateque celebrem, & abinde Imperatoriæ Majestati, Dn. nostro Clementissimo, dum viveret, cõmendatissimum, qui in verâ & ardenti invocatione Filii DEI animam Creatori suo reddidit, non solùm *in Stygiâ palude hospitẽ* facis, sed etiam nefariè & atrociter (superstitem familiam, Agnatos, adeoque totum Ordinem Senatorium Amplissimum Imperialis Ratis-

ponę;imò ne Deũ ipſũ veritus) ſanctos ejus Manes laceſſis & pſcindis traducendo,fuiſſe *Lupũ rapacẽ*, & in pfligatiſſimorum conſortio pœnas infernales luẽtiũ,plus quàm Sathanicâ audaciâ collocas?ô ingrate,ô effrenis,ô amens,audax,effrons,excors,impudens os & canis! quis Nilus, Iſter, Rhenus,aut Albis eluet tibi hanc enormẽ culpam & æternum dedecus?

Inſultare mortuis non eſt ſanctum, dicit Homerus Gentilis. At in Domino piis uſq; derogare omnẽ vitę honeſtatẽ,quo piaculo dignũ ſcelus eſt? O Pattęcione calumnioſior, Sycophãtâ pejor, Sathanę ſimilis! Jam mortuis prędaris Viris,quorũ aſpectũ ferre non potuiſti,nec eorũ aliquos cognoviſti,ut Lepus inſultas,fœda omninò animalia imitatus,quę ut cadaveribus delectantur: ita tu invide & malevole Hypocrita inſectatione mortuorũ tã piorũ. Tu Ethnicorũ calculo execrabilis es,nedũ Chriſtianorũ, qui nôrunt ex ore veritatis Ezech.18. Qui calumniat' eſt & vim fecit Fratri ſuo,morietur in iniquitate ſuâ. Et ero teſtis velox maledicis,minatũ Jehova tibi apud Malach. 3. Damnabilis pinde es,niſi reſipiſcas. Malũ tuo imminens capiti, limini acquieſcens ad Stygiã paludẽ,ut juſtas expiaris impietatis ſummę Sycophãtię nefarię,& maledicẽtię execrabilis pœnas,jamjã te expectat. Et cũ Filius æterni gaudii eſſe nolis,ſis damnationis,ut opera tua merentur. Nã ut ſeris,ita metes, Heu neſcis,quæ ad Orcũ ſit ultio! Hactenus ad tuas.

Quẽadmodũ autẽ nihil magis eſt volucre, nihil faciliùs emittĩ, nihil citiùs excipitur,latiùs nihil diſſipatur obtrectatione inſidioſâ,q & fex calumniatorũ & ſcõmatum ejaculatores optimè nôrunt,dũ in omnibus oſtendunt crudelitatẽ ſuã & odiũ, quod in mortale genus habẽt,& invidentiã;imò falſa crimina intendẽdo in hoc unicè incũbunt,ut ſcienter & malitioſè ſtudio divexandi & infamandi impbè de aliis loquanĩ,ut inde ſemp aliquid hęreat: Ita ſcio te, *Rulande*, huj' farinæ Homuncionẽ non eſſe infimũ,ſed vitioſę criminationis,q̃ ex malignitate & obtrectandi petulantiâ naſciĩ,maximè ſtudioſum.

Quamvis autẽ hactenus nõ ſum ſolitus pro calumniis & maledictis calumnias & maledicta rependere,optimèq; nôrim, q ingenia muliebria intellectus imbecillitate & mentis inflatione laborantia & turgeſcentia nõ aliter, quã leni curanda ſint & mitigãda ſermone ac pharmaco: Veruntamẽ, *Rulande*, cũ ex literis jã ſępiùs nominatis plùs quã famoſis,ad Fratrẽ Andreã pterito anno datis, & calcẽ ſcripti tui, multis modis mõſtroſiſſimi, ac tantũ nõ ſingulis lineis nęvo aliquo

polluti,(ut demonstrare facile esset doctis,aut docilib. à quibus tu cũ tuis jã dudum exulas,&,ut conjicere est, æternùm exulabis) tenentibus,cognôrim ,quã scurriliter, temerariè & ꝓditoriè,cũ extremo existimationis discrimine,famæq; meę labefactatione,publicè nugatus sis; sepositâ præmemoratâ leniori curâ, non possum, nisi vel iniquus, imò crudelis videri velim, ꝓpriam videlicet negligẽdo famam;quin jã multoties lacessitus & ꝓvocatus, pro defensione famæ meæ & innocentiæ à pueritiâ ad præsentẽ usq; ingravescentis ætatis horã(favente divinâ gratiâ)cũ laude transactę, licito & permisso retorsionis jure has ad animũ sæpiùs revocatas, nullâq; dissimulatione sopitas atrocissimas injurias vindicem.

Scribo itaq; & scribam perpetuò,nomine,quo suprà,repellendarum videlicet,non inferendarum injuriarum gratiâ, de quo solemnissimè protestor: *Martinum Rulandum esse* Κακȣ̃ Κόρακος κακὸν ὠὸν, *Progeniem Viperæ, Sobolem Viperinam, Calumniatorẽ, Patronum stolidum, Emissarium elumbem, delirũ coctorẽ, mendaciũ affingentẽ, Polyphemũ ineptũ, Vertumnum, &c,* ut uno verba dicã, *omniũ aliarũ innũerarũ calumniarũ, quibus tectè hactenus me in suis chartis nefariè pupugit, reum; donec insimulationẽ cũ omnẽ aliã, tũ præcipuè hanc, me medicamentis & pharmacis meis ansam ꝓbuisse, ut unus vel alter, vel etiã nominati, Schvvábelius,* quẽ hic *Sulphureum* ruditer,nomini suo cõveniẽter,si nõ calũniosè,appellavit, *Morold', Portnerus, Speidelius, Prasebius, & alii innumeri*(ô oris mẽdacissimi,nequissimiq; hominis impudentiã &Sathanicã ꝓterviam!) *animã excacaverint; secundũ legitimos Juris tramites sufficienter docuerit, & probaverit.*

Vincit veritas oppressa :
Bona causa triumphans.

FINIS.

GALE-

GALENUS 2. METH. 5.

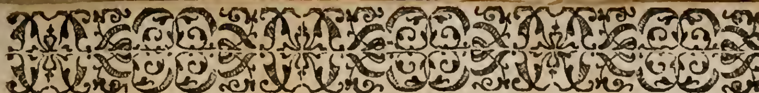
Nisi magna quæpiam miraq; mutatio humanarum rerum fiat, actum de bonis studiis est, ut pote confusis & corruptis *nemine veritatem ipsam, sed tantum scientiæ famam quærente.* Optimè n. scis, ne quinq; quidē invenisse nos usquàm, qui *esse potius, quā videri docti cuperent.* Atqui nisi quis sapientiā ipsam propter seipsam expetat, ne tempus quidē ullū inveniet, quo se in logicâ methodo exerceat: imò divitiis, & famæ, & potentiæ civili inhians in horum ambitu vitam omnem consumet.

ET 3. METH. 2.

Manifestum feci, quanta medicinalis methodi vis sit, quātiq; mali occasio fuerint, *qui nō servatâ veteri medicinâ novas sectas condiderint.* Hæc sanè & vos præterea me quanquā à principio recusantē, orando tamē impulistis, omne hoc opus tractandū susciperem. Quod Deos precor, aliis quoq; hominib. alicui sit usui. Certè minimā spem habeo, propter eum, *qui nunc regnat bonarum artium cōtemptum, divitiarū verò, existimationis & civilis potentiæ admirationem. Ad quæ quisquis se cōvertit, is nullâ in re veritatē invenire poterit.* Verum hæc, ut Deo placebit, ita finientur.

SYNOPSIS APOLOGIAE.

- Prooemiũ
  - Occasio & caussæ variæ, à pag. 1.
  - partitio. pag. 11.
- Tractatio ipsa:
  - Generalis: digressio de chymiæ pag. 12.
    - Medicæ
      - Usu. abusu pag. 13.
    - Sophisticę 14.
      - Impossibilitate.
      - pernicie. p. 15.
  - pag. 16. Specialis de
    - Chymicis medicamentis
      - Mysteriis: ut sunt — *Pars I.*
        1. Aqua Benedicta.
        2. Diacydoniũ Catharticum pag. 21.
        3. Aqua Antipodagrica. p. 23.
        4. Cingulũ sapientię. p. 29.
        5. Aqua Calcis. p. 36.
      - p. 80, Divulgatis
        - In genere
        - In Specie: ut sunt — *Pars II.*
          1. Extractũ hydragogũ. p. 48.
          2. Extract. diacatholicũ. p. 66.
          3. Nepenthes. p. 67.
          4. TincturaRhabarbari. p. 71.
          5. Extract. Aloës specifica. p. 72.
          6. Resina cathartica p. 74.
          7. Spiritus Catharticus. ibid.
          8. Rhodostagma solutivum. pag. 76.
    - Aliis
      - Juramẽto Basileæ. p. 80. — *Pars III.*
      - Epistolâ ad fratrẽ. p. 82. — *Pars IV.*
        - Universè.
        - particulatim. p. 84.

ERRATA.

Etsi pauca sint, quæ non quivis emendare queat: ne tamen hæc pagina vacaret, visum est quædam subjicere scrupulosiùs, quàm fortè par est.

B 2.l. lin penult. lege: *Sic.*
Pag. 3. *lin.* 25 *communicârit.*
4. 9. *reliquerunt.* 28. *originis.*
6. 12. *laborantem.*
7. 12. *Sorex*
8. 14. *collega*
10. 32. *pudicitia*
12. 28. *cap.* 7.)
13. 6. *perpendit*
18. 17. *Calcinandi.* 30. *colicâ*
19 15. *eandem*
20. 5. *sine*
21. 1. *Catharticum*
23. 35. *redundantia*
24. 31. auch)
26. 27. *imbecillitatem*
29. 23. *ferè*
30. 6. *hos.* 28. *verecundia*
34. 27. *eruditione*
35. 8. *vendito.* 21. *his.* 32. *pravos*
37. 10. *contracta*
38. 4. *prava.* 16. *œdematodes. phlegmonodes* 22. *majorem.* 24. περισκε-λεῖς
39. 2. *libro.* 4. ἕρπης ἐσθιόμενος. 12. *in margine.* *Meth.*

Pag. 41. *lin.* 9. *unquam eorum*
46 32. *actionem*
47. 7. *assecla*
50. 35. *exhibitum*
51. 30. *exercitatus*
53. 1. *virtutem.* 38. Soldanell
56. 8. *medicamenta.* 17. *exter-narum*
61. 17. *hydropi.*
62. 4. *pituitam*
63. 6. *adorari*
65. 2. *indemonstratum*
67. 4. *Trochiscis*
68. 5. *Hâc*
69. 6. *relinquere* 26. νέκρωσιν
71. 21. *expurgandâ* 27. *Rhabar-bari substantia aërea, spiritus malvatici,* 38. *rosa*
72. 3. *desideremus* 17. *& ut* 18. *laudat*
74. 32. *torminosum.*
76. 1. *Enemate*
84. 24. *emulgas*